

12 1965

planinski vestnik

VSEBINA :

TRETJA ALPINISTIČNA ODPRAVA V KAVKAZ Inž. Pavle Segula	529
GORE SO ODKRILE Ludvik Zorzut	536
NAŠA PRVA SKUPNA POT NA MISSES-TAU Inž. Pavle Segula	537
VELEBITSKI KUK STROGIR Dr. Mirko Marković	543
PO GRUZINSKEM STEBRU NA DYCH-TAU Janez Golob	548
KOSTAN-TAU Boris Kambič	551
ULLU-AUS Dušan Kukovec	554
NA URAL Polde Potočnik	557
SOVJETSKI ALPINIZEM Zlatko Smerke - Franci Savenc	558
OBRAČUN TRETJE ALPINISTIČNE ODPRAVE V KAVKAZ Inž. Pavle Segula	567
STEZE Z GORA	568
DRUŠTVENE NOVICE	570
ALPINISTIČNE NOVICE	574
IZ MLADINSKIH ODSEKOV	575
IZ PLANINSKE LITERATURE	575
RAZGLED PO SVETU	576
OBCNI ZBORI	580
NASLOVNA STRAN: S KANJAVCA NA TRIGLAV Foto inž. Korošin Franc	

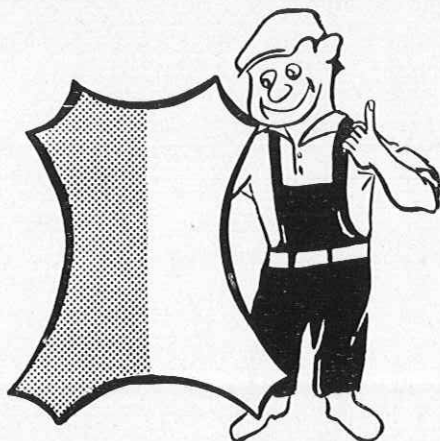
»Planinski Vestnik« je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga PZS - urejuje ga uredniški odbor. Odgovorni urednik: Stanko Hribar; glavni urednik: Tine Orel. Revija izhaja dvanajstkrat na leto. Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Dvoržakova 9, p. p. 214, telefon 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina je din 1200.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 300.— (naročnina za inozemstvo din 2000.—) / Tekoči račun revije pri Narodni banki 600-14-608-10 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pisane odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi do 1. decembra za prihodnje leto.

poština plačana v gotovini

planinski vestnik

december • letnik 65.

STANDARD KRANJ

PROIZVAJAMO

STANDARD

GORNJE IN SPODNJE USNJE

STANDIT

KEMIČNI IZDELKI ZA ČEVLJARSKO
INDUSTRIJO

VIST

UMETNO PENJENO USNJE ZA
LESNO, TAPETNIŠKO,
GALANTERIJSKO, OBLAČILNO,
ČEVLJARSKO IN DRUGO
INDUSTRIJO

PLASTICIRANJE

KOVINSKIH PREDMETOV, KOT SO
RAZNE KOŠARE
ZA SAMOPOSTREŽNE TRGOVINE,
MREŽE ITD.

Tretja alpinistična odprava v Kavkaz

Ing. P. Šegula

Tisto, kar se nam je pred leti zdelo nemogoče, počasi postaja stvarnost. Takrat smo si želeli, da bi naši alpinisti tudi v kavkaških gorah preizkusili svoje znanje, prehodili njihove grebene, se povzpeli v višave, kakršnih ni drugje v Evropi, si na dolgih pohodih in v samotnih visokih bivakih pridobili znanje in izkušnje, ki jih narava marsikje drugje ne nudi v tako obilni meri.

»V tretje gre rado,« pravi slovenski človek. No, to smo letos doživeli. Mi bi pristavili še našo, vselej pričujočo željo: »Naj naši alpinisti postanejo redni obiskovalci Kavkaza.« Zdi se mi, da je bila letošnja kavkaška odprava vse do odhoda nekako skrita v senci priprav na odpravo v Himalajo. Ne da bi ji prisojali premalo vrednosti! Bila je predvsem dokaj nezahtevna do PZS. Oprema je bila tu; nekaj so jo imeli kandidati sami, nekaj AO, ostalo PZS. Potrebno je bilo samo še nekaj hrane za na pot in za priboljšek na vzponih, zdravila, pa filmi, pijača in krema za zaščito pred soncem.

Potem ko so bili določeni ožji kandidati in sprejet predlog za vodjo odprave, nam je prijazni Frenk oskrbel še zdravniški pregled in že je bil tu 11. julij, dan odhoda na daljno pot.

Ko so za nami ostale luči Ljubljane, nam je vsem odleglo. Vsak za sebe je sklenil, da bo

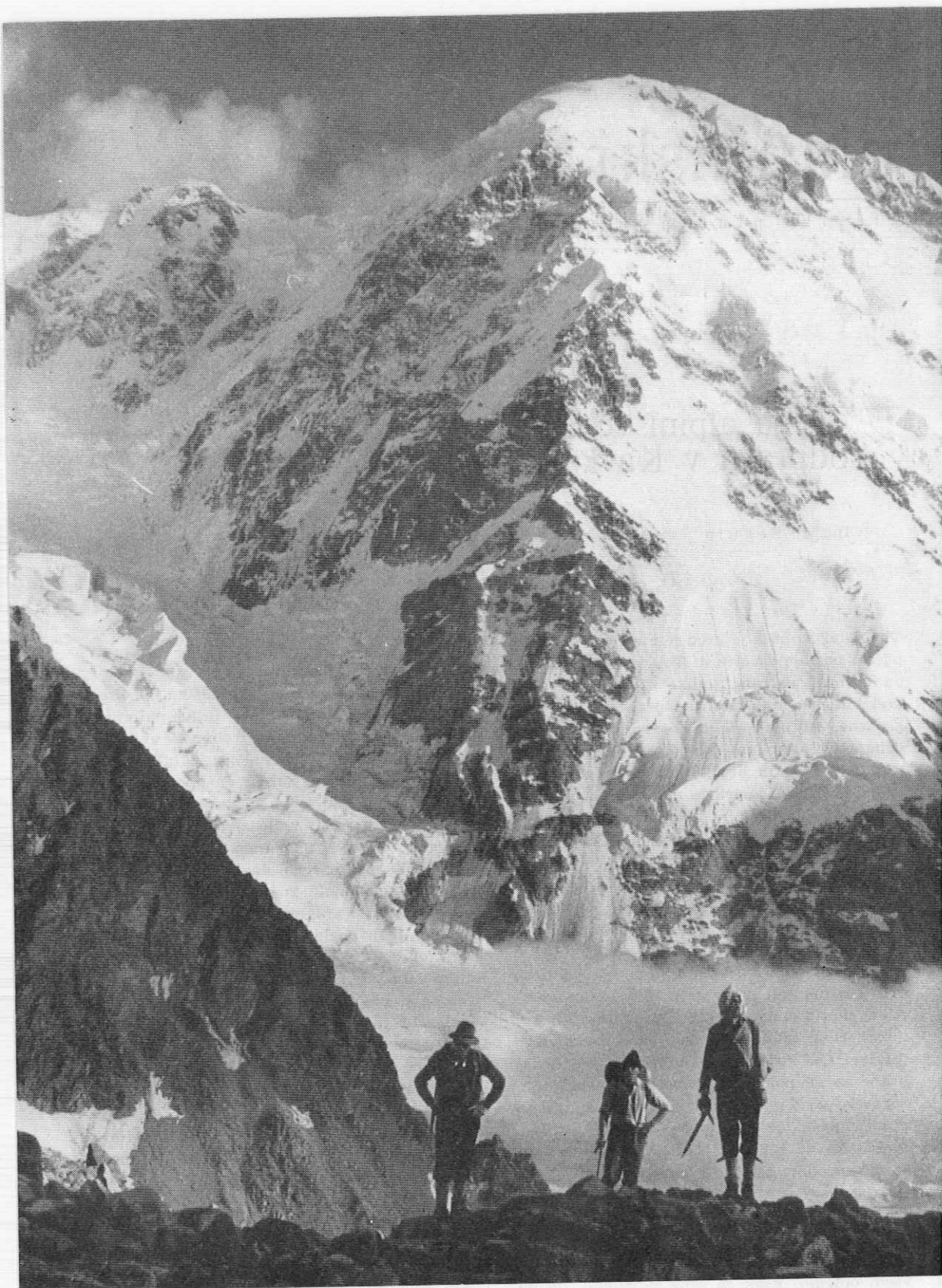
prispeval kar je v njegovi moči, da bo odprava uspešna in vredna naslednica odprav 1963 in 1964, ki sta našemu alpinizmu v tem delu sveta priborili že kar lep ugled. Navsezadnje so bili člani odprave sami resni, trezni in dobri alpinisti in končno — to je bila naša prva mešana odprava v svet nad pet tisoč metrov. Korajža velja!

Res je, o svetu, kamor nas je vodila pot, nismo vedeli kaj prida. Edine splošne podatke in nekaj fotografij z grebensko karto nam je skupaj s kopico ustnih napotkov dal predsednik Miha, ki je bil z Jožo Žvokljem leta 1963 naš prvi izvidnik v tem delu Kavkaza. Tik pred odhodom nam je še F. Savenc oskrbel nekaj čeških opisov vzponov v teh gorah in oris skupine Bezengi. To je bilo vse. V alpinističnem smislu smo odhajali na pot precej nepripravljeni, torej kot prava odprava v neznano, ki si mora podrobnosti najti in odkriti kar sama. Naša naloga je bila predvsem ta, da zberemo kar se da uporabne podatke o vsem, kar je važno za uspešno delo tistih, ki bodo prišli v Bezenge za nami. Seveda, kar zadeva vzpone, naj bi pač poskusili iztisniti čim več iz tega, kar bodo nudile razmere, vreme in naša zmogljivost.

Morda najboljši pregled nad skupino Bezengi nudi alpinistu pogled z vrha Dych-Tau, čigar severni greben seka natanko vrh Misses-Tau. Rahlo vzhodno se greben nadaljuje do Pik Brna, pod čigar grebeni leži »alplager« Bezengi, 2100 m visoko na morenah ledenikov Bezengi in Mižirgi.

Kakih tri tisoč metrov vstran teče od severovzhoda proti jugozahodu 15 km dolga srebrna reka — ledenik Bezengi, ki se v gornjem delu razcepi do sedel Canner na zahodu in Dichni-Aus na vzhodu. Sedli sta hkrati skrajna mejnika dobrih 13 km dolge Bezengijske stene, ki se pne od troglave Šhare do piramide Gestole skoro ves čas nad 5000 m visoko.

Gestola se preko grebena podaljša do Ljalverja in ta prek obeh sedel Canner v kakih 15 km dolg, malone raven Kargašilski greben.

Shara (5201 m) z vzpona na Pik Semenovskega (4054 m)

Foto Zlatko Smerke

Zahodno od tega grebena so velika ledeniška prostranstva z mogočnim Tichtingenom nad sedlom Semi.

Proti vzhodu teče z vrha velikana Dych-Tau visok greben na Pik Puškina in dvoglavi Mižirgi, pa še dalje na Krumkol, Pik Tihonova in Koštan-Tau. Višina zopet pretežno 5000 m. Pod temi velikani se proti jugu razprostirajo razsežni ledeniki tja do samotne Ailame, na sever pa na začetek ledenika Mižirgi in njegovega vzhodnega rokava ledenika Kundjum-Mižirgi.

Vzhodna ograda tega dela področja Bezengi je greben od Koštan-Tau do Ullu-Aus in še dalje proti severu čez Ural, Ukju in Gidan-Tau v dolino reke Bezengi.

Še se raztezajo grebeni proti jugu, zahodu, vzhodu in severu, toda to je že svet zunaj ožjega področja Bezengi, svet za katerega bo ob vrhovih, kot so Šhara, Dych-Tau, Koštan-Tau, Krumkol in drugi, obiskovalec komaj še našel čas in čutil potrebo, da bi ga obiskal. Kot celota sodi področje Bezengi nekako v sredino osrednjega Kavkaza ter je že konec preteklega stoletja vzbujalo zanimanje pri tedanjih veličinah alpinističnega sveta. Mumery (Dych-Tau), Cockin (Šhara), V. Sella (Ullu-Aus), dalje Longstaff, Rolleston in vrsta drugih so tod polagali temelje alpinizma. V obdobju med obema vojnama so si tu mnogo prizadevali Avstrijci, ki so leta 1931 prvi prečili celotno Bezengijsko steno in opravili vrsto drugih, znamenitih vzponov, med drugim prek severne stene Gestole in prečili greben od Dych-Tau do Koštan-Tau.

Mnogo so tod delovali Čehi, ki so v stenah pustili nekaj smrtnih žrtev, a zabeležili tudi številne težke prvenstvene vzpone. V bezengijskih gorah jih od leta 1957 dalje srečamo vsako leto, tudi letos je bila tam desetorica ter zabeležila prvenstvene vzpone v severnih stenah Džangi-Tau in Koštan-Tau. V Bezengih so bili tudi Poljaki, Francozi in leta 1958 Angleži pod vodstvom J. Hunta. Stari poznavalec Himalaje je tudi za Bezenge našel pravo ocono: »Most med gorstvi zahodnoevropskega tipa in velegorji, kot so Hindukuš, Tien-Šan, Pamir ter Himalaja.« Kdor se želi privaditi na obilna bremena, na pripravo in življenje v višinskih taborih, na pležo v višini okrog 5000 m s težkim nahrbtnikom na ramenih, ta bo vse to našel v surovo lepem bezengijskem svetu in si pridobil pravico, da posega po še višjih ciljih.

Obiskovalcem Bezengov in predvsem alpinistu mora biti zlasti znano, na kakšne vremenske razmere lahko računa, da bi svoje načrte mogel prilagoditi temu pomembnemu vplivu. Sovjetski poznavalci na splošno ugotavljajo, da je vreme v tem predelu slabše kot drugje v Kavkazu.

Res sta dolini ledenikov Bezengi in Mižirgi skoro vsak dan v megli ali oblakih, ki se v primeru dobrega vremena čez dan za nekaj ur razkrope. Tudi dež ni redek pojav, toda na srečo je skupaj z meglo in oblaki omejen na nižje predele, to je do višine nekako 3000 m. Letošnje izkušnje kažejo, da je bilo nad to višino pretežno lepo in sončno vreme, medtem ko je bilo v času od 15. 7. do 13. 8. v taboru samo šest dni brez megle, sedem dni pa je deževalo in v višjih legah snežilo.

Posebne vremenske razmere veljajo tudi za ožje področje Bezengijske stene. Dolgi in visoki niz vrhov od Šhara do Gestole je na jugu in zlasti na severu vkovan v led in sneg. Samo prečna kraka ledenika Bezengi med sedloma N. Canner in Dichni-Aus pokrivata svojih 10 km² ledu, zagozdenega med visoke stene. Izhlapevanje je ogromno, zato vrhove Šhara, Katin-Tau, Džangi-Tau, Gestolo in druge tam okrog malone sleherni dan vsaj za kako uro pokrijejo oblaki, tudi kratkotrajne nevihte s sodro in strelo so vsakdanji pojav. Na samem grebenu med Šhara in Džangi-Tau je lani strela ubila enega alpinista in jih ranila devet, ko je usekala v šotore. Ves dan se podirajo seraki, najraje tedaj, ko jih po dnevni pripekli zajame senca in ko nastopijo večje toplotne razlike. V letih, ko ne manjka snega, gospodarijo veliki plazovi, za katere veljajo iste zakonitosti kot pri nas. V Bezengijski steni so v večjih višinah redno na delu močni vetrovi, ki ob slabem vremenu pogosto pri jasnem nebu razsajajo s silo viharja in onemogočajo vzpone ali prečenje stene. Mraz je v višinah nad 5000 m občuten, tako da so ob sončnem vremenu »tople« samo ure med 10. in 14. Ponoči čevlji zmrznejo, če jih ne shranimo v zavetju. Naš občutek je bil letos tak, da nam je bilo vreme še dokaj naklonjeno. Pozimi je bilo padlo zelo malo snega, da je prišel na površje led in so se ponekod ogolila skalna rebra. Seveda je to otežkočalo vzpone, zmanjšala pa se je nevarnost zavoljo snežnih plazov.

Poglejmo sedaj tabor, naše izhodišče in zavetje v dneh počitka. V taboru stoji okrog 40

Tabor Bezengi — naš drugi dom

Foto P. Segula

šotorov, v katerih je prostora za 160 ljudi. Šotori so udobni, s posteljami in električno razsvetljavo, nočno omarico in po potrebi delovno mizico. Taborišče premore še vrsto objektov: elektrarno, kopalnico, knjižnico, menzo s kuhinjo, upravne prostore, stanovanja za osebje, skladišča hrane in alpinistične opreme ter razne priročne delavnice (mizarska, čevljarška) itd. Tabor je last športnega društva TRUD iz Leningrada, letos ga je upravljal načelnik Rahajev, ki sicer sam ni alpinist. Šef vzgoje je bil Viktor V. Žirnov, šef GRS Ilja Martinov. Tudi zdravnik in radiotelegrafist sta bila ves čas navzoča, prav tako zastopnik komisije za alpinizem VSIDSOP iz Moskve — A. A. Maleinov. V taboru smo se seznanili še z vrsto odličnih instruktorjev in mojstrov športa ter s številnimi alpinističnimi delavci. Tesnejše stike smo vzdrževali z Mišo Steljahom, F. Tunikom, P. Rapoportom, s Krasnojarcem Volodjo, Valerijem in Rozo Bezzubkinima, obema Toljema, z Valjo Čekrižovim, Toljo Levinom, O. Lukinsem in številnimi drugimi.

Med inozemskimi odpravami so bili v taboru Čehi, ki tja zahajajo od leta 1957 dalje vsako

leto. Letos jih je vodil Ivan Klivanek, star poznavalec teh gora. Poljaki so imeli v svoji družbi šefa GRS v Zakopanih Pawlowskega, po nesreči pa se jim je ubila edina ženska udeleženka odprave že kar v prvem, dokaj nezahtevnem pohodu na Dumalo. Bili so tam še Avstrijci z Vanisom z Dhaulagirija in nekaterimi drugimi »asi«, med drugim so bili tu zmagovalci Eigerja.

Življenje v taboru je bilo zelo sproščeno, reči smemo, da bi bila administrativna plat omejena na najnujnejše in da smo bili deležni popolne svobode pri izbiri ciljev in odločanju. Najnujnejše, — kar zadeva življenjske stroške in ustrezno birokracijo, je s tabornim vodstvom uredilo športno društvo Špartak — naš gostitelj — oz. naš spremljevalec Volodja, mojster športa. Nam so ostale samo formalnosti ob vsakokratni pripravi na turo. Izpolniti je bilo treba »Maršrutni list« in zahtevnice za hrano. Maršrutni list je prijava vzpona s podatki o udeležencih in grobim orisom vzpona, navedbo bivakov itd. Običaj je, da se vodja skupine, še raje pa kar celotna skupina, pomeni z vodji šole in GRS o nameravani poti, nakar vodja GRS določi dan, dva pri-

bitka za primer slabega vremena, ki ga mora skupina prebiti v šotorih. Končno določi še »kontrolni rok« — dan in uro, ko mora biti skupina v taboru. Če je ni, morajo na pot reševalci.

Sedanje vodstvo tabora nam je bilo zelo naklonjeno; tudi v primeru, če jim naša odločitev ni bila povsem po godu, so nas skušali odvrniti samo s prepričevanjem. Reči je treba, da so bili nasveti Viktorja Žirnova in Ilje Martinova nesebični in iskreno dobrohotni. Kasneje nam je bilo žal, da ju nismo poslušali, ko sta nam za aklimatizacijo svetovala področje okrog Ullu-Aus.

Taboriščni zdravnik je pregledal vso skupino takoj po prihodu v tabor. Poleg grobe anamneze so ga zanimala naša pljuča in srce. Zmeril nam je utrip in pritisk v mirujočem stanju in po obremenitvi. Pripomb ni bilo, pa jih tudi nismo pričakovali, saj smo že od doma odšli z ugodnimi izvidi športne ambulante v Ljubljani. Spričo tega nam ni bilo težko pred odhodi na ture dobiti zdravnikov podpis, ta je skupaj z drugimi podpisi omogočil nabavo hrane za pot.

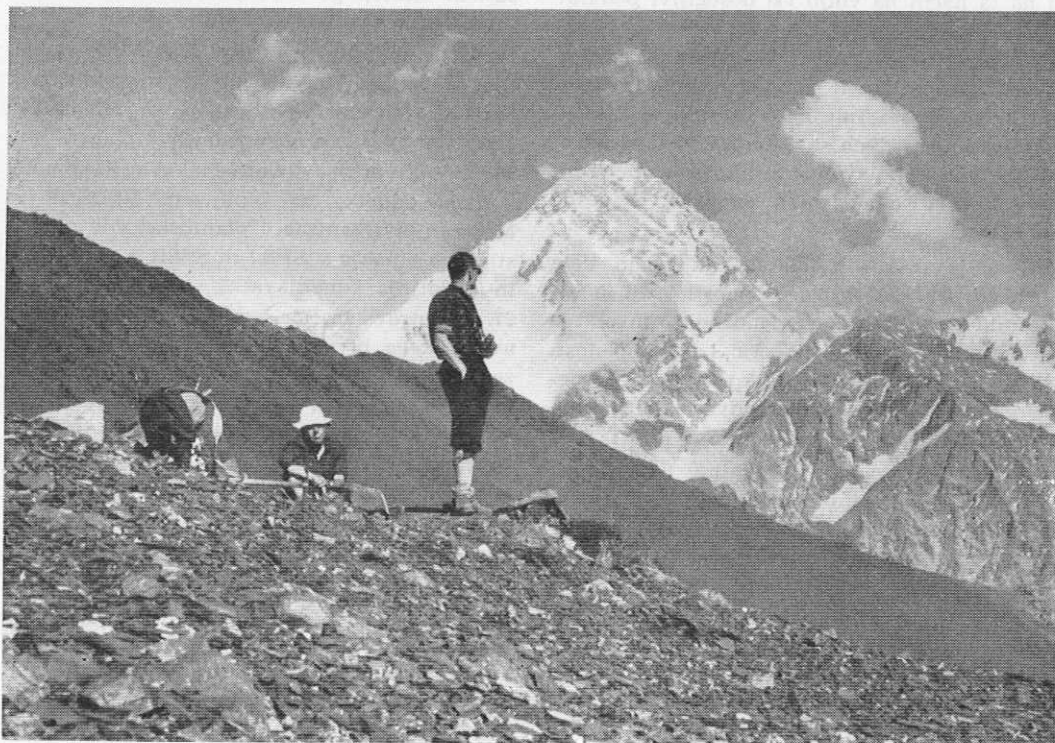
Vsak alpinist dobi hrano po izbiri v količini, ki mu pripada za ustrezen čas. Če se podaja na pot, ki bo trajala polne tri dni, dobi nadomestek za troje večerij, kosil in zajtrkov. Izbira je zelo pestra, od mlečnih in mesnih konserv, do sočivja, kaka, suhih in konzerviranih rib, surovega masla, česna, kruha, rozin, sladkorja, suhih sliv, sadja in prepečenca. Dobi se tudi čokolada, a zelo draga. Možnosti je še mnogo, med ostalim kompoti vseh vrst, a ni da bi tratil čas z naštevanjem. Ruski alpinisti radi jemljejo na pot kašo in krompir, male kumarice in paradižnik, nikoli pa ne pozabijo na sol.

Seveda zahtevajo priprave na pot, zlasti pa izbor cilja, potrditev maršrutnega lista, nabava hrane (ki smo jo dopolnjevali z domačo salamo, ratlukom, čokolado, ovsenimi kosmiči, argo juho in drugim) kar ves dan in je temu primerno treba tudi naglo ravnati, da ne pride do nepotrebnih zamud.

Način priprave na pot, kot sem jo opisal, je navidez zamuden in v krogih zahodnoevropskih alpinistov nepriljubljen. V resnici gre samo za nesporazum. Tudi alpinist, ki pleza

Dych-Tau s Kelbaši pod sedlom Canner

Foto P. Segula

v Zahodnih Alpah, se pripravi na pot: dogovarja se s partnerji, izbira potrebno opremo, določi čas odhoda in vrnitve, prebrska vse vodnike in literaturo, ki je pri roki in — če gre na težjo pot — sporoči prijateljem, kje bo hodil in kaj naj store, če ga do določenega časa ne bo nazaj. Takemu preudarnemu ravnanju še nihče ni očital neumnosti ali trdil o njem, da je birokratsko. Kdo naj pri današnjih množicah alpinistov sploh še ve, koliko jih je v stenah, ter se briga za njihovo varnost, če ne ve, da so na pohodu? Če nimajo druge možnosti, si na Zapadu alpinisti sami zagotove varnost.

V sovjetskih alplagerjih je obisk številen, razsežnosti gora in nevarnosti, ki preže na obiskovalce, pa take, da bi se brez načrtnega spremljanja tur izgubilo na desetine alpinistov, ne da bi sploh kdo vedel, da so se izgubili in da jih je treba iskati. Vrh vsega omogoča ta formalni nadzor vsake skupine tudi izredno natančen pregled vseh alpinističnih dosežkov v sovjetskih gorah. To ni samo pregled ponovitev, je hkrati tudi pregled o okoliščinah pri vzponu, vremenu, novih variantah in prvenstvenih vzponih. Rezultat je lahko samo pozitiven. Tudi pomenek o nameravnem vzponu je skupini le v korist, saj so ji na ta način na voljo vsi dosegljivi podatki.

V alplager smo prispeli v četrtek 15. julija. V načrtu smo imeli skupen aklimatizacijski vzpon na Misses-Tau, nato pa smo se odločili za delovanje v dveh skupinah, ki naj bi združevali naveze po svobodni odločitvi udeležencev odprave, da bi tako omogočili uspešno delovanje.

Praksa je pokazala, da je tak način dela koristen. Spričo velike strpnosti med posamezniki so bile ves čas možne prilagoditve in zamenjave, ko sta zavoljo lažje obolevosti (želodčna infekcija — Zlatko Smerke in hemeroidi — Dušan Kukovec) dva člana morala začasno odstopiti od težjih tur.

Tako smo pravzaprav delovali v treh skupinah — dveh izrazito alpinističnih in tretji, ki je tudi imela alpinistične cilje, je pa vzpone izkoristila predvsem za zbiranje fotografske dokumentacije, iskanje možnih novih ciljev bodočih odprav, spoznavanje pristopov in vremenskih razmer ter za snemanje filma za RTV Ljubljana. Sicer pa dogajanje najbolj izčrpno prikazuje dnevnik:

15. 7. Ob 22.30 prihod v Alplager.

17. 7. Odhod vse skupine z Volodjo Raškovim in Valerijem Bezzubkinim. Nočitev v »Ruskem bivaku«.

18. 7. Skupni vzpon na Misses-Tau, 4427 m Volodja in Polde, zaradi močnega napada višinske bolezni samo do sedla 4250 m med Misses-Tau in Dych-Tau.

20. 7. Zlatko Smerke in Pavle Šegula doma. Peter in Barbka Ščetinin, Janez Golob in Dušan Kukovec do bivaka pod severno steno Dych-Tau. Bivak.

Boris Kambič, Nedeljko Jakič in Janez Rupar do bivaka vrh prve stopnje ledenika Kundjum-Mižirgi. Bivak.

21. 7. Petrova skupina bivakira v Gruzinskem rebru na Dych-Tau, 5 b.

Borisova skupina zaradi pokvarjene dereze ne sledi prvotni zamisli. Bivak nad tretjo/stopnjo ledenika Kundjum-Mižirgi. Volodja in Pavle na ogledih na ledeniku Bezengi.

22. 7. Z Zlatkom in Volodjo do podnožja Gruzinskega stebra na ogledih za Petrovo skupino. Petrova skupina bivakira tik pod vrhom Dych-Tau.

Borisova skupina na vrhu Koštan-Tau 5151 metrov, na povratku bivakira kot prejšnji dan.

23. 7. Petrova skupina na vrhu Dych-Tau, 5203 m. Sestop po severnem grebenu (4 b) in preko ruskega bivaka v alplager.

Borisova skupina se vrne v alplager.

Zlatko in Pavle bivak v »avstrijskem bivaku«.

24. 7. Zlatko in Pavle vzpon na Baša-Auz 4466 m (2 b), sestop in vrnitev v alplager.

25. 7. Pogovor s tovarišem A. Kasinom, vodjem oddelka za alpinizem VSDSOP iz Moskve: O organizaciji planinskega in alpinističnega gibanja v SFRJ in SSSR. Sodelovanje in nadaljnja izmenjava.

27. 7. Petrova in Borisova skupina odideta do avstrijskega bivaka. Cilj: malo prečenje Benzgijske stene ter Dych-Tau z juga.

Dušan Kukovec in Pavle Šegula doma. Dušan bolan.

28. 7. Na avstrijskem bivaku dež in sneg. Boris in njegovi se vrnejo. Peter ostane in bivakira, da bi pričakal lepše vreme.

29. 7. Dež, nad 3000 m sneg. Ob kosilu se vrnejo Peter in njegovi.

30. 7. Razgledovanje pod obronki Kargašilskega grebena onstran ledenika Bezengi.

31. 7. Priprave na ture.

1. 8. Zlatko Smerke, Dušan Kukovec, Pavle Šegula do sedla Sp. Canner 3920 m. Bivak.

Peter in Barbka Ščetinin, Janez Golob in Polde Potočnik ter Boris Kambič z Janezom Ruparjem in Nedeljkom Jakičem bivak pod Šaro v »avstrijskem bivaku«.

2. 8. Zlatko in Dušan vzpon na Ljalver 4350 m, Bezimennajo 4350 m na ramo Gestole ca. 4700 m (3a). Ker sta brez opreme za bivačenje, zaradi slabega vremena in pozne ure prideta nazaj na sedlo Caner.

Pavle na Cannerju 4100 m (1b). Vsi trije bivak na sedlu.

Peter in njegova skupina plezali v rebru Šhare (5b). Bivak na rebru.

Boris Kambič in njegova skupina vzpon po vzhodnem grebenu na Šharo (4b). Bivak na grebenu.

3. 8. Zlatko, Dušan, Pavle se vrnejo v alplager preko Baran-Koša.

Peter in njegovi za drugi bivak na severnem rebru Šhare. Zelo vetrovno.

Boris in njegovi na drugem bivaku na Šhari. Vetrovno.

4. 8. Petrova skupina na Šhari, 5204 m. Bivak na grebenu proti Džangi-Tau. Slabo vreme.

Borisova skupina preko vseh treh vrhov Šhare (5037, 5204, 5057 m) po grebenu pod Pik Rustavelli. Bivakirali so skupaj z Avstrijci. Slabo vreme, nevihte.

5. 8. Slabo vreme. Prisilni bivak pod Pik Rustavelli.

6. 8. Še vedno slabo vreme. Petrova in Borisova skupina bivakirata naprej pod Pik Rustavelli.

V alplagerju nič novic o naših. Skrbi in nalivi.

7. 8. Petrova in Borisova skupina vzpon na Džangi-Tau 5051 m.

Vanis in še dva Avstrijca odidejo dalje proti Katyn-Tau.

Bivak pod vrhom Džangi-Tau. Vreme se popravlja.

V alplagerju smo v skrbeh za usodo naših alpinistov.

8. 8. Naši sestopijo z Džangi-Tau po severnem rebru na ledenik Bezengi (b).

Dušan, Pavle in Zlatko gredo s hrano v »avstrijski bivak« ter se združijo z drugo skupino. Bivak na »avstrijskem bivaku.«

9. 8. Povratek vseh članov odprave v alplager.

10. 8. Stiskanje po morenah ledenikov Bezenigi in Mižirgi.

11. 8. Polde Potočnik in Zlatko Smerke bivak pod Uralom.

Janez Golob, Pavle Šegula na Pik Brno 4100 m (1b) v družbi z V. V. Žirnovim in Edikom. Vrnili so se še isti dan v alplager.

12. 8. Polde in Zlatko po steni 5b na Ural, zapadni vrh 4270 m — prečenje do vzhodnega vrha 4300 m in sestop do alplagerja.

13. 8. Slovo in odhod iz alplagerja. Vodstvo lagerja je podelilo vsem »Knjižko alpinista« z vpisanimi vzponi.

Dnevnik je zgovoren prikaz razmer, predvsem pa obsežnosti vzponov in tur. Vsak količjak težji podvig zahteva vsaj en bivak, normalne pa so ture z dvema in več bivaki.

Treba je torej jemati s seboj dovolj hrane; tovari so težki, nositi je treba šotor, v katerem lahko najde zavetje največ četvero alpinistov. Ker se rado skisa vreme in je tedaj skoro obvezno treba v bivaku čakati na izboljšanje, pomeni to nadaljnje povečanje tovora že zavoljo dodatne hrane.

Razdalje med alplagerjem in izhodiščnimi bivaki so take, da je zgodnje odhajanje, kakršnega smo navajena pri nas doma, brez pomena. Zelo važno pa je, da naveze iz bivakov odidejo ob dveh, najkasneje treh zjutraj.

Izhodišče za vzpone na Šharo in v južnih ostenjih Dych-Tau ter Mižirgi je avstrijski bivak, do kamor je nekako do 1000 m višinske razlike in kakih 15 km po ledu in morenah ledenika Bezengi. Najprimernejši je odhod po zajtrku; ob zmerni hoji, razgledovanju in kuhanju kosila je moč doseči bivak nekako do pete ure popoldne. Isti bivak je tudi izhodišče za pohod proti Ailami, do kamor je potreben še dan hoda in bivak v vznožju.

Izhodišče za vzpone po severnih stenah Dych-Tau, Mižirgi, Krumkol in za vzpone v Koštan-Tau sta na začetku ledenika Mižirgi in nad prvim ledenim slapom ledenika Kunjum-Mižirgi. Oddaljena sta komaj tri do štiri ure hoda od alplagerja, lahko dosegljivi po lepi stezici, ki se vije po levi moreni ledenika Mižirgi, deloma pa tudi po razmetanem grohu. Odhod kmalu po kosilu je najbolj primeren. Podobno velja za vzpone v področju Ullus-Aus, Ural, Dumala-Tau, Ukju in Gidah-Tau. Vzponov »na horuk« zapadnega tipa tu ni. Tisti, ki jih poskuša v teh gorah, bo verjetno potegnil »ta kratko« ob prvem vremenskem preobratu ali ko bo izčrpan ugotovil, da tu ni priložnosti za hitrostne rekorde. Sploh je rekorderstvo bolje pustiti doma in za druge razmere, če naj ture in odprava v Bezingi uče prilagajanja na ekspedicijske okoliščine in na

ture v še višjih gorstvih. Odlika vzponov v Bezingih je prav v tem, da so »odpravarskega« tipa, le da trdo življenje po opravljenih vzponih v primeri z odpravami v popolni divjini omili razmeroma veliko udobje v alplagerju. Prav je, da so vsi naši alpanisti, ki jih mika odhod v kavkaške gore, zavedajo te značilnosti in ji ustrezno prilagodijo tudi svoj pogled na vrednost alpinistov, s katerimi se srečujejo v teh gorah. Naglica in rekorderstvo nista vselej dokaz sposobnosti a kaj šele pameti tistega, ki se z njim ponaša.

Prikaz naše letošnje odprave v Kavkaz gre s s tem h kraju. Globlja doživetja dobo prikazali prispevki posameznih udeležencev. V odpravi so poleg vodje sodelovali Dušan Kukovec in Janez Golob, PD Celje, Zlatko Smerke in Nedeljko Jakič iz Zagreba, PSH, Boris Kambič, Janez Rupar ter zakonca Peter in Barbka Ščetinin in Polde Potočnik, APD Ljubljana.

Odnosi med člani odprave so bili vzorni, ves čas izredno tvorni in prijateljski. Vse pomembne odločitve smo sprejeli kot celota, vodstvo obeh skupin sta požrtvovalno prevzela Boris Kambič in Peter Ščetinin.

Stroški odprave, v katerih so zajeti vsi naši izdatki za pot v SSSR in nazaj ter izdatki za

14 alpinistov iz Krasnojarska, ki so pri nas preživeli tri tedne v gorah, na morju in v Beogradu, znašajo 2 478 005 din. Člani odprave so prispevali v gotovini 184 000 din ter se sami oskrbeli z osebno in plezalno opremo.

Ko zaključujem pregled o delu tretje alpinistične odprave v Kavkaz, se v svojem imenu in v imenu vseh udeležencev zahvaljujem za zaupanje ter za moralno in materialno pomoč, ki nam jo je nudil UO PZS s predsednikom dr. M. Potočnikom na čelu, ter Radu Lavriču za neštete velike in drobne opravke, ki jih je imel z nami pred odhodom. Enaka zahvala gre Izvršnemu svetu IS SR Slovenije, PD Celje in APD ter za hrvatske udeležence UO PSH. Tudi kolektivu Poliklinike in športne ambulante, ki sta s sodelovanjem dr. E. Sra-karja opravila zdravniške preglede udeležencev odprave, ter kolektivom Prehrane, Vedroga in Slovenija vino, ki so nam nudili ceneno hrano, brezplačno kremo in pijačo.

Končno gre naša zahvala še tovarišem iz alplagerja Bezengi, zlasti V. Žirnovu, A. Maleinovu, I. Martinovu, načelniku Rahajevu, zastopnikom gostitelja Volodji, Valeriju ter vsem ostalim, ki so nam vselej brez omahovanja stali ob strani in nam omogočili, da je bila odprava uspešna.

Ludvik Zorzut

Gore so odkrile

(Spomenik Zorku Jelinčiču)

*Prej ko z belim plaščem se ogrnete goré,
ve, dostojanstvene goré, ki vam oblikovalec sneg
obličje in reljefe spremení
v fantastične prikazni — zabiše vam stezé,
ojstrice in previse, špike, skúdnike zgladí,
o, prej ko prehodávce, vrata, vse škrbine, krne
vam zagrne —
izpričajte goré njegovo viteško povest,
njegovega duhá upornega, nepomirljivega
hoteč vam priti vse do dná, do živega
in spiti vašo vso prelést,
potem po borbi, zlomu zlá — viharja
pri vas še najti varstvo revolucionarja.
Kje hod mu je po strmcih, pródih, v stenah plal,
stopinja, kje
mu v skali neizbrisno je udólbila imé?
Izpričajte goré!*

*Nam v groznem molku govoriyo priče neme
o posinovljencu njihovem,
ki za krivice v svetu se je njim potožil
in trudno glávo njim v naročje je položil
bežéč le k njim, le k luči ven iz teme.
Si je v njih sam sklesál svoj lik.
Zdaj po usodi kruti
v višavah njihov sókol — je razprostrl peruti.*

Naša prva skupna pot na Misses-Tau

Inž. Pavle Šegula

Sedeli smo na zasneženem vrhu naše prve gore v Bezenjih, na 4427 m visokem Misses-Tau in se razgledovali po gorskem prostranstvu. Raztezalo se je do daljnih obzorij vsepovsod, do kamor je segel pogled; vsepovsod vrh ob vrhu, ledene konice ob redkih skalnatih čokih, tu in tam ples oblakov in megel, ki so jih gnali komaj zaznavni topli tokovi in poldanske sape. Vročina zrelega dne je vsepovsod omehčala snegove, v stenah so se lomili seraki in se s truščem podirali v dolino. Nad njihovo potjo se je dvigal beli prah in kot nežen puh sedal na ledeno podrtijo.

Bila je nedelja, 18. julija 1965, in Misses-Tau je imel dober dan. Kar deset nas je bilo na tem samotnem vrhu, vazalu višjih in imenitnejših gora. Toda bili smo kljub temu srečni in zadovoljni, užitek je kalila le misel, da se dvema od nas ni dalo sem gor, preveč ju je pestila gorska bolezen.

Gledal sem svoje mlajše tovariše, kako s pravim in neskajljenim navdušenjem uživajo občutek prostosti v mogočni naravi in kako neučakano že iščejo najbolj primerne cilje za prihodnje dni. Vmes so pridno škrtali fotografski aparati. Da ne bo manjkalo posnetkov za spomin in pa zato, da bodo vsaj drobca naše sreče deležni tudi mnogi drugi v domovini; ne manj vredni, pač pa za kanček manj srečni od nas...

Vrh ni preveč prostoren, krasi ga ostra snežena rez. Na njej in okoli nje se gnetemo vsak po svoje in se bratimo z dragocenimi trenutki sreče.

Posebno posrečena sta črnolasi Dušan in dolgi Nedžo, geolog iz Zagreba. Prvi na ves glas prepeva vedno isti refren narodne pesmi, ki ga je prikrojil za svojo rabo: »...boš vedno vesela, k'boš Dušana vzela...« Nedžo pa nam tovariško ponuja svojo žepno čutarico z vinja-

kom. Da ne bo zamere, jo kot pristaši »svete vojske« poduhamo le narahlo. Le nekaj junakov pripomore bolj izdatno, da se v njen trebuh naseli praznina.

Dan, vreme in priložnost so kot nalašč za razmišljanje in razgledovanje. Poiščem si ugoden kotic in se nastavim soncu. Misli in oči si sedaj lahko prosto volijo svoja pota.

Naši kavkaški predhodniki so nam vedeli marsikaj povedati o strogem redu, ki da velja v sovjetskih alplagerjih. Zato je prenekatera misel veljala aklimatizaciji, še predno smo odrinili od doma. »Le kam nas bo neslo?« smo se pomenkovali, ko smo preganjali čas na dolgi poti z vlakom. Trije polni dnevi vožnje utegnejo biti sitna in naporna stvar, toda nam so minevali hitro in prijetno in prav ugibanju o naši prvi turi se imamo zahvaliti, da pomenki nikdar niso bili pust.

Na dan je prišlo nekaj fotografij, ki nam jih je tik pred odhodom oskrbel naš dični duhovni mecen, predsednik Miha. Druga zanimivost je bil grebenski zemljevid avstrijskega izvora z mnogimi napakami in končno so bile tu nekatere številke češkega planinskega glasila »Horolezec«, v katerih so številni uspešni češki alpinisti popisovali svoja doživetja v skupini Bezenji. Naš spremljevalec iz Krasnojarska, Volodja Ražkov, ki se nam je pridružil že v Čopu, nam je pomagal, kolikor je vedel in znal. Tako se je pokazalo, da utegne biti za razvedovanje in privajanje na višino še najboljši Misses-Tau. Res, med slikami je bila tudi podoba venca gora med vrhovi Ullu-Auz in Koštan-Tau, ki se pno nad ledenik Kundžum Mižirgi. Višina vrhov in ledenik s svojimi odlomi sta idealna za prilagajanje na svet pettisočakov. Toda vzpodbodlo nas je pisanje v »Horolezcu«, kjer je nek češki inženir v dokaj črni luči orisal Misses-Tau. Odstopiti od tega cilja bi se nam zdelo pod častjo in večina je menila: »Le kaj bi, kamor pridejo drugi, bomo zlezli tudi mi! Gremo!«

V petek dopoldne smo o tem razpravljali v sobi načelnika za vzgojo Viktorja Žirnova. Navzoča sta bila še zastopnik oddelka za alpinizem VSĐSOP iz Moskve Andrej Maleinov ter načelnik tabora Rahajev. V kratkem pomenku smo se predstavili drug drugemu in si povedali, kar je bilo važno za obe strani. Viktor je rad sprejel naš predlog, da gremo na Misses-Tau, imel pa je pomisleke glede tega, da bi bil to najboljši cilj. »Kdor ni šel čez ledene slapove ledenika Kundžum Mi-

žirgi, ta ni bil v skupini Bezengi,« je bilo njegovo mnenje. Toda pustil nam je proste roke in tako smo danes tu gori. Časa za obisk ledenika, ki nam ga vsi tako priporočajo, bo v prihodnjih tednih še dovolj.

Oskrbeli smo se še z doktorjevimi zagotovitvami, da smo zdravi in se lotili priprav za pot. Volodja in Valerij, prijetna in ljubezniva Krasnojarsca, sta nam pomagala pri zapletenem izbiranju brašna. Bila sta res prizadevna, pa tudi mi smo se trudili, da bi bila naša slovensko-srbohrvatsko-ruska latovščina kar najbolj razumljiva. Govorica nam je delala še posebne preglavice, ko smo se lotili opisa vzpona, ki nam ga je velikodušno oskrbel načelnik reševalne službe Ilija Martinov. Po vseh teh mukah smo v soboto okrog poldne krenili na pot.

Stezica iz tabora takoj zavije navzgor na desno (orografsko) moreno ledenika Bezengi. Svetla in mehka se vije skozi sočne trave, v katerih je obilica cvetja. Pomlad in poletje nastopata hrati, vse je pisano in bujno, oko uživa nad pisano cvetano. Česa vsega ni videti: jegličiči vseh vrst in barv, rododendron, svišči in še marsikaj takega, kar nihče od nas ne pozna. Pri srcu nam je to in noge pomikamo kar se da oprezno, da bi ne gazili po nepotrebnem po cvetovih. Tudi težki tovari nas silijo, da nismo prehitri in da so pogledi uprti večjidel v tla. Slišimo le Janeza Ruparja. Nosi strahovit nahrbtnik rdeče barve in benti že naprej nad vsakim, ki bi se skušal podvizati. Nikamor se ne mudi, počasi se daleč pride.

Je že tako, da se živemu človeku vse primeri. Že v mladih letih sem rad pogledal v gore, čeprav je oče rad pogodrnjal tisto znano: »Gora ni nora...«. Lažje je bilo pogovoriti mamo in tako sem se, sam ne vem kdaj, navezal na skalnati svet strmih in skopih trat, prelepih razgledov, naporov, divjadi in zimskih snegov. Ta mi je od nekdaj pomenil svet dobrih tovarišev, sproščenosti pa naštetih nepozabnih doživetij. To je bil svet, v katerem sem kasneje prebil kot partizan in ki mi je kljub vojnim tegobam ostal v lepem spominu tudi kot gorski svet. Navadil sem se nanj tako, da mi niso bili pri srcu samo visoki vrhovi, da sem se razveselil tudi takrat, ko je pot nanesla samo na Šmarjetno, na Jošta, Lovrenca, Katarino in druge vsakdanje vrhove. Seveda, ljubši so mi bili skalnati lepote, ki sem jim v želji po lepem dodal še nekaj

višjih snežakov v Visokih in Nizkih Turah. Bile so še želje, a varno zaprte in zaklenjene, nikomur na vpogled. Bil sem iznenaden, ko so mi tovariši predlagali, naj sodelujem v letošnji kavkaški odpravi.

Mladim zanesenjakom se zdi nerazumljivo, da bi bilo moč o taki ponudbi sploh kaj razmišljati. A kaj, ko je toliko tistega, kar terjaja pomislek!

Med prvimi zahtevami je vsekakor zdravje in telesna zmogljivost. Treba je znati prenašati razdalje, dolgotrajne napore in višino. Kako rado se primeri, da zdrav in močan alpinist doma prenese velike napore brez posebnega naprežanja in brez posledic. Za zgled bi lahko bil drugim, ko pa pride v višino, jo ne prenese in je podoben nebogljenemu otroku, ki se prvič skobaca na noge.

Treba je znati izbirati cilje, ubirati pota, ki jih bomo lahko zmogli. Človek ne sme riniti tja, kjer bo tovarišem v breme in sebi v nadlego. Mnogo zavisi od tega in marsikatera naveza se že ni vrnila prav zato, ker so bile želje močnejše od telesnih in duševnih sil. In še mnogo je stvari, ki v gorah ne dopuščajo lahkomiselnosti.

Pravzaprav je pri vsaki odpravi še najlažje odriniti na pot. Zanos, veselje, slepo navdušenje premagajo nešteto ovir. Se že nekako dobi dopust, organizacija pripomore s sredstvi, domači se navsezadnje omeščajo in privolijo v nevarno pot. Vse je videti preprosto, lahko in v srcih se gnetejo vsakovrstna junaška čustva. Človek bi gore premikal.

Kako vse drugače je potem, ko si zopet doma. Nešteto dolžnosti in vsakovrstnih stvari čaka na nas. Zamujeno delo, obveznosti do organizacije, do svojcev, do družbe nasploh. Zdajci ni več časa, zahtev pa vsak dan več. Doživetja terjajo članke, posneti filmi zahtevajo fotografa in potem urejanje slikovnega gradiva. Ne govorimo o pripravi diapozitivov, saj vsak ve, koliko časa jim je treba posvetiti, še preden se rodi predavanje. Tovariši iz AO in širša planinska srenja čaka na opise novih poti, na novice o tistem, kar bi se še dalo zlesti. Zanimajo se naravoslovci pa oni, ki bi radi v odprave, in ne vedo, kako je treba izbirati hrano. Peklenska obilica, od kod se jemlješ? Pravzaprav je vse skupaj eno samo bojišče z neštetimi frontami in povsod je najhujši in najbolj neizprosni sovražnik predvsem naš lastni nemočni, leni, nesposobni in sebični JAZ. Njega se je bati bolj kot petic in

Misses-Tau s Pik Brno (IV)

Foto P. Šegula

najtežjih vzponov, bolj kot nevihte in praznega želodca. In seveda se vse to v odpravi še pomnoži prav tolikokrat, kolikor je v njej udeležencev. Gorje njim in vodji!

Nič čudnega torej, če mi pomislekov ni manjkalo in če sem jih le s težavo premagal. Vendar, tako je bilo in sedaj sem tu, na dehtečih travah pri Misses-Košu. Pred nami v meglicah izginja in se spet poraja ostenje Bezenzijske stene med Katyn-Tau in Gestolo. Kadar se razprše megle pod Salinan-Tau, vidimo temno rjava pobočja škrljčevega drobirja nad Baran-Košem, že daleč na koncu ledenika Bezengi. Tik pod nami, toda kakih sto metrov niže se vije široka, srebrna cesta ledenika, stisnjena med visoki, razbrazdani moreni. V gorski mir udarja tresk plazov z Bezenzijske stene, čeprav smo daleč od nje. Tu ni šale, poletne idile domačih gora so ostale v Julijcih in Kamniških Alpah.

Po dobri uri hoda smo pri pločevinasti bivaškatli na Misses-Košu. To je edini bivaškatli v vsem prostranstvu in za nekaj hipov se pomudimo ob njem. Radovedno pokukamo v čedno

notranjost, ki jo vzdržujejo alpinisti sami v najlepšem redu in snagi. Žalostni se spomnimo naših zimskih sob. Kakšni svinjaki in legla umazanije so to v primeri s to rusko škatalo. Vedno se štejemo za nekaj boljšega, pa ne znamo pospraviti za seboj niti lastne umazanije. Pohod v tuje gore nas je lahko naučil marsičesa.

Za lučaj od bivaka je ogromna skala z navpično steno, na kateri so pritrjene spominske plošče padlim alpinistom. Spominjajo se Bolgarov, Čehov, Rusov, Latvijcev in Poljakov. Na bližnji zelenici so gomile nekaterih, ki so tudi po smrti ostali za vedno med svojimi gorami. Zimski in poletni piši divjajo prek njih, milo sonce jih ogreva poleti in pisano cvetje klije na njihovih revnih ostankih. Bogače trave se nemo zibljejo, ko se tudi mi molče zamislimo nad usodo bornega človeškega bitja. Kako blizu sta si smrt in alpinizem. K uvelim šopkom cvetja tudi naše roke primaknejo nekaj rožic.

Potem nadaljujemo pot, ki se vije spet izmenoma navzgor in navzdol. Medtem pa se nad

nami pode oblaki in megle ter kot umazane bele cunje ovijajo razdrapane grebene, ki drže na Pik Brno ter na naš Misses-Tau.

Prekobalimo se prek umazanih voda razpenjenega gorskega potoka, nato pa smo kmalu ob samotnem bolvanu na robu morene. Na njem je bleda puščica, ki kaže navzgor v levo. Naši pogledi ji slede v ogromna granitna melišča, kjer so posejani veliki granitni boki in vsakovrstna kamnita navlaka v velikih dimenzijah. Nekje na sredi prehajajo meli v sistem visečih plošč in nehajo na rami pod strmim grebenskim skokom. Nevednež sodi po izkušnjah iz domačih gora ter sam pri sebi uganem, da bo do tja kvečjemu poldrugo uro. Seveda se motim.

Brez posebnega modrovanja udarimo navzgor in se zagrizemo v strmino. Tiho se pehamo navzgor in glavno besedo imajo težka bremena ter znoj, ki neutrudno curlja po licih, curlja vsepovsod. Počasi se naveličamo, da bi ga otirali. Nekje se ustavimo in se nekoliko okrepčamo. V posebno slast gredo paradizniki in zelene kumarice. Niti lupini ne prizanašamo. Žeja je hud gospodar. Spomnim se Čeha, ki je opisoval vzpon na Misses-Tau in nekje v uvodnih stavkih zapisal: »Šoder, šoder, neusmiljeno se vleče šoder...« Sedaj ga razumem in vidim, da ni pretiraval. Poldruga ura je mimo, mi pa smo opravili manj od polovice vzpona. Zadegamo si na ramo težka bremena in se melem umaknemo v plošče. Na robih nudijo prijetno plezo in vajo za prste. Težav ni, razen kadar prečimo v levo, da obdržimo smer in da se preveč ne oddaljimo od najpridnejših, ki pa so vedno dlje od nas. Končno smo na rami, od koder je nekaj metrov spusta do široke police. Levo in desno na njej stojte naši šotori. V enem izmed njih sta si uredila domovanje Volodja in Valerij; vabita me v goste. Rad jima ustrezem, saj je pri ostalih gneča.

Zgoden večer je še, ko se razgledujemo po okolici.

Zmaguje nas podoba Dych-Tau, čigar snežno in skalno obilje se je na našo stran ujelo med severnim in jugozahodnim grebenom, po katerem se je vzpel na vrh Mummery. Ledeno prostranstvo se v neštetih odlomih ponuja dolini, široko zijajo razpoko razbrzdanega ledenika, ki kot greben orjaške predpotopne pošasti izginja v temačnih tesneh v dolino.

Proti zahodu iznad rame vrh Salinan-Tau s strmimi ozebniki — poglavar Kargašilskega

grebena. Iznad črnobelega gmote Kjel-Baši Canner, Ljalver in še bolj levo Bezimennaja. Nad vsem tem težko nebo v neprijaznih črnih oblakih. Ne obeta dobrega, nad Gestolo je vse črno.

Pripravljali smo kuhalnike, si ogledovali jutrišnjo smer in dočakali, da je zaropotalo. Z gromom in bliskom je naznanil svoj prihod Elija, da je odjeknilo na široko in na daleč v tihi svet. Po šotoru je zapraskala sodra, da smo z veseljem izginili v vabeče zavetje.

Pod krovom in ob tovariših je lepo in domačno, ni nam kaj prida mar nevihte, saj si je za svoj cilj izbrala oddaljene vrhove. V mislih spet prebiram »Prezidij Kavkaza« v PV, kjer pravi Miha: »...megla, oblaki in dež so tam vsakdanji pojav, nihče se zaradi tega ne razburja in ostaja doma...« Videti je, da ima prav, a nas to ne moti. Naš klepet je pravzaprav ura ruskega jezika. Spet se tepejo različne slovnice, pomanjkanje besedišča nadomeščajo izposojenke iz bratske srbohrvaščine; priljubljeno sredstvo je tudi »ruski« naglas na slovenski besedi. V srcu se vzbujajo dobri sklepi, da bo v prihodnje treba pogledati kak učbenik ruskega jezika. Včasih se položaj tako zaplete, da ni videti izhoda in takrat si pomagam kar s slovenskim jezikom, oba sobesednika pa trdita, da me razumeta. Morda je res tako, saj naše modrovanje ne seže dosti preč od klinov, vrvi in drugih pojmov iz prakse alpinizma. Tu pa se da za silo pomagati že tudi z obrazom in rokami ter raznimi pripomočki, ki so kar pri roki.

Noč je bolj nemirna. Nekajkrat še zarožlja sodra, sunek vetra nam dvakrat podre šotor in to na tisti strani, ki gleda naravnost v stometrsko globino. Dremavi spet zvežemo cepine in dremujemo dalje. Dogovorjeno uro družno prespimo, čeprav so nekateri budni. Potuhnilo so se, saj loputanje šotorskih kril, sodra, dež in posamezni bliski ne kažejo, da bi se obetal kaj prida dan. Toda glej — kmalu po šesti zjutraj se naredi lepo jutro in visoko na sedlu na grebenu se pojavijo štiri pike. Ruski alpinisti gredo na Dych-Tau.

Ob sedmih smo že na poti. Krasnojarcja pa Bači in Ruparjev Janez spredaj, potem pa mi in za nami nekaj takih, ki so slabo prebili noč in jih je bolela glava. Z gredi, na kateri so stali šotori, se dvignemo na nizko stopnjo ledenika z zapihanimi razpokami, od tam pa strmo navzgor v široki ozebnik.

Doğa je strmina in ponekod razorana od plazov, iz nizkega snega gleda pogosto zelenkasti požled. Sprva mehki sneg, ki se je udiral za kako ped, postane trd, da je treba navezati dereze. Ledišče za kratek čas prekinemo, ko nekaj raztežajev zlezemo po skalovju. Nato je ozebnik še bolj strm in na vrhu zavije na levo. Še nekaj raztežajev prehodimo in smo v vznožju nekake grape, ki se skoro navpično požene navzgor. Volodja pravi, da bomo kmalu na cilju. Plezamo po ledu in snegu in ko smo na vrhu, nam v obraze posveti sonce. Prečimo izredno strmo pobočje in se umirjeno dvigamo do škrbine v grebenu. Suhi sneg se iskri v igri svetlobe.

S prevala se oziramo na vzhod, kjer se vrhovi začenjajo pri Gidanu in Ukju, ter nato nadaljujejo do Dumale, ki menda skriva še presenečenja za prvopristopnike. Osupne nas ledena severozahodna stena Ullu-Auz. Sledi mu koničasti Kundžum Mižirgi in nato široki Koštan-Tau. Severni greben Dych-Tau se vratolomno strmo dviga nad nami. Četvorica ruskih alpinistov je že visoko, njihova pikčasta sled se vleče za njimi kot neskončno nežen okrasek v beli vezenini.

Od Dych-Tau proti vzhodu se vleče dolgi in visoki greben: Pik Puškina — neobiskana konica v snežnem prostranstvu, Zahodni in Vzhodni Mižirgi, še dalje Krumkol in nato že Pik Tihonova kot predstraža v masivu Koštan-Tau. Megle vsak hip spreminjajo podobo in razgled.

Pot do vrha Misses-Tau sedaj res že ni več dolga. Prekrasno speljan greben, ki nudi prijetno plezo, se poigrava nad vzhodno steno, ki vsaj tisoč metrov globoko pada v enem samem zamahu, na drugi strani pa se spušča nizdol po ledenih visinah. Že blizu vrha moramo v škrbino, Janez in Bači pa sta takrat že na vrhu.

Tako sem v mislih spet prešel pot zadnjih dni, sedaj me iz sanjarjenja zbuja hlad. Meglica je zakrila sonce, za kratek čas so njegovi žarki zgrešili moje telo in prijetnega lenarjenja je bilo konec. Neusmiljeno beži čas, ni ga moč zaustaviti. Naj se nam še tako krči srce, ničesar ni moč zadržati. Ko se iz sedanosti tke preteklost, izginja v minulost lepo in težko. Ni izjem, v peklensko pravičnem ritmu nam čas odmerja dogajanja vse življenje. Ne ustreže nam in ne ustavi se, ko želimo zaustaviti trenutke veselja. Ne ustreže nam v stiski, ko bi radi, da bi čim hitreje

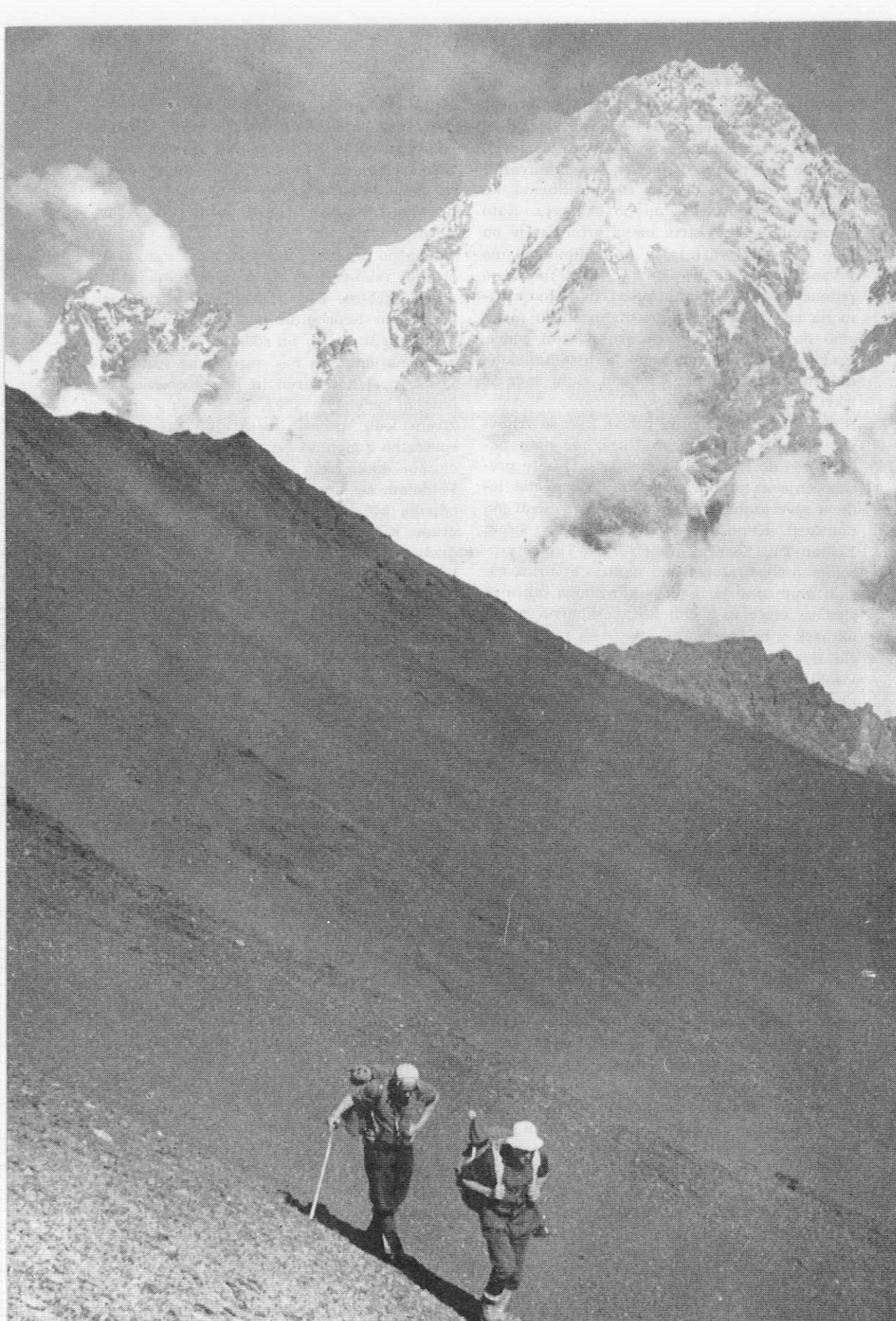
prešle stiske in tegobe. Beži, beži v ritmu, ki se je spočel v zakonih veselja, beži enakomerno, vztrajno in za vse enako in vse, kar odnese s seboj, nam lahko vrača samo domišljija na mehkih perotih spominov, če nam jih o pravem trenutku in razpoloženju uspe priklicati nazaj...

Dokončno prekine sanje nov tresk v steni Mižirgija, vstanemo in drug za drugim izginjamo v škrbino. Dušan mi pomaga, da varno preplezam neprijetno mesto tik pod vrhom in kmalu smo spet na sedelcu. Janez razmota dolgo najlonko in nas varuje pri sestopu, ki je vse prej kot varen in privlačen. Sonce je povsem omeščalo sneg, ki le rahlo sedi na živem ledu, počasi in skrajno previdno se spuščamo v globino. Šele sedaj, ko se vračamo, čutimo, kako zelo je strma naša pot. Pod Poldetom se sproži plaz, vendar se v dolino odpelje brez žrtev. Prvič si oddahnemo vrh grape, kjer sta nam Peter in Barbka pustila dvobarvno vrv za sestop, ki ga tako opravimo naglo in varno. Poceni smo prišli na gornji konec ozebnika, ki se koplje v morju svetlobe in puhti od vročine. Kar je snega, čofota pod nogami, dereze pa grabijo dokaj nezanesljivo v zoprni požled, po katerem tečejo potoki snežnice. Vrvi, na katerih smo navezani, se prepletajo med seboj, ko se zdržema spuščamo. Za prvim vogalom počivamo. Tu smo na varnem in beseda varno tu tudi nekaj pomeni. Stopinje, po katerih smo pravkar prispeli, pomete plaz snega, vode in skal. Poskočno drvi navzdol in skoro smo mu nevoščljivi za njegovo brzino. Mimogrede je daleč spodaj, kjer se mu pridruži drugi iz desne grape. Skupaj drvita dalje in se umirita šele blizu razpok pod našim bivakom.

Nazadnje smo tamkaj tudi mi. Prehitelo nas je še nekaj plazov. Na levi in na desni so se nazadnje premikali že utrujeno in brez zanaša, ki se plazu spodobi.

Lepi dan so prikriale megle in ko smo pri šotorih, ne vidimo ničesar razen najbližje okolice. Preostal nam je sestop do samotnega bolvana vrh morene.

Dvignili smo se na ramo in v puhasti megli bili videti bolj sencam podobni kot ljudem. Pričeli smo s sestopom po neprijaznih, gladkih in krhkih ploščah. Zdaj tu zdaj tam so ponikovali posamezniki iz gluhe sivine, štiriindvajset nog je prožilo rahlo nastavljeno skalovje. Oči so iskale zavetje, ki ga ni bilo nikjer. Pošasten in skoro brezupen je sestop z

Dych-Tau (5204 m) – sestop
s Cannerja (3920 m)

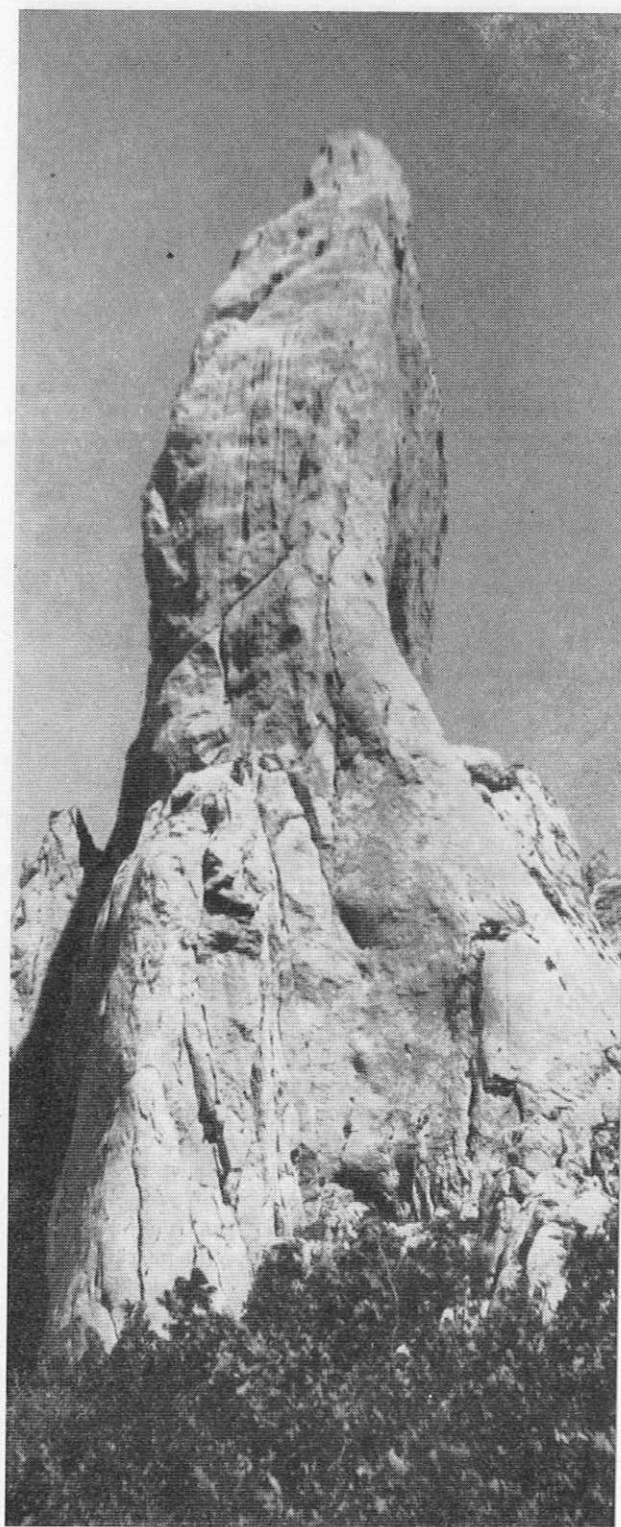
Ruskega bivaka, kadar po teh ploščah šari skupina alpinistov. Celo previdnim rokam ni zaupati; ni pomoči in tudi njim se zdaj pa zdaj izmuzne granit, da topo in gluho udarja, ko drvi nizdol in da ozračje smrdi po žveplu. Imeli smo srečo. Nihče je ni skupil in počasi smo se izmotali iz objema plošč. Dolgi sneženi jeziki so nam pomagali nadomestiti izgubljeno. Kmalu smo bili v granitnih meleh, kjer so nas počasi pozdravile že tudi prve rožice.

Velebitski kuk Strogir

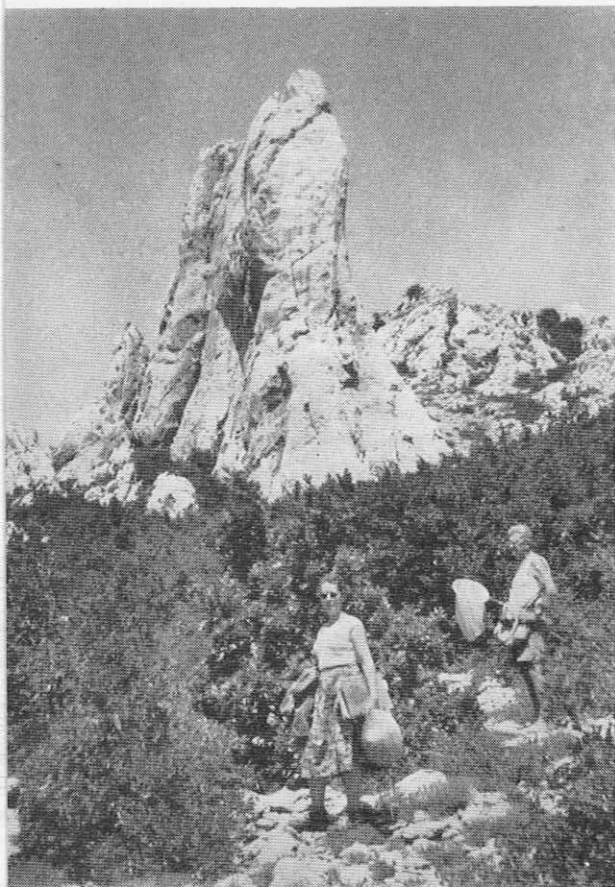
Dr. Mirko Marković,

Med velikim bogastvom velebitske kraške morfologije so najbolj vidne kamenite grmade s svojimi specifičnimi oblikami, ki jih domače prebivalstvo okoli velebita imenuje kuke¹ (sl. kuk, kukla. Op. ur.) Pod imenom kuk razumejo Ličani grmadaste in ogoljene velebitske vrhove po vsem glavnem grebenu tega pogorja (n. pr. Hajdučki kukovi, Rožanski kukovi, Bačića kuk, Babin kuk in drugo). Prebivalci primorske strani Velebita razumejo pod pojmom kuk osamljene kamenite stolpe, ki se pojavljajo na vsej primorski strani pogorja in to v višinskem pasu med 700 in 1 000 m absolutne višine. Ta pas Velebita se odlikuje s svojo goloto in intenzivnim kraškim reliefom. Temelj takega pejzaža tvorijo grmadasti svetli apnenci ali dolomiti, ki se zaradi svoje grmadaste strukture ne trošijo tako kakor slojasta pečina. Prav zato so kuki tega velebitskega pasu tako osamljeni in v

¹ Beseda kuk je po poreklu praslovanska in ima zelo širok pomen. Glej Rječnik Hrv. ili srp. jezika JAZU, knj. 3, sv. 22, Zagreb 1902, str. 753.

Strogir z vzhodne strani Foto dr. Mirko Marković

Strogir z jugozahodne strani Foto dr. M. Markovič

svoji okolici tako bodejo v oči. Med kuki tega velebitskega pasu se zaradi svojega nenavadnega videza najbolj odlikuje kuk po imenu Strogir. Dviga se na velebitskih podih v predelu Timora. To je prostrana kraška ravan na primorski strani Velebita nad Jablancem, na absolutni višini okoli 700 m. Iz te visoke ravni molé nekoliko manjših kamenitih skupin, kot so Dundovića kosa, Velika gora ali kuk Turških vrat. Nad vsemi pa raste prikazen Strogira. Najbližji dostop do Strogira je iz Jablanca. Iz mesta drži pot na ravnico Njivica, od koder krene v vzhodni smeri pod Bilensko glavico. Naprej se pot strmo vzdiguje vse do Turških vrat v neposredni bližini Strogira. Od Jablanca je to kaki dve uri hoje. Za avtomobiliste je najlagodnejši dostop z jadranske magistrale. Nad Jablancem je treba zaviti na cesto, ki preko Alana drži v Liko. S te ceste je najbolje zaviti v vasi Dragičevića

Pod ali Bilen, od tod pa teče dobra steza vse prav do bližine Strogira. Ta dostop je tudi najlepši. Čimbolj se približujemo Strogiru, dela njegova kontura mogočnejši vtis. Posebno je s te strani Strogir lep v jutranjih urah, ko sonce obsije njegovo vzhodno steno. Ta čas se Strogir pokaže kot velikanski okoli 60 m visok bel obelisk. Strani so mu skoraj povsem gladke in razorane s škrapastimi žlebovi. Podoba dela tem silnejši vtis, ker v najbližji okolici Strogira ni izrazitih kukov, prostor okoli njega pa je porastel z nizkim rastjem jesena in črnega gabra. Ta okolnost še veča kontrast bele apnenske stene nasproti modrini neba. Če Strogir obidem z raznih strani, se kaže v povsem različnih oblikah. Če ga gledamo z južne strani, ga gledamo v njegovo najširšo gmoto z globoko vsekanimi žlebovi. Gledan s severa je Strogir spet drugačen. Ta stran Strogira je imenitna zaradi svoje plastike. Svoj čas jo je prof. Poljak posnel tako uspešno, da slika predstavlja najlepši okras njegovega »Planinskega vodnika po Velebitu«. Teme Strogira je na topografski karti označeno z absolutno višino 791 m (list Senj). Vzpona na to koto brez ustrezne alpinistične opreme si ne moremo zamisliti. Vzpon na vrh Strogira, kolikor mi je znano, še ni nikjer registriran. Med ljudstvom krožijo o Strogirju razne legende. Domačini iz Bilena so mi pripovedovali, kako so jim stari ljudje govorili, da je bil Strogir vedno bivališče vil in hudobnih duhov. Mnogo otrok se je tu ponesrečilo, posebno ponoči, če so naleteli ni bajna bitja. Vendar kljub temu bogatemu ljudskemu izročilu o Strogiru danes nobeden ne more pojasniti pomen njegovega imena. Podobnost s Trogirom dopušča misel, da gre za zelo star toponim, še iz antičnih časov, ko so prvi grški kolonisti dajali svoja imena vzdolž jadranske obale.²

Danes je okolica Strogira skoro povsem pusta. Prazne so tudi tiste redke bajte, v katerih so še do nedavnega bivali velebitski čredniki. Moderno življenje današnjih dni je pustilo sled tudi tu, ljudje se izseljujejo in iščejo okoliščine za ugodnejši način življenja.

² Trogir, gršč. Tragurion spravljajo v zvezo z grško besedo trax, tragos = koza, od katere naj bi poteklo ime Kozjak planine v zaledju Trogira. Morebiti je tudi okolica Strogira nekoč bila planšarski kraj, pa je zaradi tega tudi kuk dobil svoje značilno ime.

BUTAN IN PROPAN sta zaradi svoje uporabnosti in lahkega transporta dobrotnika tudi prebivalcem šotorov v gorah, da ne govorimo o siceršnji široki uporabi obeh plinov v industriji, obrti in gospodinjstvu, saj z njima kuhamo, grejemo, skrbimo za toplo vodo in razsvetljavo. Posebno vlogo igrata v turizmu, saj prideta prav v weekendih, počitniških hišicah, planinskih kočah, karavanah in šotorih. Nekatera počitniška naselja imajo že centralne naprave za oskrbovanje s tema plinoma.

Zadnje čase so aparati za propan in butan povzročili po svetu več smrtnih nesreč. Smolo z njim je imela tudi naša ekspedicija na Kavkaz 1965. V čem je njihova skrita nevarnost? Plina ne vsebujeta ogljikovega monoksida in izgorevata na čistem zraku praktično v ogljikovo kislino in paro. Praktično veljata torej za nestrupe-na. Tako govori o njih tudi reklama. Zato ljudje mislijo, da je ravnanje s plinom in njihovimi aparati popolnoma nenevarno. V resnici pa ni tako. Za popolno izgorevanje potrebujeta zelo veliko kisika. Če slabo izgorevata, se tudi pri njima pri večji koncentraciji tvori ogljikov monoksid, ki lahko povzroči nesrečo in smrt. Zato si je treba zapomniti, da pri nezadostnem izgorevanju obstoji nevarnost: če izgorevata v izrabljenem sobnem zraku, ki je reven s kisikom; če aparat ni brezhiben; če gorilnik ni dobro nameščen ali je zarjavel; če se pri aparatu kaj prenenredi, kar izgorevanju ne ustreza. Če opazimo, da plina ne izgorevata zadovoljivo, moramo poskrbeti za čist zrak, to je prostor, kjer gorita, je treba večkrat prezračiti. V prostorih, kjer spite, v času spanja ne uporabljajte aparatov; če si s plinoma grejete spalnico, skrbite za dobro zračenje prostora, aparat pa izklopite, preden zaspate. Nikar na aparatu ničesar sami ne prenenarajte. V nobenem primeru ne gre razsvetljevati s plinom zaprte prostore. Vedno se je treba ravnati po navodilih dobaviteljev in po predpisih od časa do časa pregledati aparate. Če nesreče ne bodo ponehale, bo treba vsem aparatom vgraditi »varovalke zoper slab zrak«, ki bi onemogočile koncentracijo CO. S tako opremljenim aparatom bodo lahko ravnale tudi osebe, ki ne poznajo navodil. Vendar doslej še niso našli ustrezne tehnične rešitve za take varovalke.

ZENEVSKA SEKCIJA CAS je aprila letos slavila stoletnico svojega obstanka. Storila je to nadvse slovesno. Najprej z »vin d'accueil« v svojem znanem lokalu »Résident de France«, nekdanjem hotelu s častljivo in očarljivo fasado; gostje so si ogledali znameniti relief Mt. Blanca iz 18. stoletja. Predsednik Pachoud je nato odkril

bronasto plaketo ženevskega znanstvenika, enega velikih pionirjev planinstva in duhovnega prednika sekcije, ki je bil Horace — Bénédict de Saussure, dr. Raymond de Saussure pa se je sekciji za spomenik Horaceu zahvalil. V univerzitetni biblioteki je sekcija priredila razstavo »Knjiga in gora«, ki je kazala literarne in grafične prikaze gora vse od 16. st. dalje, litografije, bakroreze, fotografije itd. Nato je govoril dr. Augustin Lombard, profesor na univerzi v Zenevi in v Bruxellesu o temi »Gore nas vabijo«. Človek, je dejal Lombard, se ne more upreti spoznavanju sveta, ki ga obdaja, posebej pa gora. Kaj je v tem spoznavanju gora veljavnega, splošnega in neminljivega? Višine človeka mikajo. V tem je nek cilj, hrepenenje po višjem, odpor zoper povprečnost, prizadevanje, da bi človek dvignil nivo svojega duševnega življenja, svojih moralnih, čustvenih in estetskih nazorov. Za znanstvenika so Alpe laboratorij, ne razvedrilo: flora, favna, erozija, sneg, petrografija, vse polno je neraziskanih stvari, vsak odgovor sproži deset novih vprašanj. Najprej so v gore prišli opazovalci, opisovalci in zbiratelji, prirodoslovci. Sledila je doba specialistov, prišli so raziskovalci z inštrumenti, nato je sledila doba tehničnega osvajanja, eksploatacije. Zeneva je zaradi svoje lege odigrala ugledno vlogo v vseh treh dobah, dala je slavne geologe, geografе, kartografe, botanike in paleontologe, med njimi so imena des Saussurov, dinastija Delucov, general Dufour, Rousseau.

Če je gora velika in lepa, ker je čista, je treba vpreči vrsto znanosti, da bi človeku služila, bodisi da gre za dolinsko pregrado, za predor, za obrambne naprave zoper plazove ali karkoli. Znanstveniki morajo spregovoriti, preden se v gorah nekaj gradi, treba je imeti pred njimi »rešpekt«. Tu ima svojo vlogo tudi planinska organizacija, ki mora obvladati invazijo množic v gore. Množice gora ne poznajo, ne vedo, da gore niso za vsakogar, da se je treba nekaj naučiti in o njih znati, preden lahko nastopiš pot do njih.

Za dr. Lombardom je govoril dr. Georges Finch, profesor na londonski konferenci o temi »Človeški duh in gore«. Mnogo dolgujem goram, je dejal londonski profesor, odprle so mi nove horizonte. Ohranjajo mi mladostnost duha in utrjujejo solidna prijateljstva. Terjajo pozornost, telesno zdržljivost in duhovni napor. Tudi če je telo utrujeno, terjajo duha k dejavnosti. Počitek na vrhu človeku obnovi vse telesne in duhovne kvalitete. Kaj pomeni za človeka bivak v gorah! Gora nas uči, kako je treba živeti. Vzbuja v človeku vse, kar je borbena. Vrača nas nazaj v prvobitni stik

z naravo, terja od nas, da hodimo, da se opiramo na roke.

Nato je govoril profesor in vodnik Daniel Krummenacher o »Razmišljanjih sodobnega alpinista« ob diapozitivih. Alpe, je dejal, mikajo sodobnega človeka kot svet, v katerem lahko do skrajnih meja razvije svojo potrebo po gibanju in dejanju. Ko alpinist tej prvotni potrebi zadosti, skuša v gorah doseči višje cilje, spoznati svoj pravi obraz v preizkušnjah, doživeti tisto, kar je za človeka največ vredno, zmago nad samim seboj, spoznati sladkost neznanih obzorij. Proslave so se udeležili predsednik parlamenta, predsednik CAS Egger, dr. E. Wyss-Dunant, Egmond d'Arcis, častni člani CAS, predstavnik CSFA (ženske planinske organizacije), CAF, vsi živeči dosedanji predsedniki sekcije, oskrbniki in predstavniki tiska.

Naslednji dan je sekcija priredila svoj tabor v Carrozu (Jura), na katerega je povabila vse svoje člane z družinami in jih pogostila s pijačo in kavo.

HORACE BÉNÉDICT DE SAUSSURE se je rodil l. 1740 v Conchesu ob Arvi očetu agronomu Nikolaju de Saussure, čigar predniki so prišli iz Lorraine. Horace je bil z 22 leti že profesor matematike, botanik, fizik, geolog z veliko željo, da razišče Alpe, pojasni njihov nastanek in formacije. Posebno ga je mikal Mt. Blanc, ki tvori veličastno ozadje mili ženevski pokrajini. Ko mu je bilo 20 let, je prišel prvič v Chamonix. Nato je še večkrat prepešal 80 km od Ženeve do Chamonixa. To takrat ni bila lahka pot. Hotel je priti na vrh Mt. Blanca. Tej želji je posvetil 25 let svojega življenja, največji del svojih naporov. Pisal je: »Glava mi je polna tega načrta, to ni samo napor, to je že skoro bolezen.« Obljubil je nagrado tistim, ki bi odkrili pot na vrh, iskalec kristalov in lovcev, ki so dobili naziv vodnika. Prišli so do Grands-Mulets in v naglici sestopili, nato pa plašili prebivalce Chamonixa, kaj vse so prestali in da je vzpon na vrh Mt. Blanca neumnost. Leta so pretekla in dobili so se ljudje, ki so de Saussurea razumeli. Med temi je bil Michel-Gabriel Paccard, chamoniški zdravnik, mlad, podjeten, razumen mož; dalje Jacques Balmat, iskalec kristalov, lovec in vodnik, ki je že stikal za pristopom. Zveza med Paccardom in Balmatom je bila odlična. L. 1786 sta prvič poskusila. Neke noči sta s Côte prišla na Grand Plateau in Petit Plateau. Pomagala sta si z dolgima, okovanima palicama. Nato sta verjetno vzela smer med obema rebroma Rochers-Rouges. Izčrpana sta dosegla vrh Evrope ob pol sedmih zvečer, 8. 8. 1786. Oči so se jima vnele, prsti ozebli.

Horace Bénédicte de Saussure je bil duševni oče tega vzpona. Hotel ga je ponoviti, toda vreme ga je zadržalo.

Drugi vzpon je spet opravil Jacques Balmat z vodnikom Cachatom in Tournierom. De Saussure mu je dal na pot tančico, s katero naj bi si varoval oči in obraz. 5. julija 1787 so prišli na vrh. Pihal je leden veter, tako da so naravnost zbežali v dolino.

Tretji vzpon je bil de Saussurov. Odrinil je z 18 vodniki 1. avg. 1787. Poleg znanstvenih instrumentov, opreme in hrane so vzeli s seboj posteljo z žimnico, rjuhe, pregrinjalo in zeleno zaveso, dva zelena plašča, dve nočni srajci in tri pare čevljev, velik šotor, lestev in sončnik. Prvi bivak so uredili na Côte, vsi so bili zadovoljni z njim. 2. avgusta je težka karavana krenila preko razpok in ob pol dveh popoldne prišla v vznožje Grands-Mulets in tu počivala. Nato je prečila Petit Plateau in se prebila pri tem preko dveh plazov samih serakov, ki so se zrušili z Dôme du Gôûter. Sto metrov pod Dôme so spet postavili šotor, nekaj vodnikov pa je nadaljevalo pot za naslednji dan. »Toda to je bila grozna noč,« piše de Saussure, »bodlo me je pri srcu, trgalo me je, okoli mene pa se je gnetlo 20 oseb«. Zgodaj zjutraj je nov plaz pobral prejšnji dan nadelano pot. In tako se je 3. avgusta mukoma zganila težka karavana ob šestih zjutraj. Pod velikimi bremenami je zaradi pomanjkanja kisika komaj prihajala do sape in se potila v snegu, ki se jim je prožil pod nogami. Gorska bolezen je vedno bolj pritiskala, edino zdravilo je bil vrh, ki so ga videli pred seboj. 3. avgusta malo pred enajstimi je prišel de Saussure na vrh napol slep, čeprav si je glavo ovil z dvojno tančico. Medtem ko je užival širni razgled, so vodniki postavili šotor in poskusno mizo, na kateri je de Saussure potem zavrel vodo, nato pa meril temperaturo, tlak, opazoval barve neba, in učinek višine na zvok (zato je ustrelil s pištolo). Na vrhu so bili štiri ure, nato pa so sestopali dva dni. Vreme jim je bilo naklonjeno.

Zaradi de Saussurove ugledne osebnosti in zaradi obsežnosti in znanstvene pomembnosti vzpona je bil velik dogodek, ki je odmeval po vsej Evropi.

Ura rojstva alpinizma je bila tu.

Naslednja leta se je de Saussure še posvečal Alpam in napisal knjigo »Voyages dans les Alpes«. Njegov slog je prijeten, živahen, barvit. Zato se ga je prijelo ime »slikar Alp«. 59 let star je umrl v Ženevi l. 1799. Jacques Balmat ga je preživel, umrl je l. 1834, 72 let star. Revez je iskal zlato na Buetu nad Sixtom in se ponesrečil.

Po gruzinskem stebu na Dych-Tau

Janez Golob

Prva ledena strmina je za nami, dereze škrtajo že nekaj sto metrov nad moreno, ko žari nebo nad Ullu-Ausom. Iz gmot nad nami se porajajo ostri robovi stolpičev in serakov, vrhovi pa se odevajo v škrlaten jutranji plašč. Debeli dve uri so peli cepini in ledna kladiva po strmih snežnih vesinah in ledenih odlomih. Dan je že, ko vtaknemo ledeno orodje za nahrbtnike in snamemo dereze. Stojimo na majhni skalni glavi in si ogledujemo steno nad nami. Kot mogočni granitni zid se vzdiguje in visoko gori v previsih bode v sinje nebo. Na desni za robom slutim grapo, nad njo pa v soncu žari veličasten skalnat steber. Nimate obstanka, preblizu smo, da bi počivali. Nenavezani hitimo dalje po lahkem svetu teža-

Na Misses-Tau (4427 m), III. b

Foto Zlatko Smerke

vam nasproti, vrvi pa opletajo po nahrbtnikih. Po opisu bi morali tu nekje splezati preko strme in gladke plošče, a nam je kljub iskanju ušla. »Če bo šlo tako naprej, bomo prišli z rokami v žepu na vrh,« sem zlobno pripomnil. Tedaj pa mi je zabrenčalo okoli ušes in takih misli je bilo konec. Plitvi žleb in požleb na skalah sta nas ustavila. Vrvi so zapustile nahrbtnike, železje je pritrkavalo za pasom, Peter je previdno potipal led. Medtem ko on čisti oprimke in stope, stojimo spodaj kamenju za tarčo. Spomnim se, da piše v opisu nekaj o zapadnem kamenju in zgodnji uri in da je treba ta kraj čimprej zapustiti. Zdi se se mi, da vem zakaj. Peter se še vedno daje z ledom, Barbka ga varuje, midva z Dušanom pa si privoščiva tolažbo v pesmi »Celjani trde glave in zmešane narave...«

Pozneje smo zvedeli, da sta nekaj dni za nami poskušali srečo v tej steni dve avstrijski navezi. Zaradi padajočega kamenja sta uspeli šele pri drugem poskusu.

Nad žlebom je skala nekoliko lažja in tako plezamo kar vsi hkrati kakih sto metrov, dokler nam ne zapre pot raztežaj visoka in navpična stena. Barbka odloži nahrbtnik, potipa kline za pasom in načne poč. Že v prvih metrih stena pokaže zobe, da jo mora krotiti s klinom. Konice čevljev iščejo opore, prsti tipajo za oprimki, meter za metrom počasi teče vrvi. Pod previsom obtiči še en klin v razpoki, Barbka pa izgine nad njim. Ko prilezemo še mi do nje, se lotiva z Dušanom zasneženega ozebnika. Sneg se le slabo drži ledu, pod njim curlja voda, žleb pa je neusmiljeno strm. Po nekaj raztežajih napornega dela s cepini stopimo zopet pod skalno zaporo. Ta je v spodnjem delu previsna in neverjetno gladka. V opisu beremo, da je to eno ključnih mest in da so za plezanje tod preko porabli prvopristopniki precej klinov in stremen. Oborožen z vsem, kar priporoča opis, in po Petrovi zaslugi še s težkim nahrbtnikom po vrhu poskušam vstopiti, pa se ne morem odlepiti od poličke. Peter opazi za robom zajedo, ki je videti lažja. Poskusim se v njej kljub navpičnosti mi gre dobro izpod rok. Brez uporabe tehnike pridem na stojišče in potegnem vrv za sabo. Varujem prav na razu in gledam proti vstopu na ledenik. Tam, kjer smo ponoči še po trdi temi kopali stopinje v strmino pod velikim ledenim odlomom, je bila razlita zdaj robata reka ledu. »Srečo smo imeli,« sem pomislil. Globoko spodaj, na ze-

leni krpi pod rdečo steno Pika Brno smo prespali zadnjo noč. Pod bivačkom se ledeno morje zaganja v vznožja sten in kipi ob njem. Kot da bi razbesnela voda v svojem najhujšem zaletu onemela ob veličini gora. Nad ledeno areno se dviga navpični zid veličastnega ostenja Koštan-Tau, Krumkola, Mižirgija in Dych-Taua. Na desni se poganjajo v nebo granitna stena Misses-Tau, na drugi strani doline pa se Ullu-Aus v grozeči ledeni strmini poganja visoko nad Pik Ural.

Pred nekaj dnevi smo bili na Misses-Tauu, odkoder smo prvič občudovali obstenja vrhov nad ledenikom Mižirgi. Vrh Dych-Taua se je lesketal v vročem popoldanskem soncu tisoč metrov nad nami. V vrtoglavi strmini izginja njegova stena za stebrom, ki podpira na desni vso gmoto ledu in granita in se steka pod glavo v ostro zasneženo rez vršnega grebena. Drzne snežne vesine in preteči odlomi serakov nas navdajajo s tesnobo, kljub temu pa nas je gora zvalila. Želja po doživetju je premagala strah.

Ob drugi uri popoldne smo našli prvi bivač. Megle, ki so se pripodile od nekod z juga, so zakrile očem najprej vrhove, potem pa se je vse naokrog pogreznilo v belo temo. Hitimo dalje, pozabljamo na utrujenost in mraz, vidimo le ostro sneženo tvorbo, ki se izgublja v sivem metežu. Iznad zasneženega kot nož ostrega grebena zraste skozi meglo in metež navpična stena, odeta v sneg in led. Občutek za razdaljo je izginil. Ocenjujemo oddaljenost in višino, pa se ne moremo zediniti. Vreme se se je poslabšalo, naprej ni bilo več mogoče. Nad nami tuli v vetru moreča prikazen, na obeh straneh pa izginjajo v tisočmetrski praznini skale in led.

Cepini rijejo globoko v pršič in prožijo plaziče. Čez dobro uro razpnemo nad skromno ploščadjo dve vreči za bivač in zlezemo pod streho. Žalostno ogledujem počeno ratišče svojega lednega kladiva. Med zabijanjem marvovcev (specialni klini, imenovani po Wastlu Ma-rinerju) v led me spreletavajo še vedno nespoštljive misli, puh pršiča me ohladi. Pozornost pritegneta nase gorilnika. Čakamo, da opravi butan svoje, medtem pa si krajšamo čas z uničevanjem keksov in masla in zabavljamo na račun tistega, ki je pozabil čaj v dolini. Kuhalnika utihneta in mrak prežene prijetno toploto izpod nyloških streh. Zlezemo v slonove noge in zadržnemo vestone.

Prebudi me mraz in drget. Rad bi se ogrel. Vsa obleka je na meni že od sinoči, gibati se pa ne smem, saj ležim na robu snežne vesine. zunaj je še noč, nebo je jasno in polno zvezd, vse naokoli pa tema in mir. Tu in tam se podre serak. V tisočih odmevih ječe pozdravlja vrhove in stene. Mogočna ledena gmota se drobi v prah, njen grom zamira v temi tisoč metrov nižje. Na vzhodu zažari nebo v jutranji zarji — rodi se dan.

S soncem se drami življenje v nas, spet zabrnita kuhalnika. Pod skalnim previsom zabijem klin in varujem Dušana, ogledujem steno in ugotavljam možnost prehoda. Naravnost ne bo šlo. Skala je previsna in še krušljiva povrhu; tam na desni je videti nekoliko prijaznejše, čeprav je led strahovito strm in so skale na novo poprhanе s snegom. Dušan pusti nahrbtnik pri meni in spleza v desno, se vzpne navzgor in izgine v žlebičku prav nad mano. Raztežaj je težaven. Skala in led se naglo menjata, oprimkov je malo, nahrbtnik pa se zdi vsako uro težji.

Naslednji raztežaji niso bili dosti lažji. Sneg postaja vedno slabši, udara se do kolen, tako da se le s težavo prikopljem do skalnega pomolčka, kjer se je garanje pravzaprav šele začelo. Nad nami je zaobljen strm zasnežen greben, ki se izteka zgoraj v navpičnem ledenem žlebu med pobeljenimi skalami. Za dobrih tri sto metrov tega grebena smo potrebovali skoraj pet ur. Do pasu se je vdiral v sveži pršič, prekrit s tanko opoko, nahrbtniki so postajali vedno bolj neusmiljeni sonce prav tako. Varovali smo na cepinih — Blažev žegen, in čakali, kje se bo utrgalo. Iz doline sta takrat, ko nam je šlo najbolj za nohte, gledala Pavle in Volodja z daljnogledom in ugotavljala, da menda počivamo in kuhamo čaj ali kaj podobnega, češ saj se tiste pike v snegu nikamor ne premaknejo.

V zadnjo strmino pod skalami se je pognala Barbka brez nahrbtnika, navezana na osemdesetmetrsko vrh. Zdaj, ko je bila lažja za kakih dvajset kilogramov, je šlo hitreje in čez čas je zapelo kladivo.

Sonce se je bilo že krepko nagnilo proti zahodu in pritisnil je peklenski mraz. K sreči smo se med plezanjem po Petrovih sledih vsaj malo ogreli. Šli smo mimo tretjega bivaka v steni in že je vsak zase upal, da bomo dosegli rob stene kljub pozni uri in še pred nočjo. Megle so se leno valile čez greben in

nam zastirale pogled navzgor, toda zaslutili smo bližino vršnega grebena. Čez čas se je nad nami pokazalo jasno nebo in ogromna snežna opast, ob njej skalni stebriček in nad njim vrh gore. Spustil se je mrak in zdirjali smo še po zadnji snežni ostrini navzgor proti robu stene.

Bezengijsko steno in dolino je prekrivalo megleno morje, veter je dvigal sneg v vrtincih. Ob luninem svitu smo utrujeni zaspali v izkopani snežni luknji.

Že tretjič gledamo vzhajajoče sonce nad Ullusom. Nenavezani sopihamo proti vrhu. Pogosto počivam, na korak napravim po dva vdih in le s težavo vlačim za samo svinčeno težke noge. Z neprijetnim občutkom zasajam nalomljeno ratišče lednega kladiva v sneg. Bojim se, da ne bo vzdržalo. Vzpenjamo se in spuščamo z roglja na rogelj, iz enega vršička na drugega in končno stojimo na vrhu, kjer je komaj prostora za vse. Izmučen in zadovoljen nad opravljenim delom sedim na vrvi in počivam. Povsod se leskeče belina gora, vse tja do Elbrusa in še naprej kipi zemlja v nebo. Nepregledno morje belih vrhov se spušča na jug v živo pisano, zeleno azijsko gorovje, na drugi strani pa zložno pada in se v severnokavkaškem gričevju staplja v rahlo valovito pokrajino in nebot nad njo. Prvič gledamo Bezengijsko steno in vrhove nad njo, ledenik Bezengi in kristalno Ailamo nad azijskim zelenjem na drugi strani. Nismo se še dobro oddahnili, pred nami je še težaven sestop v tri tisoč metrov nižjo dolino, in že se željno oziram po kraljici Bezengijske stene Šhari. Polasti se me nemir pričakovanja, ki ga začutim vselej pred neznanim. Drzne oblike njenih stebrov in grozeče opasti na grebenih so nas prevzele.

Zapuščamo vrh. Zapuščamo goro, ki je zahtevala od nas mnogo volje in moči. Za nami ostajajo sledi v snegu, v njih je delček našega življenja, v srcih odnašamo odmev pretresujočih ledenih strmin in mir prostranstva nad vrhovi.

Plezamo navzdol, varujemo, se spuščamo ob vrvi, gazimo sneg in se spet spuščamo. Zagrne nas megla, vsipa se sodra in dež. Počasi se je priplazil mrak in postajal vedno gostejši. Gluha noč se je ulegla nad ledenik.

Pozno ponoči, ko so se pod nami zasvetile luči iz tabora, smo si segli v roke.

Koštan-Tau

Boris Kambič

Dolgo monotono potovanje z vlakom in vratomna vožnja s kamionom po brezpotju bezenzijske doline nas je precej utrudila. Le naše oči so še vedno živo iskale visoko hribovje z zasneženimi vrhovi, zaradi katerih smo se podali tako daleč na pot.

Naši zvedavi pogledi so se otajali ob prelepem pogledu na zaledenelo 800 metrsko strmino Ullu-Auza, ki je rasla nad lagerjem in razrito moreno mižirgijskega ledenika. Za kamnitim vrhom Ullu Auza (4700 m) pa se je skrivala kupola pettisočaka Koštan-Tau, vsa odeta v belo, skrivnostno daljavo.

Hipno navdušenje nad temi vrhovi se je še stopnjevalo po ogledu aklimatizacijske ture na Misses-Tau, ko smo odkrivali še druge čare teh markantnih vrhov s pristopom čez tisočmetrske ledene kaskade Kundžum-mižirgijskega ledenika.

Moja tiha želja, da bi za naslednji vzpon izbrali Koštan-Tau, je postala glasnejša, ko je Janči odkril v društvenih prostorih lepe panoramske posnetke stene tega vrha. Na fotografijah so bile s tušem vrisane plezalne smeri. Bile so štiri, v centralnem delu stene pa je samevala deviško bela strmina. Samo spogledala sva se in že skovala načrt, da bi prav tukaj poskusili z novim prehodom.

Za idejo sta se navdušila tudi Nedžo in Polde. Tako je bila četvorica hitro zbrana in ni našega odhoda ničesar več oviralo. Eden se je spravil na zbiranje potrebne hrane v skladišču lagerja in odprave, drugi je raziskoval dokumentacijo stene in prerisoval glavne značilnosti prehodov čez ledene slapove ter karakteristike stene. Ostala dva pa je čakala najbolj mučna naloga — ukvarjati se z rušično in cirilico pri izpolnjevanju maršrutnih listov. Zapisati je bilo treba imena sodelujočih plezalcev v turi na Koštan-Tau — 5151 m, opisati mesta petih bivakov, natanko čas od-

hoda in prihoda z rezervo dveh dni v primeru slabega vremena, nakar bi bila sprožena akcija za reševanje. Podpisu vodje odprave za odobritev ture so sledili še podpisi vodje lagerja, zdravnika in vseh udeležencev.

V popoldanski vročini smo bili nared za odhod. Kolena so se nam šibila pod težo nahrbtnikov, samo Janči je lahkotno prenašal svojo himalajsko omaro. Zdela se nam je sumljiva lahka, o čemer smo se tudi prepričali pri prvem počitku. Janči nam je pomilovalno razlagal, da je pač treba znati izbrati lažjo opremo. Če tega ne znamo, naj se hranimo z ribjimi glavicami, pa nam bo prihodnjic prav gotovo jasno.

Po petih urah utrudljive hoje po razritem ledeniku smo bili prav vzradoščeni, ko smo zagledali šotore treh ruskih skupin, ki so bile namenjene na ture v okolici.

Hitro smo še sami postavili »pamirke«, čudovite šotore, ki so se na naših turah izkazali kot nenadomestljivi za to pogorje. Zabrneli so kuhalniki, pokazale pa so se težave, ko smo hoteli na njih tudi kaj skuhati. Jančijev nahrbtnik je bil lahek iz utemeljenega razloga, ker je večino zanj odmerjene hrane pustil v lagerju. Tokrat smo mi že imeli izkušnje z ribjimi glavicami in so konserve iz naših nahrbtnikov hitro romale tudi v njegovega.

Večerno sonce je oranžno rdeče obarvalo vrhove, mi pa smo hiteli s fotografskimi posnetki. Za bivak smo že vse pripravili, zato smo šli še malo na klepet k sosedom — ruskim plezalcem. Posebno zanimiv je bil pogovor s starejšo navezo Leningrajanov, starih alpinističnih gadov, ki sta poznala vse ruske sedemtisočake v Pamiru in Tien-Šanu. Tudi okoliške vrhove sta dobro poznala.

Na Mižirgi sta speljani po dveh stebrih dve težki smeri z oceno 5 b. Na jugu od Mižirgija se je nadaljeval greben proti Pik Puškinu in Dych Tau do zahoda, ko se spusti do našega znanca Misses Tau in Pik Brno.

V področju Dych Tau smo zaradi naraščajoče teme zaman iskali šotore naših prijateljev, ki so se namenili v težavno gruzinsko smer Dych Tau.

Kot kaže, se hribovci vedno sporazumejo, zato nam jezik v pogovoru z novimi ruskimi prijatelji ni delal težav. Če ni šlo drugače, smo pa zapeli hribovske pesmi. Te bi se zavleklo še dolgo v noč, toda čakal nas je naporen dan.

Zjutraj nismo bili ravno zgodnji. To pa je imelo tudi določeno prednost, da smo čez razpoke in serake lahko izkoristili sledove ruske naveze. Tako smo precej hiteli in se nam je naglica skoraj maščevala. Nedžu je pri plezanju čez serake spodrsnilo, pa se je le ujel in odnesel samo praske po členkih roke.

Na drugem platoju nas je sonce že opozarjalo na svojo igro z ledenikom. Zaradi večje varnosti smo tretji ledeni slap obšli po levi kamniti steni. Na vrhu smo srečali ruske tovariše, ki so si pripravili bivak za jutrišnji naskok na Ullu Auz. Mi smo s strahom nadaljevali čez razpoke do naslednjega lednega slapu, ki smo ga srečno preplezali. Na njegovem vrhu smo tudi mi postavili šotor. Od tu smo imeli dober pregled naše smeri. Čudili smo se, da tako markantna smer še ni bila preplezana. S Poldetom sva šla na ogled do vstopa. Že vstop čez ledeno skrajno poč v ledeno strmino je bil težaven. Dereze so prijemale in menila sva, da bo naslednji dan šlo dovolj hitro, da bomo lahko še pred soncem prečili varno pod ogromnimi seraki v navpičnico smeri.

Sonce preteklega dneva in težki nahrbtniki so nas najbrž tako uspavali, da smo se zbudili precej pozno in odrinili iz šotora veliko pozneje, kot smo nameravali. Zaradi mraza so nam prav prišle stopinje, ki sva jih v prvih raztežajih naredila včeraj s Poldetom. Ko smo se dobobra razgrela, nam tudi naslednja hujša strmina ni delala hudih preglavic. Hvaležni smo bili skalam, da smo lahko zabili dober varovalni klin in bolj brezskrbno nadaljevali vzpon. Imel sem smolo. Moje prvovrstne dereze so postale škrbaste, izgubile so prednji zob. Naprej sem moral plezati kot drugi v navezi. Strmina se je še povečala, naprej je bilo treba preiti v prečko. Tu nas je perspektiva ogromnih razsežnosti prevarala. Prečka, za katero smo menili, da jo je za tri raztežaje, se je izkazala za daljšo — od 8 do 9 raztežajev. Da bi bila smola še večja, smo namesto v trd sneg zašli v požled s pretankim snegom, da bi nas držale same dereze. Morali smo pričeti z zamudnim kopanjem stopinj. Sonce smo imeli za seboj in prvi kosi ledu z razmetanih serakov so začeli padati na nas. Živ led ni dovoljeval hitrega napredovanja. Dvomljiva dolga prečnica s strmino 60 do 70° z iluzornimi varovališči, poškodovana dereza in ne-

varnost padajočih serakov — vse to je terjalo umik. Po posvetovanju smo se zanj tudi odločili, čeprav s težkim srcem. Tokrat nam je gora pokazala svoje zobe in v teh krajih ima zelo ostre.

Spusti ob vrvi so potekali relativno počasi, ker nismo mogli zabijati klinov. V ledne kline, ki so jih pripravili za Himalajo, pa nismo zaupali, ker so neradi šli v led, se krivili zaradi premeškega materiala ter razbijali led s svojim neprimernim prerezom. Sredi dneva smo bili pri vstopu na varni planoti.

Po kosilu smo začeli razmišljati. Poskusiti še enkrat ne bi bilo pametno, tudi bolj zgodaj ne, ker je še vedno obstajal problem razbitih derez, poleg tega pa nas je skrbelo, da ne bi zamudili povratka, kar bi sprožilo akcijo. Odločili smo se naposled, da uberemo pot po lažji smeri na vrh.

Po razmočenem snegu smo jo ubrali proti Ptici sedlu na greben Koštan Taua. Kar hitro smo napredovali kljub težavam s pravcatimi potoki vode, ki so se zlivali po steni.

Proti večeru smo pod Ptico našli primeren prostor za bivak.

Prvi žarki sonca so nas našli na grebenu. Oprtani z lažjimi nahrbtniki, s puhom in bivak vrečo smo hitreje napredovali. Vmes se je tudi našel čas za fotografiranje narave v lepi luči vzhajajočega sonca.

Greben nam ni delal večjih težav in po naših računih bi morali priti še isti dan na vrh in nazaj do Ptice.

Vreme je kazalo stabilno lice, zato smo še ves preostali odvečni material in nahrbtnike pustili na grebenu. Do višine 4800 metrov smo še hitreje napredovali, naprej pa smo že čutili težave s sapo. Vrh se nam je vedno bolj odmikal, v vsakem kuclju na grebenu smo ga videli. Tudi to nam je jemalo moč koraka. Končno smo le stopili pravemu vrhu na teme. Z žarečimi pogledi smo zajemali ves Kavkaz od Kazbeka do Črnega morja.

Kje so naši prijatelji? Skušamo jih odkriti v steni Dych-Tau, a zaman. Verjetno tudi oni pogledujejo za nami, toda v teh ogromnih dimenzijah sten, čeprav v varljivi bližini, se zgubljajo drobne pike — ljudje.

Nimamo več časa za postopanje na vrhu, ker se bojimo, da bo sonce preveč razmočilo sneg. Navzdol nam gre kar naglo, tudi spusti ob vrvi ne zahtevajo veliko časa. Povsod so klini

Ailama (4526 m) z Bašha-Aus (4500 m)

Foto Zlatko Smerke

z novimi vrvicami. Nekdo je bil pred nami na istem vrhu.

Kmalu smo pri nahrbtnikih. Tudi bivak pod Ptico brez večjih težav dosežemo še pred poldnevom. Ne obotavljamo se, raztežaj za raztežajem se spuščamo. Na planoti smo. Sneg je že razmočen, postaja nevarno zaradi razpok. Kljub temu se odločimo za spust čez ledni slap v upanju, da še isti večer dosežemo lager.

Zaradi razpok smo navezani, pa kljub temu nam zastane dih, ko se komu skozi razmočeni sneg udre noga.

Sestopamo hitro čez najtežje odstavke serakov. Vse poka okrog nas, vse je živo. Polde spodbuja — hitreje, hitreje! Majhna nepazljivost in že je zgubil ravnotežje. Slišimo ga stokati približno 15 metrov niže. K sreči ni nič hujšega, samo od vrvi odrgnjen pas in še par

prask, ki jih je spotoma pobral. Nedžo ga je obdržal čez rob seraka, da ni preveč trdo pristal.

Naprej vsi hitimo, a še bolj previdno. Razpok še ni konec, dvakrat nam popolnoma prekrižajo pot. Iznajdljivi moramo biti in najti izhod med labirintom serakov. Skoraj smo že na prvem platoju ledenika, na prvem bivaku, ko hočem pospešiti sestop po vabljevih sesutinah. Skočim čez razpoko. Namesto da bi lepo podrsal po nogah, se skotalim po kamenju. Požled je bil prekrit s tanko plastjo šodra, in me je neslo. S težavo se ujamem na oklu cepina in po vseh štirih prilezem do večjih skal k prijateljem. Tudi jaz sem odnesel samo par prask.

Nato je šlo vse kakor po maslu. Morila nas je samo še negotovost, če bomo v kuhinji še staknili ostanke dobrega boršča.

Ullu-Aus

Dušan Kukovec

Ullu-Aus je eden od številnih vrhov Kavkaza. Imenuje se po balkarskem pesniku Ullu-Ausu. Najlepši pogled na njegov vrh se nudi iz alpinističnega tabora Bezengi. Višina 4679 m ne vzbuja posebne pozornosti, saj je okrog njega več vrhov, ki so visoki tudi čez 5000 m. Stena pa je ena sama nepretrgana ledena ploskev in meri od vznožja do kopnih skal pod vrhom približno 800 metrov. Ledena ploskev se pne z nagibom 45 do 65°. Oblika gore me je močno spominjala na naš Jalovec.

Že v prvih dneh bivanja v taboru Bezengi me je vsak dan bolj navduševala njegova podoba. Mikala me je stena. Že prve dni sem začel s snubljenjem naveze za ta vzpon. Ponudila sta se mi kar dva kandidata, Janez »Štajerski« in Polde »Kranjski«, oba iz istega šotora, v katerem sem živel sam.

Po tej odločitvi za Ullu-Aus se je marsikaj spremenilo v naših odnosih. Bili smo nekaki poslednji vitezi dveh dežel Štajerske in Kranjske, ki sta si na alpinističnem polju malo za šalo malo zares skoraj vedno v laseh: skupen cilj nas je pobotal, postali smo pravi zavezniki. Šlo je tako daleč, da je Janez Štajerski že začel uslužno postiljati posteljo Poldetu Kranjskemu. Kaj takega bi še jasnovidec v sanjah ne videl! Složno sta reševala tudi največje probleme, ki so se jima nanizali na obsežni dnevni turi na Šhoro, ocenjeno s 5 b, kar je pojem najtežjega v sovjetski težavnostni lestvici. Bližali so se zadnji dnevi našega bivanja na Kavkazu. Tudi ostalim tovarišem je uspelo z nekaj sreče v nesreči priti s Šhare.

Ob pogledu na postave tovarišev, ki so prišli s Šhare, me je postalo malce strah. Bili so taki, kot da bi jih nekdo pravkar potegnil iz pralnega stroja. Mojega Janeza, kandidata za Ullu-Aus, skoraj spoznati nisem mogel. V celoti je precej zgubil na teži, njegov nos pa

je bil močno podoben debeli kumari, popravila mu ga je eksplozija butanske bombe. Torej eden kandidat manj za Ullu-Aus, sem si dejal sam pri sebi. Ostal mi je le še Polde, ki mu je zrastle doslej najdaljša, pa tudi najlepša brada, okras njegove imenitne postave. Štiri dni pred odhodom domov smo bili v taborišču vsi veseli in srečni. Ture, ki so bile najbolj daleč od taborišča, so bile zaključene. Ostal nam je le še Ullu-Aus.

Končno sva se s Poldetom odločila. Dobila sva opis smeri. Ocena se glasi 5 b, 14 ur čistega plezanja. Razdelila sva si delo. Jaz sem pripravil vse, kar je v zvezi z alpinistično opremo, Polde pa je priskrbel hrano in maršrutni list.

Največ dela mi je dalo brušenje derez in cepinov. Posebno me je vzpodbujal k brušenju derez naš vodja Pavle — glavni bog naše odprave — ki nama je obenem dajal še največ moralne podpore za na Ullu-Aus. Te podpore sva bila s Poldetom še posebno vesela, saj sva vedela, da nama pri tako težkem vzponu ne uide »zlata pika« v Poldetovi beležki. Ullu-Aus sta tiste dni preplezala dva sovjetska alpinista. Skozi daljnogled sva jih lahko lepo opazovala, kako sta se počasi premikala proti skalnatim odstavkom pod vrhom.

Zdajci so se sovjetski opazovalci naveze vznemirili, kajti prav tisti hip je eden v navezi zdrsnil po ledeni strmini. Prisebnost prvega ga je rešila, obdržal ga je na vrvi.

Gotovo premalo nabrušene dereze, so se glasili prvi komentarji. Midva s Poldetom pa sva se neprizadeto pripravljala na vzpon, kot da se ni nič zgodilo. Kondicije, ki smo si jo nabrali po ledenih strminah in treningih, sva imela več kot dovolj. Imel sem občutek, da bi se počutil pri V. stopnji kot doma pri malici. Vse je bilo pripravljeno.

Tedaj pa prileti od nekod naš filmski snemalec Zlatko.

»Grem z vama do vznožja stene, da vaju še enkrat ovekovečim, preden zlezeta v ledeno steno.«

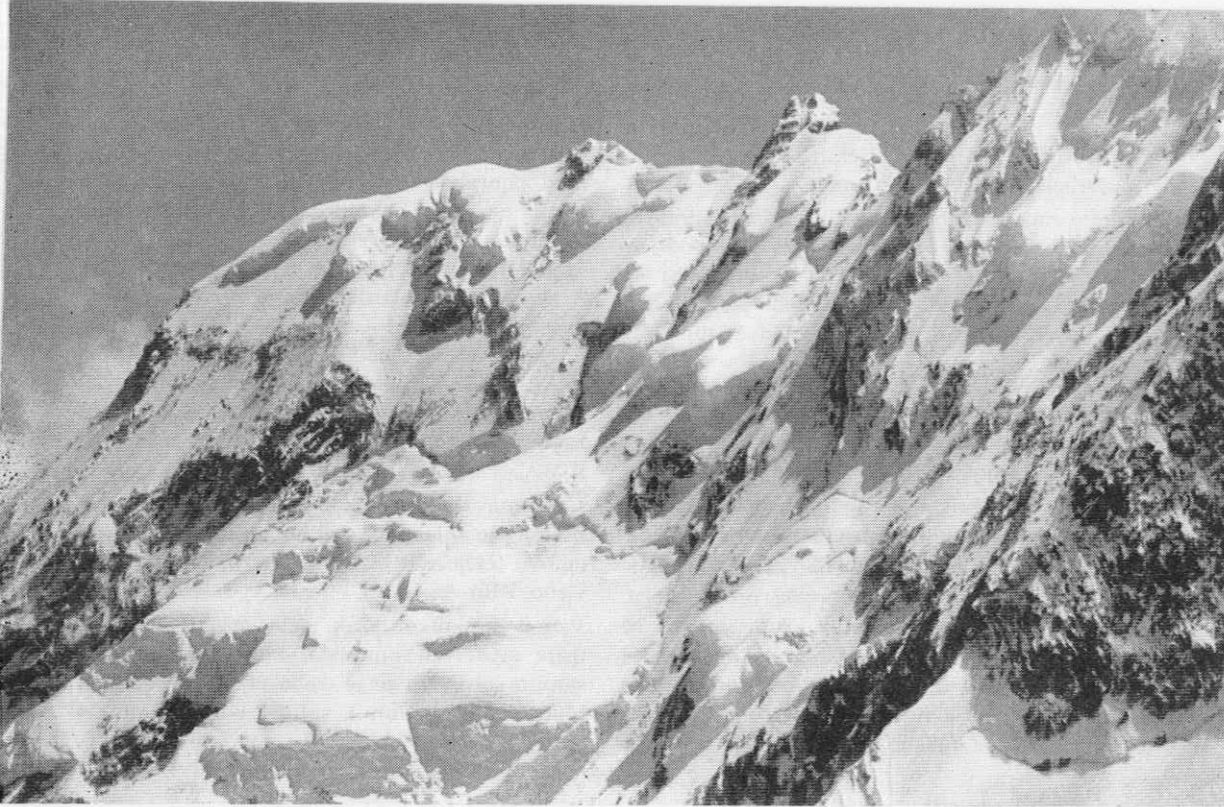
»Srečno!«

»Kaj pa maršrutne liste imate?« vpraša naš vodja.

»Jaz ga nimam. Saj ga onadva tudi nimata,« naju zatoži Zlatko.

»Brez te listine pa nikamor!« se oglasi strogi Pavletov glas. »Polomil ga je Polde, saj je bil on dolžan oskrbeti listino.«

S tem trenutkom je začelo iti vse narobe.

Severna stena Mižirgi (5025 m)

Foto Zlatko Smerke

Greben Šare z Džangi-Tau

Foto Janez Rupar

Zlatko, ki je imel v tej odpravi še največ smole pri svojih alpinističnih podvigih, je tudi naju »zasmolil« s svojo smolo.

Vodja naše odprave je pohitel, da bi čimprej dobil te papirje od samih najvišjih vodij v lagerju Bezengi. Žal so bili vodje tedaj še močno vznemirjeni zaradi tistega spodrsnjaja, ki so ga pravkar videli na Ullu-Ausu, vplivalo pa je nanje tudi dejstvo, da so pred nekaj dnevi že izgubili dva alpinista. Zato so pač na kratko odsvetovali vzpon na Ullu-Aus. Ko nama je Pavle vljudno sporočil, da ne smeva na Ullu-Aus, se je za naju začela težka preizkušnja. Prišel se je najtežji del nama namenjene in zadnji hip odpovedane ture.

S polnimi nahrbtniki opreme in še bolj polnim srcem žalosti sva odtavala proti šotoru. Zmanjkovalo nama je sape. Tudi ko sva se usedla v šotoru na postelje, nama ni bilo kaj bolje. Pihala sva kot dva stara nadušljivca. Moči nisem imel niti toliko več, da bi lahko spravil iz sebe kakšno »lejšo besedo«.

Ko sva prišla k sebi, sva začela razmišljati. Kaj če bi jo kar samovoljno, brez maršrutne liste, pobrisala v steno? Vodje pa bi zaslepila, češ da greva na nekoliko lažji vrh, ki so nama ga predlagali ob prepovedi Ullu-Ausa.

Tlak najine napetosti je pričel počasi padati. Z njegovim upadanjem pa je pričela upadati tudi najina misel na ukano. Tedaj pride vodja s tolažilnimi besedami: »Fanta, bodita pridna in lepo mirna, saj vama dam zlati piki, četudi ne gresta na Ullu-Aus. Če pa gresta,« nama zagrozi, »dobita oba črno piko.«

Namesto stene Ullu-Ausa sva se sprijaznila s takima zlatima pikama. Res, zaslužila sva jih, saj je bila pot spod stene do šotoru prav gotovo težja, kot bi bil sam vzpon čez ledeno steno Ullu-Ausa.

Vzpon je lahko težak, zelo težak, ni pa je težje stvari za alpinista, kot je zmaga nad samim seboj, ko se je treba umakniti. Ampak to ni bil pravi umik, saj Ullu-Aus še živi v najinih srcih. Kličeva mu: »Na svidenje!« ...

Ullu-Aus-Kundžum-Mižirgi in Koštan-Tau

Foto P. Segula

Na Ural

Polde Potočnik

Dušan Kukovec je že povedal, kako je bilo z Ullu-Ausom. Oba sva ga nekako prebolela, čeprav je šlo težko.

Zlatku, ki je hotel snemati najin vzpon s teleobjektivom izpod stene, pa volja ni splahnela. Hotel naju je pripraviti, da bi šla na Ural. Dušan je ponovno odklonil, mene pa je Zlatko le pregovoril, ker mi je postalo posedanje po taboru že kar zoprno.

Preden sva naslednji dan odrinila iz tabora, je prišel k nama načelnik »spasateljske službe« in vprašal, če imava kline svedrovce in svedre. Nisva jih imela, ker nama ni nihče rekel, da so na tej turi potrebni. Sama se pa tudi nisva zmenila, ker nama ni šlo v glavo, da bi bili potrebni na turi 5 a. Rekel je, naj vzameva šest klinov in šest svedrov.

»Zakaj pa šest svedrov«?

»Zato ker se svedri lomijo in jih je bolje imeti preveč kot premalo«.

Nekaj dni pred nama je bilo na Uralu več ruskih navez. Če oni niso potrebovali svedrov, nama tudi niso potrebni. Tedaj se je načelnik nasmehnil in dejal, da je pri njih socializem in da mora vsakdo delati, zato ruske naveze zavrtane kline po moreni uničijo, tako da jim stolčejo uho. Za en zavrtan svedrovec pa potrebujejo 20 minut.

Ta način se mi ni zdel najbolj posrečen. Bil sem radoveden, kakšno je videti pokopališče stolčenih svedrovcev, Ural je precej obiskan vrh. Če gre na leto nanj samo deset navez, je na enem mestu deset zabitih klinov. Če se to ponavlja samo deset let, mora biti steña prav lepo okovana z neuporabnim železom.

Odrinila sva. Najprej po moreni ledenika Mižirgi in nato po moreni stranskega že dokaj skopnega ledenika, ki naju je pripeljal pod greben Urala. Morena je posejana s cvetjem najrazličnejših vrst in barv. Za rože sem porabil že dosti barvnega filma, vendar so me raznoliki in lepo barvani cvetovi vedno zno-

va premagali, da sem jih slikal in slikal še in še.

Z zelene morene sva stopila na ledenik, čigar desni jezik se je strmo spuščal z najnižjega dela grebena Urala. 55° naklonina tega skoraj visečega ledenika je bila preklana z razpokami. Inštruktorji so nama dejali, da za hojo po ledeniku ne bova potrebovala derez, ker je še dovolj snega, a za vsak primer naj jih eden le vzame. Vzel jih je Zlatko, jaz sem bil pa brez njih. To se mi je krepko maščevalo. Na strmem ledu je bilo samo še nekaj cm gnilega snega, tako da mi je v gumijastih podplatih drselo, kot da bi plezal po maslu. Večkrat sem telebnil in se obdržal le s konico cepinovega okla.

Po enournih drsalnih vajah sva dosegla vrh ledenika in greben Urala obenem. Proti vrhu sva kar tekla, kajti od tam se vidi cela severna stena Ullu-Ausa, še tisti del, ki ga iz doline zaradi grebena Pik Arhimeda, ki je pred njim, ni mogoče videti.

Ob pogledu na vso 800 m dolgo gladko ledeno strmino, ki sem jo sedaj prvič videl v celoti, me je kar streslo. Iz doline je videti bolj kratka. Prezvel me je skrivnosten občutek tesnobe in obenem nepotešljiva želja, da bi se pomeril s steno.

Ko sem si steno dodobra ogledal in videl, da da je v njej res samo led, ki se pod udarci cepina drobi kot steklo, sem spoznal, da Žirnovljevi pomisleki le niso bili brez osnove.

Iz premišljanja me je zdramil Zlatko, ki me je opozoril na čudovit sončni zahod in na lepe barve, ki so oblivale grebene na zahodu in beli Elbrus v ozadju.

Po dobri uri in pol zanimivega plezanja v trdni granitni skali sva dosegla vrh Urala in se nato ob vrvi spustila nazaj na ledenik, po katerem me je Zlatko varoval, da sem se varno pridrsal na moreno.

Še tisto popoldne sva prišla v tabor zadovoljna, da sva naredila kar sva največ mogla in smela. S tem namenom smo pa tudi prišli na Kavkaz.

V prihodnji številki bo o Kavkazu pisala Barbka Lipovšek-Ščetinin, sledili pa bodo še članki drugih avtorjev. — UOPD, mislite na Gregorčičev memorial v l. 1966!

Mladinska knjiga je že razprodala tudi ponatis Avčinove knjige »Kjer tišina šepeta«.

Sovjetski alpinizem

Zlatko Smerke — Franci Savenc

Organizacija alpinizma v SZ je zelo zapletena. Ker štejejo ta šport za nevaren, z mnogimi pravili in odredbami urejajo alpinistični športni pouk. Vodstvene organe in kontrolo imenuje komitet za telesno kulturo ministrstva Sovjetske zveze, soglasje pa morajo dati komiteti zveznih republik. Komitetu je zaupana kontrola v letni sezoni v najbolj obiskovanih bazah in rajonih, kjer se vrši alpinistični športni pouk. S praktičnim delom se ukvarjajo prostovoljna športna društva zveznih republik in drugih organizacij. Največje število sovjetskih alpinistov se zbira v teh prostovoljnih društvih, ki imajo v svojih rokah tudi baze in tabore. Pri zveznih, republiških in drugih komitetih so alpinistične sekcije, v njihov sestav pa pridejo kvalificirani in ugledni alpinisti, ki so obenem tudi organizatorji. Sestav sekcij v okrožjih, republikah, oblasteh se tvori iz predstavnikov večjih republiških sekcij. Pripravi, izpopolnjevanju in pouku novih alpinistov, kakor tudi preizkušanju sposobnosti starejših alpinistov posvečajo veliko pozornost. O tem smo se prepričali sami v taboru Bezengi. Mislim, da nobena alpinistična organizacija v Evropi nima tako stroge kontrole nad posamezniki.

Značilnost ruskega alpinizma je najprej v tem, da se na poletno sezono alpinisti pripravljajo. To velja predvsem za tiste, ki so daleč od planinskih predelov. Klubi, ki so na gorskem področju, imajo stalno pripravo skozi vse leto. Alpinistične sekcije sistematično planirajo svoje delo. Tisti, ki so daleč od planin, si morajo pridobiti splošno telesno kondicijo, tako da v gore pridejo čimbolje pripravljene. Ko bivajo v gorah, morajo pridobiti tehniko pohodov, vzponov in splošno plezalno tehniko. Šolanje alpinistov traja tri leta. Prvo leto je na sporedu splošna fizična kondicija, izpolnjujejo se norme za značko »Alpinist SSSR«, obiskujejo se tabori v gorah. V drugem letu se nadaljuje splošna fizična kondicija in zbirajo se norme za tretji športni razred v alpinizmu.

Tretje leto se spet nadaljuje fizična kondicija, izpolnjujejo pa se programi tretjega športnega razreda v alpinizmu.

Alpinistične sekcije izobražujejo vsa tri leta v treh etapah: pripravljalni, aktivni in pre-

hodni periodi. V pripravljalni periodi od oktobra do aprila je na vrsti fizična kondicija, vzgoja moralnih in duševnih svojstev alpinistov in izpopolnjevanje njihovih najpotrebnejših navad. V aktivni periodi od maja do avgusta mora alpinist doseči svoje maksimalne sposobnosti na pohodih in vzponih, v prehodni periodi pa mora po težkih turah nastopiti v septembru aktivni odmor s tem, da postopno navaja organizem na običajne življenjske okoliščine.

Sprejem novih članov pride na vrsto v prvi pripravljalni etapi, od septembra do aprila, ko se začneja splošna teoretična šola. Pouk se vrši po programu, ki ga opravlja inštruktor — alpinist. Ko gredo tečajniki v gore, se teoretska izobrazba preizkusi na terenu.

Izkušeni alpinisti izpolnjujejo norme za največje nazive v alpinizmu. Trenirajo v sestavu športnih skupin ali komand. Poleg tega pa morajo opraviti še načrtni individualni trening. Trening je obvezen za vse, za začetnike in za največje alpiniste. Obsega tri glavna področja: Razvoj splošnih fizičnih lastnosti in moralno-duševnih svojstev, navajanje organizma na višino in obvladanje tehnike alpinizma.

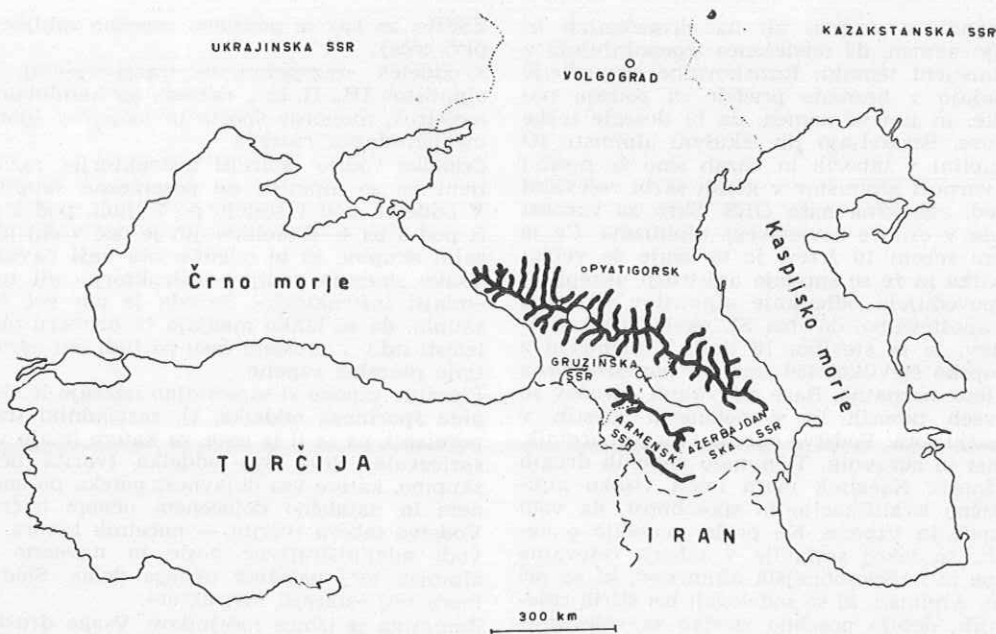
Trening je tesno povezan s splošnim šolskim delom. Imajo izvrstno metodo, s katero ocenjujejo rezultate treningov in to predvsem s kontrolnimi normativi in s preizkušanjem tehnike in težavnosti v gorah. Alpinisti so dolžni, da trenirajo pred odhodom v gore in v gorah.

Pripravljalna perioda obsega skoraj sedem mesecev. Sredstva za trening so različna: jutranja gimnastika, gimnastika in smučarske vaje. Jutranja gimnastika traja 20 minut in obsega navadno proste vaje. Gimnastika izpopolnjuje moč, splošno kondicijo, reflekse, gibčnost in spretnost ter samozavest. Trening se vrši dvakrat na teden po 2 uri v telovadnici in obsega hojo, tek, skoke, vaje na telovadnih rekvizitih, vrvi, na gredi ipd. Udeleženci treninga izpolnjujejo obenem norme III. razreda v alpinizmu.

Smučajo pozimi dvakrat na teden po 2—3 ure, ob praznikih tudi do 5 ur. Kjer ni snega, se alpinisti bavijo z atletiko, tenisom, veslanjem itd. Poleg tega gredo tudi na smučarske ture, ki trajajo 2—3 dni, pa tudi več. Normativi za zimsko dobo so naslednji: Pogoj za značko »Alpinista SSSR« 10 km v 1 uri 5 min., pogoj za značko za III. raz. v alpinizmu 15 km v 1 uri 30 min., pogoj za značko za II. raz. v alpinizmu 15 km v 1 uri 25 min., pogoj za značko za I. raz. v alpinizmu 15 km v 1 uri 20 min.

Kjer ni snega, veljajo norme za kros v istem redu: 1500 m v 5 min. 45 sek., 5000 m v 21 min. 5000 m v 20 min. in 5000 m v 19 min.

Aktivna doba traja 4 mesece. Začenja se 2 meseca pred odhodom v gore, v gorah pa traja 2 meseca. Skupine bivajo v taborih in bazah 24—30 dni. V tej dobi se izmenja 150 ljudi v treh izmenah. Naloga te periode je, da doseže fizično in alpinistično izpopolnitev. Sredstvo za to so gimnastične vaje, jutranja

gimnastika in tek. Do odhoda v planine se vključujejo še vaje za krepitev mišic in prstov s pomočjo raznih priprav. Tempo in obseg treninga se povečuje, vedno več je hoje, teka, skokov, prostih vaj, akrobatike, specialne hoje po derezah, sekanje stopenj s cepinom, zabijanja klinov, plezanja po vrvi itd. Za dodatek so še pohodi 15—20 km, kros, alpinistična tehnika, vzponi in pohodi na lahke vrhove in prelaze itd. Poleg tega spada zraven še množični šport, če je za to priložnost: tenis, odbojka in drugo.

Tudi v taborih so na sporedu kolektivne vaje, jutranja gimnastika, vaje v plezalnem vrvcu, na ledenikih ipd.

V prehodni periodi alpinisti 15—20 minut gymnasticirajo, bavijo se s kakim množičnim športom in hodijo na lažje turistične izlete. (O alpinističnih taborih v SZ smo že dovolj pisali, prav tako v njihovi ureditvi in številu. Največ jih je na Kavkazu, manj v Tien-Šanu, Pamiru, na Altaju pa je doslej samo eden v dolini reke Aktru. Op. ur.)

Inštruktorskemu kadru posvečajo veliko pozornost. Treba je prehoditi dolgo pot do naslova mlajšega inštruktorja. Zahtevajo 7. raz. srednje šole, izpolnitev norm za III. r. v alpinizmu, odlično oceno na 40-dnevnem tečaju za mlajše inštruktorje alpinizma, dobro opravljeno vlogo pomočnika komandirja oddelka v alpinističnem taboru. Za višji naziv so pogoji seveda še težji. Posebna komisija dodeljuje in razrešuje mlajše inštruktorje in inštruktorje. Naziv starejšega inštruktorja podeli komitet za telesno kulturo in šport pri svetu ministrstev SZ. Inštruktorji dobijo posebno knji-

žico, v katero se vpišejo vsi njegovi uspehi v alpinizmu, vsi dosežki v nazivih itd. Tudi alpinisti imajo tako knjižico.

V razvoju sovjetskega alpinizma imajo pomembno vlogo tudi športni razredi, nazivi in najvišji dosežki v alpinizmu. (Tudi o tem smo v zadnjih letih v našem listu že pisali. Op. ur.) Največji dosežek v alpinizmu je naziv »mojster športa SZ«. Ta lahko gre na vzpone vseh kategorij in lahko vodi grupo. Mojstri imajo na prsih posebne značke, ki so enake za vse vrste športov v SZ.

Športni razredi in nazivi se potrjujejo z delom na terenu, ki je predpisano z normami za ta zvanja in razrede. Če alpinist teh norm ne izpolni, izgubi naziv. Športni delavci in alpinisti, ki so se odlikovali v organizaciji tur in vzgoji kadrov, nimajo pa kvalifikacije za določene nazive, lahko dobe začasen naziv za služnega mojstra športa SZ. Tudi ta naziv je treba opravičevati z delom. Naziv »mojstra športa« dodeljuje vsezvezni komitet.

Za najboljše dosežke v alpinizmu se vsako leto po sezoni razdele posebne značke. Ločijo tri vrste vzponov: traverziranje, tehnično zahtevne vzpone v stenah in v ledu in visokogorske vzpone preko 6000 m. V vsaki skupini obstoje tri mesta. Posebna komisija po predloženem materialu dodeljuje ta mesta. Za nagrado dobe alpinisti medaljo in diplomo. Za največje dosežke obstoji prehodni znak v čast največjega ruskega alpinista E. M. Abalakova. Sovjetski alpinisti dele alpinistične činitve v tri vrste: učne, športne in raziskovalne. V učne spadajo pohodi za znak »alpinista SZ III. r. v alpinizmu«. Športni se opravljajo po

komandi, v skupini ali na ekspedicijah in imajo namen, da udeležence izpopolnjujejo v alpinistični tehniki. Raziskovalne ekspedicije odhajajo v neznane predele in zbirajo podatke, in jim ni namen, da bi dosegle težke vrhove. Sestavljajo jih izkušeni alpinisti. (O disciplini v taborih in bazah smo že pisali.) Za varnost alpinistov v gorah skrbi reševalni odred, nekakšna naša GRS. Skrb za varnost spada v osnove sovjetskega alpinizma. Če je v eni sezoni 10 žrtev, je to zanje že velika številka in že se sprožijo najstrožji ukrepi, ki preprečujejo odhajanje alpinistov na ture. Če upoštevamo, da ima SZ okoli 30 000 alpinistov, je ta številka 10 ljudi v razmerju z evropsko številko, 450 smrtnih ponesrečencev na leto, neznatna. Baze reševalnih odredov so v vseh taborih in v nekaterih mestih v vznožju gora. Vodstvo odreda tvorijo načelnik, radist in zdravnik. Ti nimajo nobenih drugih dolžnosti. Načelnik mora imeti visoko alpinistično kvalifikacijo in sposobnost, da vodi pohode in vzpone. Ko pride sporočilo o nesreči, se takoj sestavijo v taboru reševalne ekipe iz najsposobnejših alpinistov, ki so pri roki. Alpinisti, ki so sodelovali pri štirih reševanjih, dobijo posebno značko za reševanje. Da bi bili vsi alpinisti sposobni za reševanje, se obenem z drugim treningom uče tudi reševanja in ravnanja z reševalsko opremo. Občasno se vrše tudi reševalne vaje. Osnovna rekvizita sta akia in mariner.

(O ocenjevanju težavnosti smo pisali že nekajkrat. Op. ur.)

Material, ki ga mora predložiti po vzponu naveza, ki v SZ znaša najmanj 4 osebe, je naslednji: splošni opis vrha, podroben opis vzpona, shematska karta okolice, sestav skupine in njena kvalifikacija, čas za vzpon in časi za posamezne karakteristične detajle na vzponu, opis alpinistične tehnike, fotografski material z včrtano smerjo, skica smeri in vrha, fotografije in skice težkih detajlov, označba mesta za bivak.

Klasifikacijo tur in vzponov opravlja posebna komisija vsvezvezne alpinistične sekcije. Vpisuje se v specialno tabelo vrhov SZ, podatki se periodično objavljajo.

(O opremi sovjetskih alpinistov smo že večkrat pisali, zato ni treba ponavljati. Op. ur.) (K temu gradivu objavljamo še nekatera izpopolnilna, ki jih je nabral tov. Franci Savenc v sovjetskem glasilu »Fizkultura — sport« in v razgovorih s sovjetskimi alpinisti. Op. ur.)

Začetek sovjetskega alpinizma štejejo od leta 1923, ko je na Kazbek stopila skupina študentov-alpinistov pod vodstvom prof. Nikoladzeja.

Od tedaj se je mnogo spremenilo. Skozi alpinistične tabore (alplager) gre vsako leto več tisoč alpinistov (l. 1964 — 13 000).

Življenje v taboru je zelo pestro. Udeleženci so razdeljeni na tri oddelke:

1. oddelek »novičkov« (novincev, začetnikov), tj. takih, ki so prišli v tabor prvič;
2. oddelek »značkov«, tj. tistih, ki so prišli že drugi in so nosilci značke »Alpinist

ZSSR«, za kar je potrebno uspešno zaključiti prvi tečaj;

3. oddelek »razrjadnikov« (razporejenih), tj. alpinistov III, II. in I. razreda ter kandidatov, mojstrov, mojstrov športa in mojstrov športa mednarodnega razreda.

Oddelke vodijo »starejši inštruktorji«, razdeljeni pa so alpinisti na posamezne skupine. V oddelku pod 1 štejejo po 7 ljudi, pod 2 po 5, pod 3 pa 4—6 (kolikor jih je pač v eni plezalni skupini, ki bi odgovarjala naši navezi). Vsako skupino vodijo »inštruktorji« ali tudi »mlajši inštruktorji«. Seveda je teh več kot skupin, da se lahko menjajo (v primeru obelosti itd.), v prostem času pa tudi oni opravljajo plezalne vzpone.

Plezalne vzpone si samostojno izbirajo le skupine športnega oddelka, tj. razrjadniki (razporejeni), pa še ti le tiste, za katere imajo vsa spričevala. Prva dva oddelka tvorita učno skupino, katere vsa dejavnost poteka po enotnem in natančno določenem učnem načrtu. Vodstvo tabora tvorita — načelnik tabora, ki vodi administrativne posle in navadno ni alpinist, ter »načelnik učnega dela«. Slednji mora biti »starejši inštruktor«.

Zanimiva je izbira tečajnikov. Vsako društvo — krajsovjet dobi po jesenskem posvetovanju v Moskvi na razpolago določeno število »putevk« (putjovka = pot), kar pomeni 20 dni celotne oskrbe in šolanja v taboru za enega udeleženca — izjema je le alplager Bezengi, kjer traja šolanje 30 dni, ker je tam le športni oddelek za posamezne tabore. Vrednost ene take nakaznice je 108 rubljev (Bezengi 168 rubljev). Te »putjovke« potem razdele med svoje sekcije in te med člane, ki plačajo le 30% te vsote in prevoz, ki pa je izredno poceni.

V primeru, da društvo organizira svojo odpravo, se ravna po finančni zmogljivosti organizacije, ostalo zberejo udeleženci. Tako je npr. skupina, ki je bila letos v SFRJ, takoj odpotovala v Tien-Šan z odpravo, ki je šela 24 ljudi. Za stroške so dobili kot prispevek organizacije 3000 rubljev, skoraj dovolj za daljno pot in oskrbo.

Natančno je razporejen tudi razvoj inštruktorskega kadra. Začno s šolo »mlajših inštruktorjev«. Vanjo so sprejeti le tisti, ki dovrše II. kvalitetni razred, traja pa dva tečaja po 40 dni. Po zaključku tega šolanja dobi tečajnik oceno, od teh pa je odvisno število vadbenih dni. Če je končal z odličnim uspehom, potem stažira le eno izmeno (20 dni), tak s slabšimi ocenami pa 2—3 krat več. Vadbo opravi v učnem oddelku enega od taborov kot pomočnik inštruktorja in sicer v eni ali več sezonah, kakor pač razpolaga s časom. Šele ko vse to konča, dobi naziv »mlajši inštruktor«. Po šestih praktičnih tečajih ga posebna komisija lahko potrdi za »inštruktorja«, po šestih nadaljnjih pa za »starejšega inštruktorja«. S pridobitvijo tega naziva pa razvojna pot še ni končana. Ker starejši inštruktorji opravljajo najzahtevnejše delo, vodstvo oddelkov, se vsako leto sestajajo na 20-dnevnih seminarjih (obvezno jih morajo opraviti vsaj

Tabela pogojev za dosego posameznih nazivov

	1 b		2 a		2 b		3 a		3 b		4 a		4 b		5 a		5 b		6	Vsega		
	u.	v.	u.	v.	u.	v.	u.	v.	u.	v.	u.	v.	u.	v.	u.	v.	u.	v.		udel.	vods.	
	m/s med. r.	3	1	2	1	2	2	2	3	3	3	2	1	2	1	2	1	2		1	3	23
m/s	M.	3	1	2	1	2	2	2	3	3	3	2	1	2	1	2	1	2	1	—	20	14
	Z.	3	1	2	1	2	2	2	2	3	1	2	—	2	—	3	—	—	—	—	19	7
Kand. m/s	M.	3	1	2	1	2	2	2	3	3	2	2	1	2	1	2	1	1	—	19	12	
	Z.	3	1	2	1	2	2	2	2	3	1	2	—	2	—	1	—	—	—	17	7	
I.	M.	3	1	2	1	2	2	2	2	3	1	2	1	2	1	2	—	—	—	18	9	
	Z.	3	1	2	1	2	2	2	2	3	1	2	—	2	—	—	—	—	—	16	7	
II.		3	1	2	1	2	1	2	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	11	5	
III.		3	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	
Alpin. ZSSR		3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	

vsake 2—3 leta za ponovno potrditev naziva), kjer izmenjajo svoje izkušnje in se seznanjajo z novostmi in spremembami.

Pri tem se nam nehotе vsiljuje vprašanje, kako je z njihovim časom, kako prilagode svojo alpinistično dejavnost poklicni zaposlitvi. Po njihovih izjavah to precej zavisi od podjetja, kjer so zaposleni, in njegovega vodstva. Povsem normalno se jim zdi, če aktivni športniki — med njimi tudi alpinisti — manjkajo tudi po tri mesece na leto in več, vse se jim šteje v izredni dopust. Aktivni športniki pomenijo za razširjanje ljudske rekreacije in s tem za rast storilnosti toliko, da je vredno počakati, dokler ne prenehajo z aktivnim delovanjem in postanejo »normalni proizvajalci«. Zato tudi ni čudno, če so nekaj časa dobivali mojstri športa celo poseben dodatek na plačo.

Klasifikacija se vsake štiri leta spreminja. Letos — tj. 1965 je obveljala nova.

Seveda pa je to le minimum in idealno razmerje, ki pa ima še dodatne pogoje:

Razen gornjih pogojev mora imeti mojster športa (moški) eno od smeri 5 a v višini nad 5000 m ali 4 a v višini nad 6000 m, na prvenstvih (ki potekajo drugače kot nekoč) ZSSR ali republiških oz. društvenih, pa mora doseči najmanj 10 točk, če pa je inštruktor oz. starejši inštruktor, pa le 5.

I. raz. (moški) — eno od smeri 2 b mora imeti v zimskih razmerah;

II. raz. (moš. in žen.) — polovico vseh smeri morajo imeti v kombiniranih razmerah (sneg — kopna skala);

III. raz. (moš. in žen.) — izpolnitev posebnih tehničnih in teoretskih pogojev — nekakšni izpiti.

Za potrjevanje razredov je treba opraviti vsaj vsake dve leti vspon, ki je največ za kategorijo lažji od najtežjega med pogoji za tisti razred.

Toda ti pogoji niso le potrebni za naziv, ampak tudi za vzpon višje kategorije in sicer:

a) za prehod na smeri 4 stopnje in nato še 5 je treba opraviti poseben izpit tehnične priprave.

b) za prehod na smeri višje kategorije je treba opraviti vzpon nižje kategorije najprej kot udeleženec in nato še kot vodja naveze (izjema so ženske pri nad 3 b). Šele ko ta vzpon opravi, lahko v smeri te stopnje tudi vodi.

Po vseh tako natančno izdelanih tabelah in pravilih seveda ni nič čudnega, če imajo tudi natančno kontrolo nad izvršenimi vzponi. Najprej je kontrola v smeri sami. Vsaka naveza pusti v možicu (imenujejo ga »tur«) na vrhu, pri težjih smereh, pa tudi v smeri sami, listek s podpisom in odnese tistega, ki so ga pustili predhodniki, v tabor. Dalje potrdi vodja grupe v posebni knjižici vzponov, da je alpinist vzpon resnično opravil.

Zakaj vse to, kako to, da imajo — številčno tako »lahke« pogoje?

Večina njihovih alpinistov živi, kot je po vsem svetu, v mestih, ki so oddaljeni neredko tudi po več tisoč kilometrov od gora in večinoma leže v ravnini. Ker razen tega pri njih na ture ni možno iti posamič, zahteva vsak odhod v gore organizacijo »male ekspedicije«. Tudi najbolj zagnani na leto opravijo redko več kot po 5—8 vzponov, tudi če prežive vse poletje in še del zime v gorah. Mnogo časa izgube kot inštruktorji in z drugimi dolžnostmi, končno trajajo ture neredko po tri, pet pa tudi po več dni in celo več kot mesec (nekatera prečenja, ki so jih izvršili v Kavkazu). Vreme pa tudi ni vedno naročeno.

Dejstvo je, da kljub vsemu opravijo celo najtežje ture že kmalu po prihodu v tabor, čeprav pridejo neposredno iz mesta. Kako to? Zaradi treninga! O njem so mi alpinisti iz Krasnojarska, ki so bili letos naši gostje, veliko pripovedovali. Blizu mesta imajo plezalni vrtec (dalj, kot ima Ljubljana Turnc ali Kamnik Stari Grad), kjer pa tega nimajo, si pomagajo z zidovi, zidanimi iz skal (v Ljubljani imamo tudi to — Šance na Gradu). V njem je

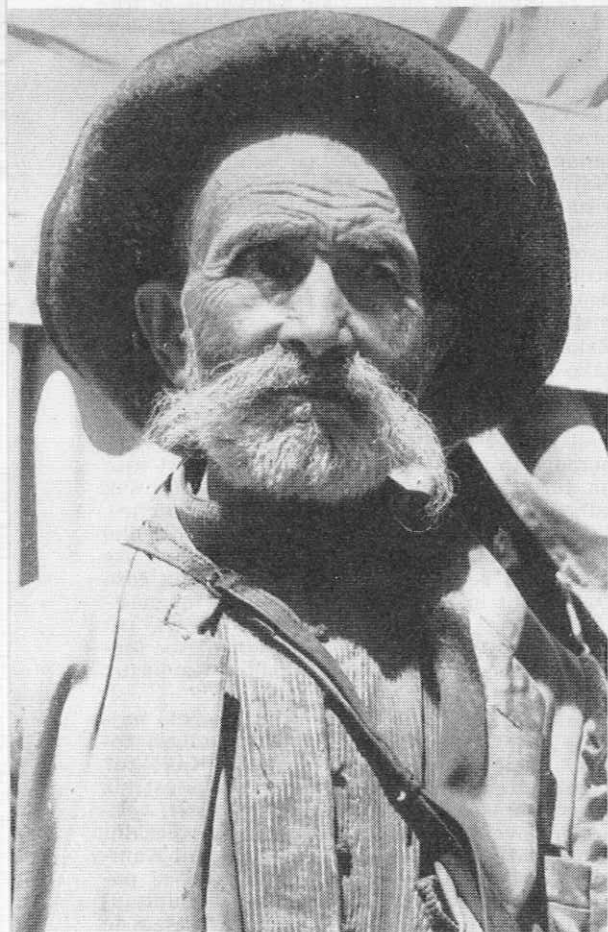
trening 1—2 krat tedensko, 2—3 krat pa v telovadnici. O njem imajo posebno knjigo »Trenirovka alpinista«, ki je izšla v že omenjeni založbi leta 1961.

Trening na splošno ni obvezen in ga ne obiskujejo vsi. Ker pa je konkurenca velika, prihajajo vsi, ki kandidirajo za posamezne odprave, saj drugače ne bi mogli opraviti preizkušanj telesne vzdržljivosti.

Rajon Bezengi

Rajon Bezengi leži v Centralnem Kavkazu na področju Kabardinsko-Balkarske avtonomne pokrajine — ASSR, ki zavzema najvišje kavkaške predele, t.j. njegovo severno stran. Čez polovico teritorija je na planinskem področju, ostali del republike pa v predkavkaški ravnini. Južna meja Kabardinsko-Balkarske ASSR

Balkarec Anatol Kozi, 82 let Foto Zlatko Smerko

teče po glavnem grebenu Kavkaza (del Bezengijske stene), za njim se razprostira Gruzinska SSR, severna meja pa jo deli od Stavropolske pokrajine. Na jugovzhodu meji na Severno-Osetinsko ASSR, na zapadu pa Karačajevsko-Čerkesko ASSR. Skupna površina republike znaša 12,5 tisoč km². To je pokrajina pettisočakov: Elbrus, Dych-Tau, Koštan-Tau, Džangi-Tau, Šara in drugih. Če gledamo iz Nalčika in Pjatigorska, gospoduje nad vsemi temi vrhovi veličastni Elbrus. Ko sem ga gledal iz Pjatigorska, se mi je zdelo, kakor da ostali vrhovi ne obstoje. Njegova snežna dvoglava kupola se je dvigala v jutranji meglici privlačno in mamljivo.

Glavni del prebivalstva republike tvorijo Kabardinci in Balkarci. Že izdavnja žive Kabardinci v nižjih predelih Centralnega Kavkaza in v ravninah, oziroma v nižjih predelih rek Baksan, Malke, Čegema, Urvani, Čereka in Tereka.

Balkarsko prebivalstvo se je naselilo v višjih predelih, v glavnem po številnih dolinah Centralnega Kavkaza. V nedavni preteklosti so Balkarce razselili po mnogih krajih SZ, v zadnjem času pa so jih poslali spet nazaj. Njihova prebivališča na pobočjih dolin so bila iz kamnja, neudobna, ozka. Sovjetska oblast je mnoga taka naselja preselila na ugodnejše kraje in jim tam zgradila nove moderne hiše. Imeli smo priložnost videti takšno novo vas Bezengi. S tem se je seveda izgubila avtohtona arhitektura, ki jo danes le redko še lahko vidiš. V glavnem ti gorcjanci žive od ovčarstva.

Zgodovina kavkaških ljudstev pripoveduje, da so Kabardinci začeli zavzemati ta področja v začetku naše ere in to v več razdobjih. Grki in Rimljani so jih potiskali z azovske in črnomske obale, kjer so živeli njihovi predniki Sindi, Kerketi, Zibi, Meati, Kasagi, plemena, ki so se združevala pod imenom Adigi. Kabardinci sami sebe v svojem jeziku še danes imenujejo Adige.

Balkarci so prav tako potomci starih plemen Severnega Kavkaza — Bolgarov in Kipčakov. Leta 1918 so vzpostavili v Kabardino — Balkari sovjetsko oblast, leta 1921 pa je pokrajina dobila avtonomijo.

Mesto Nalčik je administrativni center te avtonomije na severni strani Kavkaza. V kratkem času, kolikor smo ga imeli na razpolago, smo videli, da je to razsežno mesto širokih ulic, z mnogimi zelenimi nasadi. Zdaj šteje kakih 90 000 prebivalcev. Za alpiniste predstavlja Nalčik glavni štab za pripravo in ustanavljanje taborov v Centralnem Kavkazu, ki je tudi glavna baza za rajon Baksan, Bezengi, Cej in ostale.

Bezengijski rajon se razprostira na jug od Nalčika. V širšem smislu se to področje imenuje Hulamo — Bezengijsko področje. Dolžina področja znaša 136 km. S svojim najjužnejšim delom se naslanja na najvišji del kavkaškega grebena, na Bezengijsko steno. Pokrajina je dobila ime po reki Hulam in ledneku Bezengi.

Po zelo slabi poti, po kateri se je prebijal naš kamion, po kameniti ledeniški dolini, ki je veličastna v svojem gornjem delu, polna pisanih oblik, gozdov, sten in mogočnih potokov, smo prišli v vas Bezengi. 30 km naprej gor konča svoj pot ledenik Bezengi. Tu smo postavili alpinistični tabor Bezengi na sotočju dolin obeh ledenikov Mižirgi in Bezengi.

Najvišji del doline je zares veličasten. Velikanska Bezengijska stena se je stopila z Bezengijskim ledenikom in je zaradi svojih izrednih dimenzij in nenavadno mikavnih vrhov nepozabna. Najlepši vrhovi Alp stopijo v senco spričo bezengijskih velikanov Djangi, Gestole, Share, Dych-Tau. Gornji del doline obvlada 12 km dolgi ledenik Bezengi, čigar veličastnost mika turiste, alpiniste in glaciologe. Je eden od največjih ledenikov na Kavkazu, debel od 350 do 400 m, povprečna brzina gibanja na leto pa znaša 30 m. Na zapadu ga omejuje Kargašilski greben, na jugovzhodu Bezengijska stena, na vzhodu vrhovi Dych-Tabu in Bahša-aur. Ledenik ima obliko črke T, katere vrhnji del se popolnoma stopi z Bezengijsko steno.

V Bezengijskem rajonu dominira nekoliko gorskih masivov, ki stoje v loku okoli doline. V smeri severovzhod — jugozapad se vleče Kargašilski greben z vrhovi 4000 m. Ta ni posebno zanimiv, ker je svet krušljiv, brez snega in ledu, nekam oduren. Najvišji vrhovi so: Salinan 4348 m, Orta-Kara 4250 m in Šaurtu 4300 m.

Dva prelaza Višji (3950 m) in Nižji Caner (3920 m) delita Kargašilski greben od Bezengijske stene na jugozapadni strani doline. Ta stena je dolga 12 km in visoka 2000 do 2500 m, absolutna višina vrhov na grebenu pa ne pade pod 4800. Severna stena je pokrita z snegom in ledom, ki se veže z ledenikom Bezengi. Sem in tja mole iz ledu granitne pečine, ki so kakor osamljeni otoki v nepreglednem ledenem morju. Prečenje te stene pomeni veliko delo. Greben začenja na vrhu Ljalver 4350 m, teče na Gestolo 5000 m, Katyn-Tau 4974 m, Džangi-Tau zapadni 5051 m in vzhodni 5045 m, Pik Rustaweli 4960 m in Šhara 5204 m. Šhara je drugi najvišji vrh Kavkaza. Del grebena Šhara se vleče dalje proti jugovzhodu, kjer se vzdiguje značilni vrh Ailama 4525 m. Druga značilna skupina, ki po svoji obliki in

legi spominja na bariero Bezengijske stene — Kargašilski greben, je greben, ki povezuje niz vrhov preko 5000 m in se začinja z vrhom Brno 4500 m, vključuje Misses Tabu 4427 m in se nadaljuje preko markantnega Dych-Tau 5201 m z vzhodnim vrhom 5150 m, Pik Puškina 5100 m z zapadnim in vzhodnim Mižirgijem 5025 m in 4927 m, Krumkolom 4676 m, Pikom Tihonova 4670 m in Koštan-Tau 5151 m, končuje pa se na prelazu Kundjum-Mižirgi (4100 m). Prečenje tega grebena od Dych-Tau do Koštan-Tau pomeni najtežjo turo na Kavkazu sploh. Težja je od Bezengijske stene. Severna stena tega grebena predstavlja posebno poglavje. Vsa je odeta v led in se v svojem spodnjem delu spaja z ledenikom Mižirgi, ki se v obliki črke T spušča v dolino. V marsičem spominja ta pokrajina na Bezengijsko steno, s katero je povezana na sedlih Sella in Dihin-Aus kakor tudi z vrhom Bahša-Aus (4500 m).

Severno od Mižirgija se vzdigujejo vrhovi: Ullu-Aus 4789 m, Dumala-Tau 4557 m, Ural 4300 m, Ukju 4346 m in Gidan 4174 m. Med njimi je več manjših ledenikov.

Za alpinistične oči so Bezengi najbolj vabljivo področje. Od alpinista terja popolno tehniko in izurjenost.

Na področju Bezengi je desetina plezalskih vzponov in nekoliko prečenj svetovne kvali-

ПРАВИЛА ЗАПОЛНЕНИЯ КНИЖКИ АЛЬПИНИСТА

1. Книжка альпиниста заполняется четко и аккуратно. Все записи записываются полными и печатными.

2. Характеристики должны быть краткими, четко отображающими деловые, моральные и волевые качества альпиниста, с конкретным указанием, на какой категории трудностей маршрут может быть допущен альпинистом.

3. Альпинист обязан вместе с книжкой альпиниста предъявить также и фидуциарный билет с записью об оформлении спортивной разрядки. В случае несвоевременного оформления разрядки руководство альпинистского мероприятия может отстранить альпиниста от спортивных восхождений.

4. Сведения об общественной работе по альпинизму записываются ежегодно перед выездом в горы председателем классификационной комиссии предприятия (учреждения и т. д.) и заверяются печатью местного комитета (завкома, профкома).

5. Книжка альпиниста не заменяет классификационного билета спортсмена.

2 я тира. Профиздата, с 2896, т. 16 000х20

Iz »Knižke alpinista« P. Segule

Выполнение спортивных норм

Маршруты восхождений	Категория трудности	Год, месяц, число	В качестве кого (руководитель, участник)
В. Миссес-тау	3 ^о	1965	участник
В. Башко-ауз	2 ^о	—	руководит.
В. Гестала	3 ^о	—	руководит.
п. Брно	1 ^о	—	участник

на третий спортивный разряд

Фамилия, и. о. руководителя и число участников	Класс, категория и число разрядов, присвоенных к зачету	Подпись альпинистского комитета	Примечание
			

tete. Mnoge znane smeri v Alpah zaostajajo za nekaterimi smermi v Centralnem Kavkazu. Severna stena Dych-Tau ima dve smeri 5b, ki ima izključno ledni značaj. Prav tako severna stena Mižirgi in Krumkola, obe 5b, spadata med najtežje v tem predelu. Za slednjo so ruski alpinisti ob prvenstvenem vzponu dobili zlato značko. V severni steni Katyn-Tau je najzanimivejša 5b preko Pik Tihonova.

Južna stena Dych-Tau je popolnoma drugačna od severne, je suha, ima pa dve smeri 5b in eno 5a. Takoj za njo je južna stena Mižirgi s smerjo 5a in 5b.

V tem delu omenimo severno steno Ullu-az 4789 m, ki jo ponavljajo šele v zadnjem času. V neposredni bližini je vrh Ural, ki ima v severni steni 5a.

V Bezengijski steni so najkvalitetnejši vzponi v Šhari po 5b in 4b, Džangi-Tau pa ima 5b v smeri na zapadni vrh. V severni steni Gestole je prav tako zelo težka smer 5b.

Poleg teh skrajno težkih vzponov pa je še vrsta smeri od 2a do 4b, ki omogočajo navadno pripravo in aklimatizacijo za najtežje preizkuse.

Posebno skupino vzponov tvorijo prečenja, ki spadajo med najtežje storitve. Prvo mesto po težavah in po kompliciranosti zavzema greben Dych-Tau, Pik Puškina, Mižirgi, Krumkol, Pik Tihonova, Koštan-Tau, v glavnem vsi preko 5000 m. Za njimi je na vrsti Bezengijska stena od Šhare do Ljalvera preko Džangi-Tau in Gestole. Obe prečeni sta ocenjeni s 5b. Ostala pomembna prečenja so: Pik Panorama 4181 m, Ullu-Aus 4789 m, Dumala-Tau 4557 m in Kargašilski greben od sedla Caner preko Orta-Kara 4250 m, Salinan 4348 m. Saurtu 4300 m do sedla Džorasti 4000 m.

Bezengi je privabil mnoge alpiniste že v 80 letih prejšnjega stoletja. Prvi so sem prodrli

Angleži l. 1886. Leta 1888 je A. F. Mummery prišel po jugozapadnem grebenu na Dych-Tau. Člani iste ekspedicije so prišli na vrh po severnem grebenu (4b) in na Šhara po severovzhodnem grebenu (4b).

Italijanski alpinist in fotograf Vitorio Sella je leta 1889 in leta 1890 prišel na nekatere kavkaške vrhove. Leta 1903 so stopili Angleži na zapadno Šhara 5157 m z južne strani. Leta 1931 so avstrijski alpinisti prečili Bezengijsko steno. Od tega leta dalje so se dogodki na Kavkazu razvijali z viharno naglico. Severne in južne stene so preplezali inozemski in domači alpinisti v velikem številu.

Po drugi svetovni vojni je inozemskih alpinistov in ekspediciij vedno več. Največje uspehe so imeli v letih 1957, 1962, 1963, 1964 in leta 1965 alpinisti ČSSR. Imajo več prvenstvenih vzponov v Šhari, Koštan-Tau in Brnu. Poleg Čehov so lepe uspehe dosegli še Poljaki, do neke mere Bolgari in vzhodni Nemci ter Avstrijci.

Leta 1958 so prišle spet Angleži z Johnom Huntom. Stopili so na teme Šhare, Džangi-Tau in Dych-Tau.

Sovjetski alpinisti so dosegli izredne uspehe s prečenji na Dych-Tau in Koštan-Tau leta 1960.

To je samo kratek povzetek alpinistične zgodovine Bezengija, ki šteje v resnici še mnogo drugih pomembnih dogodkov. Bilo je tudi več neuspehov. Smrtno so se ponesrečili nekateri češki, poljski, bolgarski in sovjetski alpinisti. Leta 1962 sta se smrtno ponesrečila češka plezalca Studnička in Černik v severni steni Šhare pri poskusu prvenstvenega vzpona. Plezala sta jo na rojstni dan Černikove matere v njeno čast. Velikanski ledeni serak jih je pokopal na dno ledenika Bezengi.

Zlatko Smerke

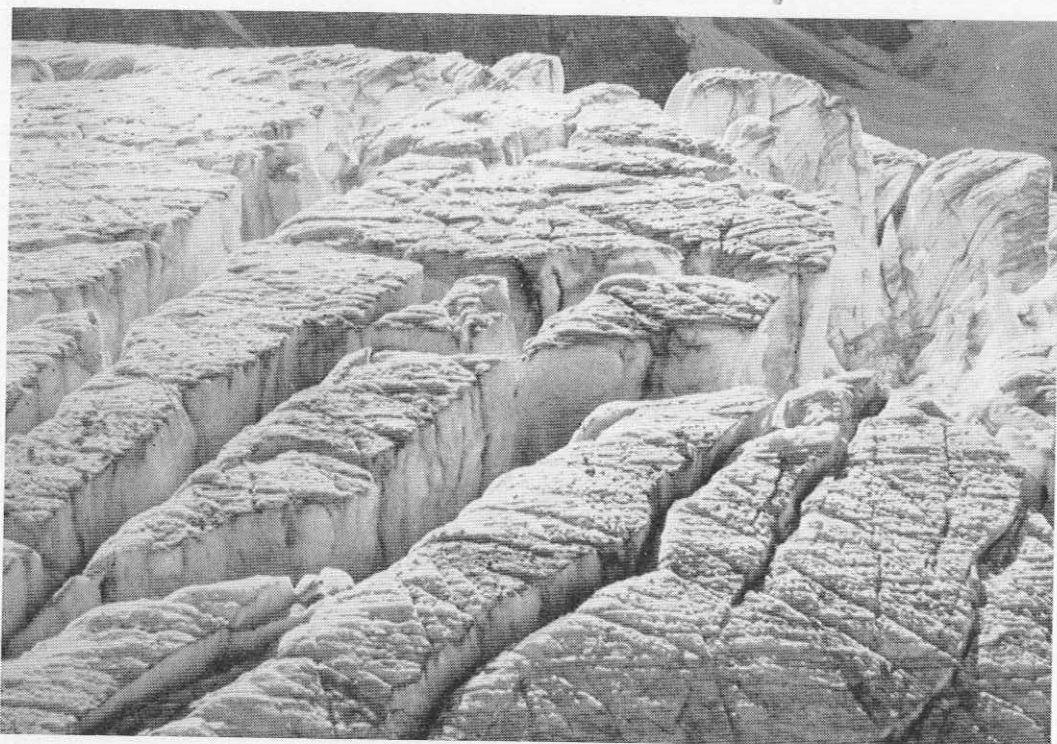
Plezalne smeri v področju Bezengi

Kakorkoli že suhoparen, tako bo poučen pregled, ki ga navajamo v nadaljevanju in ki za naše bodoče obiskovalce Alplagerja Bezengi predstavlja izbor možnih, znanih podvigov. Čeprav bo le malo bralcev deležnih možnosti, da si skupino Bezengi ogledajo поблиže, so na ta način podatki na voljo vsakomur in ob vsakem času. Z zemljevidom, z opisi smeri, diapozitivi in fotografijami si bo vsak resen kandidat, alpinist lahko ustvaril zelo dobro podobo

gorstva, ki ga namerava obiskati in kjer bi rad odkril tudi kak svoj prvi pristop. Brez znanja, brez podatkov o že doseženem kaj takega ni moč doseči. Kulturna in družbena dolžnost nas, ki smo v teh gorah plezali, je torej vsekakov, dati znanamcem na voljo vse, kar sami vemo o stvari.

In končno bo pregled morda bolje kot marsikaj drugega predočil prostranost skupine, ki pravzaprav zemljepisno niti ni zelo velika.

1. Ailama	4525 m	5 b komb S stena
2. Ailama		5 b komb J stena
3. Ailama		4 a snež. z ledenika Ailama
4. Ailama-Curungal		5 b komb prečenje čez »pile«
5. Bašha-Aus	4467 m	2 b komb ledenik Krumkol
6. Bašha-Aus		2 a komb sedlo Sella
7. Bezengijska stena		5 b komb prečenje
8. Džaparidze	4100 m	4 b komb od JZ
9. Džorašti Kurgušan	4286 m	1 b komb z ledenika Bulungu

Motiv z ledenika Bezengi

Foto Zlatko Smerke

10. Džorašti Kurgušan		2 a	komb	Z greben z leden. Koru
11. Džangi-Tau glavni vrh	5051 m	5 a	komb	S rebro
12. Džangi-Tau glavni vrh		5 b	komb	J stena
13. Džangi-Tau vzhod. vrh	5045 m	4 b	komb	S rebro z leden. Bezengi
14. Džangi-Tau zahod. vrh	5034 m	5 b	komb	J stena
15. Dumala	4557 m	4 b	komb	reb-ro J stena
16. Dych-Tau glavni vrh	5203 m	4 a	komb	S greben
17. Dych-Tau glavni vrh		4 b	komb	JZ greben
18. Dych-Tau glavni vrh		5 a	komb	J reb-ro 1. smer
19. Dych-Tau glavni vrh		5 a	komb	J reb-ro 2. smer
20. Dych-Tau glavni vrh		5 b	komb	SV stena, Abalakova
21. Dych-Tau glavni vrh		5 b	komb	SV stena, Gruzinsko reb.
22. Dych-Tau vzhodni vrh	5204 m	5 b	komb	J reb-ro
23. Dych-Tau		5 a	komb	prečen-je gl. v. vrh, od N grebena
24. Dych-Tau Mižirgi				
Košan-Tau		5 b	komb	prečen-je v obeh smereh
25. Katin-Tau	4974 m	4 a	komb	sneg/led z ledenika Bezengi
26. Katin-Tau		5 b	komb	S stena
27. Kargašili-Tau	3809 m	1 b	komb	JZ greben
28. Kitlog		4 b	komb	S greben
29. Košan-Tau	5151 m	4 b	komb	S reb-ro
30. Košan-Tau		5 b	komb	diretissima — češki prvi vzpon 65
31. Košan-Tau		5 a	komb	J greben z ledenika
32. Košan-Tau		5 a	komb	SZ reb-ro, Koliševskega reb-ro
33. Košan-Tau		5 a	komb	SV stena
34. Košan-Tau		5 a	komb	pristop preko Pik Tihonova
35. Košan-Tau		5 b	komb	JV reb-ro
36. Košatan-Tau		5 b	komb	V reb-ro
37. Košan-Tau		5 b	komb	S stena — Simonik
38. Košan-Tau		4 a	komb	SV greben z ledenika Kund. Miž.
39. Košan-Tau Krest		5 b	komb	prečen-je
40. Koštant-Tau Krest		5 a	komb	prelaz Košantau — prelaz Trud

41. Koštan-Tau Krest		4 b	komb	prelaz Trud — prelaz Ullu-Auz
42. Gestola	4980 m	3 a	komb	preko Ljalvera
43. Gestola		3 b	komb	S rebro
44. Gestola		5 b	komb	S stena
45. Gert-Baši	3998 m	1 b	sneg/led	z ledenika Ullu-Aus
46. Gert-Baši		3 b	komb	SZ rebro
47. Gidan-Tau	4167 m	2 b	komb	Z greben
48. Krumkol	4676 m	3 b	komb	J greben
49. Krumkol		4 b	komb	SV greben
50. Krumkol		4 b	komb	z juga
51. Krumkol		5 b	komb	SZ stena
52. Krumkol		5 b	komb	SV rebro, Čulovkin
53. Kundjum Mižirgi	4500 m	2 b	komb	Z ozebnik S greben
54. Kundjum Mižirgi		3 b	komb	Z greben
55. Mižirgi zah. vrh	5025 m	4 b	komb	J ozebnik Z greben
56. Mižirgi zah. vrh		5 a	komb	sedlo Sella, J greben
57. Mižirgi zah. vrh		5 b	komb	S stena Jegorov
58. Mižirgi vzh. vrh	4927 m	4 b	komb	V greben
59. Mižirgi vzh. vrh		5 a	komb	J stena
60. Mižirgi vzh. vrh		5 b	komb	S rebro — Peljevina
61. Mižirgi		5 b	komb	prečenje Z do V, izstop na SZ rebro
62. Mižirgi-Dych-Tau		5 b	komb	prečenje, obe smeri
63. Misses-Tau	4427 m	3 a	komb	ozebnik od ruskega bivaka JZ po-bočje
64. Misses-Tau		4 a	komb	SZ rebro
65. Misses-Tau		4 b	komb	greben od Misses-Koša
66. Orta Kara	4210 m	2 b	komb	SV greben
67. Pik Brno	4100 m	1 a	komb	J greben
68. Pik Brno		4 a	komb	SZ stena
69. Pik Arhimeda	4100 m	3 b	komb	V greben
70. Pik Arhimeda	4100 m	2 b	skal	Z greben
71. Pik Arhimeda		3 a	komb	SZ stena — Z greben
72. Pik Pamjatit Druzja	4167 m	2 b	komb	Z greben
73. Pik Panoramnij	4176 m	2 b	komb	ozebnik z juga
74. Pik Panoramnij		4 b	komb	SV stena
75. Pik Skalni	4350 m	2 b	komb	s sedla Kundžum Mižirgi
76. Pik Semenovskogo	4100 m	1 b	komb	Z, J greben
77. Pik Tihonova	4670 m	4 a	komb	S rebro, ali S stena
78. Salynan-Baši	4348 m	2 b	skalna	JZ greben z leden. Bezengi
79. Salynan-Baši		3 b	komb	JZ greben iz Ciginske doline
80. Salynan-Baši		3 b	komb	JZ greben
81. Pik Mvtu	4200 m	2 b	komb	JV ozebnik
82. Pik Mvtu		2 b	komb	SV greben
83. Tichtingen juž. vrh	4611 m	4 a	skal	s sedla Semi
84. Tichtingen juž. vrh		4 b	komb	Z, ali V greben
85. Tichtingen sev. vrh	4560 m	4 a	skal	SV po ozebniku, S greben
86. Tichtingen sev. vrh		4 b	komb	SZ rebro, S greben
87. Tichtingen sev. vrh		5 a	komb	SZ stena
88. Tichtingen sev. vrh		5 b	komb	SV stena
89. Tichtingen		4 b	komb	prečenje S do J vrha
90. Tjutjun-Tau	4550 m	2 a	sneg	s sedla Ullu-Aus
91. Tjutjun-Tau		5 a	skal	JZ stena
92. Tjutjurgu-Baši	4300 m	1 b	skal	z ledenika Šaurtu
93. Tjutjurgu-Baši		1 b	skal	z ledenika Tjutjurgu
94. Tjutjurgu-Baši		2 b	komb	od V po ozebniku
95. Ukju	4346 m	2 a	komb	z ledenika Ukju
96. Ukju		3 b	komb	SZ greben
97. Ukju		4 b	skal	J rebro
98. Ullu-Aus	4789 m	3 a	komb	s sedla Kundjum Miž.
99. Ullu-Aus		4 a	komb	JZ greben
100. Ullu-Aus		5 b	komb	S stena
101. Ural vzhodni vrh	4300 m	4 a	komb	JZ rebro
102. Ural vzhodni vrh		4 a	komb	S stena
103. Ural zahodni vrh	4270 m	4 a	komb	S stena
104. Ural		5 a	komb	prečenje Z do V vrha
105. Canner	4100 m	3 a	komb	SV rebro z led. Šaurtu
106. Čurungal	4222 m	3 b	komb	z ledenika Ailama

107. Šaurtu	4303 m	2 a komb z ledenika Šaurtu	
108. Šaurtu		2 b komb z J, ozebnik	
109. Šaurtu		3 a komb SZ rebro	
110. Pik Rustavelli	4906 m	4 a sneg z ledenika Halde	
111. Šhara centralni vrh	5204 m	4 b sneg V greben z Dichni-Aus	
112. Šhara centralni vrh		5 a komb J rebro	
113. Šhara centralni vrh		5 b komb S rebro	
114. Šhara zahodni vrh	5057 m	5 b komb J stena	Ing. P. Šegula

* komb = kombinirana tura, po kopnem in snegu * skal = skalna, kopna tura

Obračun tretje alpinistične odprave v Kavkaz

Ing. P. Šegula

Stroški za odhod, delo odprave in zamenjavo s sovjetskimi alpinisti znašajo skupno 2 662 005 dinarjev. Od tega odpade:

I. STROŠKI NAŠIH ALPINISTOV

1. Potni stroški Beograd, Pjatingorsk, Beograd	998 860 din
2. Oprema	
16 color filmov, 450 m kino-filma in razvijanje	20 050 din
ledni klini	11 975 din
knjige in prevodi	55 053 din
3. Lastni prispevek udeležencev (potni stroški Ljubljana, Beograd, Ljubljana, zdravila in obvezilni material, hrana, vizumi, sadni sokovi itd)	184 000 din
	<u>1 269 938 din</u>

II. STROŠKI SOVJETSКИH ALPINISTOV PRI NAS

1. Lokalni prevozi, bivanje in hrana v Sloveniji (Julijske Alpe, Kamniške Alpe, Ankaran)	1 153 840 din
2. Stroški bivanja in lokalni prevozi v Beogradu	229 622 din
	<u>1 383 462 din</u>

III. RAZNI DRUGI STROŠKI

8 605 din

IV. REKAPITULACIJA

1. Stroški naših alpinistov	1 269 938 din
2. Stroški sovjetskih alpinistov pri nas	1 383 462 din
3. Razni drugi stroški	8 605 din
Skupaj	<u>2 662 005 din</u>

V. PRIPOMBA

1. Predvideni so še nekateri stroški in sicer:	
Izdelava matric in tisk grebenskega zemljevida Skupine Bezengi v Osrednjem Kavkazu	35 000 din
Izdelava albumov z izbranimi fotografijami Z. Smerketa	60 000 din
Okvirčki za diapozitive	5 000 din
	<u>100 000 din</u>

Stroške za udeležence iz Zagreba, člana PS Hrvatske je krila Planinska Zveza Hrvatske, tako da so dejanski stroški Planinske zveze Slovenije samo 1 945 604 dinarev, če vzamemo v mar dejstvo, da so 184 000 din plačali udeleženci v gotovini. Ne glede na to, kdo je nosil stroške udeležbe v odpravi, znašajo na eno osebo 266 200 din.

Bodoče odprave, ki bodo potovale z vlakom na progi Ljubljana-Kiev-Pjatingorsk in nazaj, morajo pričakovati približno 60 000 din večje stroške na osebo za prevoz. Pri kritju stroškov bivanja sovjetskih alpinistov pri nas pa je zavoljo podražitve življenjskih stroškov v Jugoslaviji treba tudi računati na okoli 400 000 din več. Verjetno bo torej strošek na enega udeleženca znašal v bodoče 350 000 din za enomesečno taborjenje na Kavkazu.

Prispevki in pomoč za 3. alpinistično odpravo v Kavkaz

PZS — prihranki iz lastnih sredstev in dotacij IS SRS v letu 1964

PSH — delno kritje stroškov hrvatskih udeležencev

RTV — dotacija 360 000 din in nabava 450 m color filma (okoli 160 000 din)

RSNZ SRS — posojilo 16 mm kinokamere APD, PD Celje — delno kritje izdatkov za svoje člane — udeležence

Papirnica Vevče — Papir za tisk zemljevidov Skupine Bezengi — 6000 kosov format A 3 Posebej hvala grafikoma Marjanu Kovaču in Cirilu Tiču

VEDROG — Specialna zaščitna krema za velike višine »Trisul« 14 tub

Slovenija vino — Naravno vino — 20 l in slivovka

LEK-Mengeš — dva papirnata soda

ŠUMI — bonboni

Prehrana-Ljubljana — popust pri nabavi hrane

STEZE Z GORA

PRILOGA MLADIH PLANINCEV

V Zapadnih Julijcih

Od 1.—14. avgusta je bila skupina mladih deklet in fantov na alpinističnih ogledih v Zapadnih Julijcih. Bilo nas je 17 z vseh koncev, različnih starosti in poklicev — delavci, študentje, inženirji, a bili smo teh štirinajst dni kot ena družina. Vlogo očeta pa je uspešno odigral Uroš Župančič z Jesenic. Seznanil nas je s tremi gorskimi predeli. Najprej smo se teden dni mudili pod Poliškim Špiikom, nato pod Višem in za konec še pod Mangrtom. Ena izmed značilnosti Zapadnih Julijcev je, da imajo geografski pojmi po dve, tri ali celo štiri imena: furlansko, slovensko, nemško in italijansko.

Začelo se je slabo — z dežjem. Dva dni ni hotel prenehati. Stene okrog nas, kolikor so se videli iz oblakov, so se kar penile od hudournikov in slapov. Večina naših šotorov je kapitulirala že prvo noč. Zato smo se zatekli pod gostoljubno streho zajzerskega pastirja Gina, ki nam je poleg podstrešja odstopil tudi kuhinjo. Tu smo sušili mokre obleke, kuhali, proučevali opise smeri, kvartali, peli in čakali, da »vremena Kranjcem bodo se zjasnile«. Končno je tretji dan sonce obsijalo sveže zasnežene vrhove — znamenje, da bo vreme dalj časa držalo.

Za začetek nas je Uroš popeljal na travnat greben levo od sedla Somdogne. Njegova najvišja točka Poldnašnja špica — Mittagkogel-Mezzanotte doseže višino 2089 m. Ta greben je zelo podoben našim Karavankam. Severno pobočje ima strmo odsekano, južno pa je položnejše in poraslo s travo. Nasproti nas je vabil Poliški špiik (2753 m) z zasneženimi policami. Drzni Zmajev greben je takoj osvojil misli naših nestrpnih alpinistov in Uroš je

Zahvaljujemo se tudi kolektivu Poliklinike in Sportne ambulante za izčrpen pregled vseh udeležencev odprave, dr. F. Srakarju pa za organizacijo pregleda ter tolmačenje rezultatov.

Vsem, ki so darovali karkoli in drugače doprinesli k uspešnemu delu odprave, pa jih tu posebej ne navajamo, še enkrat iskrena hvala.

moral še in še razlagati, kje in kako bi ga plezali. Postal je najbolj priljubljena smer, saj ga je preplezalo kar pet navez.

Naslednji dan smo si ogledali okrešelj Špranjo. Ime je dobil po ozkem, visokem kanjonu, v katerem šumi hudournik izpod Viševih in Nabojsovih snežišč. Na vrhu praga je Rifugio Mazzeni (1630 m), neoskrbovana, odprta hišica, od katere je lep razgled na Zajzero in Poliški Špiik. Če se nisi namenil utreti si pot s pomočjo soplezalca, vrvi in klinov čez steno, lahko nadaljuješ pot preko ene izmed treh škrbin, ki ločijo med seboj Nabojs, Viš, Koštrunove špice in Montaževo skupino. Preko škrbine Nabojs (1962 m) smo prišli na Žabniško krnico, čudovit okrešelj pod Viševo skupino. Spotoma smo se povzpeli na Nabojs (2307 m). Naleteli smo še na velika snežišča in včasih je bil prehod preko krajnjih počij kaj težaven. Mojzesa škrbina (2271 m), ki loči Viš in Koštrunove špice, je strma in zasnežena kot Jalovečev ozebnik. Nad njo pa sameva zanimiv grebenki stolp, po katerem je dobila ime. Najlepši od teh prehodov pa se mi je zdel Medvedja škrbina (2138 m). Od kočje Mazzeni je najlažje dostopna. Preko nje je speljana stara vojaška steza. Ko prideš iz strmega mračnega korita na rob, te presenetijo sončne planinske trate, zlate stene Viša, gozdovi in naši hribi — Jalovec, Mangrt, Triglav. Usedeš se med zelenje in ničesar na svetu ti več ne manjka.

Tudi Koštrunove špice (2506 m) so zelo zanimive. Tu je včasih potekala meja med Avstrogrsko in Italijo. Ves greben je en sam okop, kaverne luknjajo živo skalo, vsepovsod najdeš bodočo žico in stare naboje. Vojaki, ki so morali živeti tu, so gotovo tisočkrat prekleli skale, na katerih zdaj sedimo mi, vsi prevzeti nad razgledom. Druga posebnost Zapadnih Julijcev so vojaške utrdbe iz časov I. svetovne vojne. Greš po ljubki gorski stezi, se čudiš, kako je narava tu radodarna z lepoto, nenadoma pa se znajdeš pred mrakobno vojaško luknjo. Veliko preveč je teh razpadajočih spomenikov vojni. Želim, da jih nikoli več ne bo treba obnavljati. Naj jih čas čimprej uniči.

Naslednje dni smo porabili za plezanje. Na vrsto so prišli Zmajev greben, direktna, Kugy-

jeva in Gilbertijeva smer v Poliškem Špiku. Za vse je sestop po Via Cacciatori Italiani — poti lovcev. Kljub temu, da je markirana in deloma zavarovana, je v italijanskem alpinističnem vodniku ocenjena s III. Fantje so skušali preplezati tudi znameniti ozebnik Škrbino nad plazom. To je zanimiva spomladanska tura, prvi jo je plezal Comici. Morali so se vrniti, ker je bilo premalo snega in so naleteli na nepreplezljiv skok.

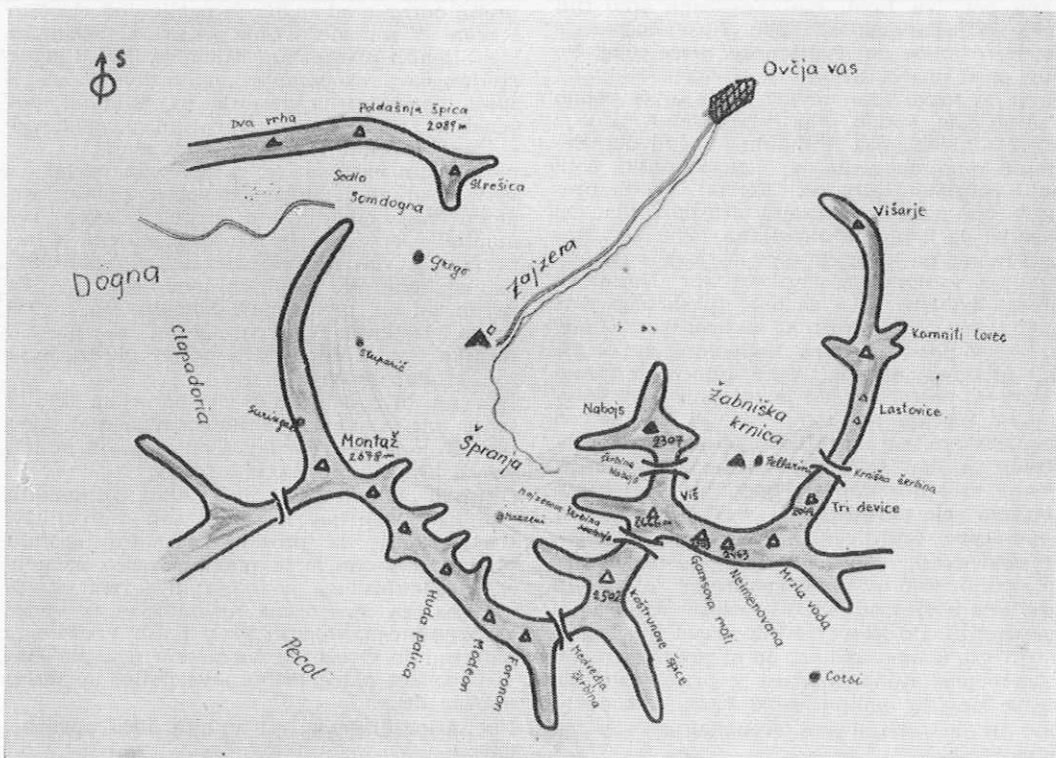
Presenetili so me italijanski bivaki. Obiskali smo tri — Stuparič (1578 m) pod severno steno Montaža, Suringar (2400 m) v zapadni steni Montaža in Fratelli Nogara (1850 m) pod Mangrtom. Taki so kot jeseniški — samo odklenjeni. Kaže, da Italijani zaupajo poštenosti planincev. Sicer pa pride v Zapadne Julijce bolj malo obiskovalcev. Italijanov manj kot Avstrijcev, ki ne morejo pozabiti, da je bil ta konec včasih pod njihovo vladavino. Tudi Slovenci bi se morali zavedati, da tu še prebiva slovenski rod. Če so pred vojno skalaši z alpinističnimi uspehi dvigali narodni ponos doma, zakaj ga ne bi tudi današnji alpinisti? Večkrat smo naleteli na domačina Slovenca in vsak nas je bil vesel.

Dnevi, namenjeni za Montaževo skupino, so nam hitro minili. Postali smo prijatelji, težave s kondicijo so bile za nami. Znanci in Ljubljani so nam svetovali, naj Urošu natresemo peska v čevlje, sicer ga ne bomo dohajali.

Pa ni bilo tako hudo. Na pohodih smo se držali pravila, da se počasi daleč pride. Po turah nam je še vedno ostalo dovolj energije za kozo-klamf ali nogomet. Tržaškim skavtom, ki so nas hodili gledat, ni bilo treba razlagati, od kod smo. Zvečer pa smo zakurili kres, posedli okrog njega in zapeli.

Pod Viš nismo nesli vse prtljage. Kar nismo potrebovali, nam je dr. Dolhar zapeljal do Trbiža. Od pastirske bajte do kočje Pellarini je okrog tri ure hoda. Šotorov nismo rabili, postlali smo si kar na rušju. Te noči so bile najlepše. Prijetno utrujen se zaviješ v sparno vrečo in gledaš zvezdno nebo in obris vrhov. Mir te prepaja, gore so tako blizu. Rad bi še počakal, da vzide mesec, pa se ti oči zapro, da sam ne veš kdaj. Zjutraj spet čarovnije barv in svetlobe. Ožarjene stene vsejejo nov nemir v kri, s tovarišem iščeta novih doživetij v steni, vrv je spet žila od srca do srca, spet se prepletajo trenutki zaupanja, napetosti, strahu, odločnosti, sreče, dokler ti zvečer spanec ne odgovori na vsa vprašanja. Zabriška krnica je eden najlepših kotičkov Julijskih Alp. Viš, Gamsova mati, Neimenovana, Mrzla voda in Tri device se kot zid dvigajo iz melišča. V podnožju so med rušje in travo posejane skale in sleč, oj, koliko sleča. Stene so visoke, navpične in kar izzivajo. Pod vrhom jih prečijo proslavljene Božje police. Plezalci gredo navadno po njih v grapo med

Skica gorskega sveta okoli Zajzere

Višem in Gamsovo materjo, po kateri se se- stopa. Tudi ta pot je ocenjena s II in III, označena pa je s svetlomodrimi pikami. Smeri je dosti, od dvojok do šestice, zanimive so, nar- ravne. Tu alpinistom ne bi zmanjkalo dela najmanj dva tedna, mi pa smo imeli na raz- pologo le dva dni. Vsak se je potrudil, kolik- or se je najbolj mogel. Preplezali smo kamin- e v Treh devicah, raz in kamine Mrzle vode, raz Neimenovane, raz Gamsove matere, SV raz in Crobathovo v Višu.

Vreme se je pričelo spet kisati in ko smo odhajali, nas je napralo. Do Trbiža smo kap- ljali vsak po svoje — eni peš preko Višarij drugi z avtostopom, Lado z motorjem, jaz pa s kolesom. Sele v Trbižu smo začutili, da smo zares v Italiji. Pri nas ni tako bučnega turiz- ma in reklam in žvečilnih gumijev in kav- bojok. Za nakupovanje nam je ostalo malo časa, naložili smo kramo na redni avtobus Tr- biž in se odpeljali do Belopeških jezer. Uta- borili smo se na Rateški planini ob drugem jezeru. Tretji del tabora je res bil tabor, pod šotori in s tabornim ognjem na sredi. Lonci za čaj so na njem počrneli za štirinajst dni nazaj. Fantje so bili že pošteno kosmati, pō- sebno Viki je bil ponosen na svoje kocine (pravi, da bo pustil rasti brado). Kuhali smo si na plinskih kuhalnikih. Tudi to je poseben čar.

Zadnja skupna tura je bila na Mangrt (2678 m). Čeprav smo slišali za izpostavljenost Vie della morte, smo bili presenečeni.

Ne vem, če je pri nas kaka tako divja zavarov- ana pot. Na Robu nad Zagačami smo bili spet na jugoslovanskih tleh. Naše markacije so dosti boljše kot italijanske rdeče pike. Po novi stezi smo prišli na vrh Mangrta. Kako to, da je ta gora tako mrzla? Na njej je vedno nadlje sneg, vedno piha mrzel veter. Uroš v kratkih hlačah nas je kmalu napodil dol. Se- stopili smo do sedla po jugoslovanski poti, nato po novi italijanski Ferrati. Ta je presegla vsa naša najdrznejša pričakovanja. Od začetka do konca je napeljana žična vrvi, stopati moraš na kline, le sem in tje je vklesana stopinja v skalo. Zračno kot npr. Herletova prečka v Ojstrici. Le da imaš tu občutek var- nosti, ker se lahko primeš za žico. Brez klinov bi bila to poštena petica. Nedvomno so pot de- lali od zgoraj navzdol. Vprašanje pa je, zakaj ravno po najtežjem, ko je speljana pod Travnikom krotka turistična stezica, ki se na Mangrtskem sedlu priključi jugoslovanski poti. Naslednji dan so naveze obiskale še Strug, Ponce in Mali Mangrt. Lado in Marjan sta splezala celo prvenstveno smer levo od Stru- gove grape. Zadnji večer smo zaključili ob ta- bornem ognju in narodni pesmi. Drugo jutro je sledilo pospravljanje, podiranje šotorov in uživanje poslednjih skritih rezerv (da bo lažji nahrbtnik). Do Rateč je bilo treba peš preto- voriti vso kramo, kolikor je ni prepeljal Lado z motorjem. Kako prav mi je prišlo kolo! Za konec smo jo mahnilo še v Tamar, škoda bi bilo iti ob tako lepem vremenu že v petek domov.

Minilo je teh štirinajst dni in ostalo je mnogo lepih spominov na gore in ljudi, s katerimi smo zahajali v stene in na vrhove. Naša skup- na želja je, da bi se še vrnili v ta lepi gorski svet, ki zapuščen sameva onkraj meje.

Udeleženci tabora: Uroš Župančič, AO Jeseni- ce; Ludvik Rožič, Jože Rožič, Marjan Srečnik, AO Tržič; Janez Brojan, Franci Salberger, AO Mojstrana; Majda Marinko, Janez Novak, Matjaž Zaucer, Viki Uhan, Matija Mihelčič, AO Ljubljana Matica; Vesna Mihelič, Bistra Ivanič, Riki Ballon, AO Velebit Zagreb; Ma- rička Horvat, Lado Eleršek, Jože Povše, Aka- demski AO.

Marička Horvat

DRUŠTVENE NOVICE

PLANINSKI MEMORIAL SIMONA GREGORČIČA

(Ob šestdesetletnici pesnikove smrti)

Prihodnje leto bo 27. novembra poteklo 60 let, odkar je umrl *Simon Gregorčič*. Doma iz Vrs- nega nad Kobaridom je večji del življenja prebil odtrgan od rodne domačije pod visokim Krnom. V mnogih svojih pesniških tožbah za izgubljenim planinskim rajem je izrazil svoje življenjsko razočaranje in razdvojenost, s svojo navdušujočo pesmijo pa je dajal slovenstvu zanos, ga združeval in povzdigoval s človečanskimi idejami, spodbudami in do- movinskim čustvom ter s tem odgovarjal na krivice, ki jih je slovenski narod v svoji zgo- dovini na zapadni meji utrpel. S svojo ro- mantično bolečino in svobodoljubjem je iz- povedoval vero v svoj narod, tako potrebno primorskemu in vsemu našemu ljudstvu, da se ohrani za prihodnost. Socialne in nacio- nalne vrednote njegove pesmi so postale ljudska last in eden od temeljev našega boja za narodne pravice.

Ena od brigad v NOB je po njem dobila svoje ime. Slovenski narodnoosvobodilni svet (SNOS) je leta 1944 izdal izbor njegovih pesmi, »zlato knjigo« slovenske poezije.

Upravni odbor PZS je na predlog primorskih planinskih društev na svoji seji dne 21. 10. 1965 sklenil, da proslavi pesnikov spomin predvsem s čim širšo popularizacijo primor- skega planinskega področja in s tem okrepi občutek za dragocene pridobitve narodno- osvobodilnega boja in vseh tistih vrednot, s katerimi je Gregorčičeva pesem osvojila slo- venstvo kot poleg Prešernove dotlej in poslej nobena druga.

Planinska društva naj v letu 1966 poskrbe, da bo

planinski memorial Simona Gregorčiča

praznik našega planinskega članstva in ljubiteljev gora. Prihodnje leto bo preteklo tudi 100 let, ko je Simon Gregorčič ob dogodkih na naši zapadni meji zatrepetal za usodo našega naroda in to izpovedal v pesmi »Soči« (100 let Beneške Slovenije). Spominjali pa se bomo tudi 70-letnice ustanovitve Soške podružnice Slovenskega planinskega društva, ki je imela kakor druge predvsem narodno obrambni značaj in je seveda živela iz domovinskega čustva Gregorčičeve pesmi ter slonela na ramah pesnikovih osebnih znancev in prijateljev.

Okvirni program memoriala je naslednji:

1. Organizacija *šolskih izletov* na Primorsko, predvsem v kraje, kjer je živel Simon Gregorčič: Vrsno, Kobarid, Nova Gorica, Rihemberk-Branik, Gradišče pri Prvačini, Sv. Lovrenc pod Libušnjem (grob). *Maja in junija 1966*, v lastni režiji ali s pomočjo turističnih agencij.

2. *Pot Gregorčičeve brigade* po Primorskem, *junija 1966*.

3. Organizacija *mladinskih in članskih izletov* na Primorsko s planinskimi cilji: Slavnik, Trstelj, Vremščica, Trnovski gozd, Krn, Kanin, Mangart, Jerebica, Bavški Grintavec, Cerkljansko-idrijsko višavje itd., primorski del transverzale.

4. *Planinski tabor na Vrsnem* zadnjo nedeljo v avgustu 1966. Za program oskrbe posoška planinska društva s primorskimi prosvetnimi društvi in propagandno komisijo PZS.

5. *Primorska številka Planinskega Vestnika* sredi leta 1966.

Podroben program naj si izdela vsako društvo zase s posebnim ozirom na delovni program odseka.

Prosimo, da nam svoje programe pošljete v vednost na naslov: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana Dvorakova 9.

POSVET PRIMORSKIH PLANINCEV PODBRDOM

10. oktobra 1965. leta je bil Podbrdom v osnovni šoli delovni sestanek zastopnikov planinskih društev Primorske. Sestanek je pripravilo PD Podbrdo, ki se je vestno potrudilo, da bi udeleženci čim boljše mogli opraviti svoje delo.

Udeleženci posveta so izmenjali izkušnje pretekle sezone ter se domenili za delo v zimskem času, ko se je treba pripraviti na občne zборе, urediti pregled članstva, pripraviti delovni program za prihodnje leto in proračun ter podobno.

Razveseljivo je, da so prizadevanja za izgradnjo novih planinskih postojank uspešna. PD Podbrdo je letos zgradilo planinski dom na Črni prsti. Postojanko bodo prihodnje leto no-

Planinski dom Zorka Jelinčiča na Črni prsti

tranje opremili in bo otvoritev verjetno v mesecu avgustu.

Udeleženci posveta so se izrekli za to, da dobi postojanka ime po znanem domačinu, revolucionarju in zglednem družbenem delavcu tovarišu Zorku Jelinčiču: DOM ZORKA JELINČICA NA ČRNI PRSTI. Tako bo za služni planinski delavec dobil trajen spomenik nad svojo rodno Baško grapo.

Zastopniki PD Nova Gorica so obvestili navzoče, da so letos pri Krnskem jezeru posekali 30 m³ smrek, ker se pripravljajo na postavitve večje brunarice pri Krnskem jezeru. S tem bo vzpostavljena zveza s Komno, ki doslej občutno manjka.

Nadvse je razveseljivo, da število članov stalno raste in to predvsem z mlajšimi člani. Mladinski odseki na ta način vendarle dobivajo množično osnovo, kar jim bo podlaga za uspešno delo. Ze mladinski tabor, ki je bil avgusta letos v Lepeni, je dal priznanje delu mladinskih odsekov PD Primorske. *Izkušnje z organizacijo tega tabora mislijo porabiti že 1966. leta z organizacijo masovnejše udeležbe, predvsem mladine, na večjem zletu. Ideja, naj bi se PD Primorske kar najštevilneje udeležila splošnih proslav ob 60-letnici Gregorčičeve smrti, je bila z navdušenjem sprejeta. Takoj je bilo dogovorjeno, da se bo še letos stal akcijski odbor planincev, ki bo delal za planinski zlet za omenjeni jubilej.*

Vsi navzoči so se izrekli proti povišanju članarine. To so utemeljevali s tem, da bi povečanje članarine znatno zmanjšalo število članstva, predvsem mladine, kar bi ne bilo v prid vsem dosedanjim prizadevanjem za množičnost PD. 2000 din naročnine za Planinski vestnik se, zdi, da bi ne vplivalo na zmanjšanje naročnikov.

Zastopniki PD Sežana, Cerknjo, Podbrdo in Ajdovščina so poročali o obnavljanju markacij in urejanju poti na svojem območju. Predvsem so obnovili markacije na transverzali. Žal niso bili navzoči zastopniki PD Idri-

ja in Postojna, ki bi kaj povedali o stanju na svojem območju.

Glede sodelovanja s komisijo za pota pri planin. zvezi je obveljal dogovor, da bodo društva do 15. novembra opravila točen popis poti, ki bo služil komisiji za izdelavo katastra in kartoteke.

Društva so se razdelila na severno in južno skupino ter za vsako od teh skupin določila svojega predstavnika v komisijo za planin. pota. Severno skupino sestavljajo PD Bovec, Kobarid, Tolmin, Podbrdo in Cerkno. Južno skupino pa PD Nova Gorica, Idrija, Ajdovščina, Vipava, Postojna, Sežana, Koper in Il. Bistrica.

Na tem posvetovanju je bilo morda premalo povedano o propagandni aktivnosti društev, medtem ko so bila ostala področja društvene aktivnosti kar dobro osvetljena.

Prihodnje tako posvetovanje bo spomladi 1. 1966 in ga bodo organizirali člani PD v Sežani.

C. Zupan

ŽIGARTOV STOLP NA POHORJU

L. 1903, v tretjem letu svojega poslovanja, je Podravska podružnica Slovenskega planinskega društva Ruše postavila razgledni stolp na Žigartovem vrhu (1345 m) na Pohorju. »Žigartov stolp« je bil 36 m visok. Konec prejšnjega stoletja je dunajski geografski zavod postavil na tem mestu »Žigartou turn« za vojaško zemljepisno merjenje. Slavnostno otvoritev razglednega stolpa so povezali s prvim planinskim taborom na Pohorju. Dne 8. septembra 1903. leta, na »ruško nedeljo«, se je zbrala okrog »Žigartovega stolpa« tisočglava množica navdušenih slovenskih planincev in prijateljev prirode vseh stanov. Prihiteli so na Pohorje iz Ruš in Maribora, Slovenjgradca in Ptujca, Slovenske Bistrice in Ljutomera, Prevalj in Varaždina. Tu vrh Pohorja so si ob grmenju topičev in zvokih narodnih pesmi navdušeno stiskali roke in se pozdravljali vseučilišni profesorji in pohorski oglarji, drvarji, in kmetje z meščani, delavci z gospodarstveniki. Razvilo se je pristrčno narodno slavlje, nenavadno za tiste čase za naše slovenske razmere, na severni meji slovenskega življa. Navdušeni govorniki iz Ruš, Maribora, Celja, Ljubljane in Graza so dali prvi planinski slavnosti na Pohorju poseben narodno-obrambni značaj.

Rodoljubna zavest in ljubezen do slovenske grude, gibanje za enakopravnost slovenskega delovnega človeka na slovenski zemlji se je manifestirala na prvem planinskem taboru na Pohorju.

Prvi razgledni stolp na Pohorju so domačini imenovali »prst na vrhu Pohorja«. Stolp je bil višji od okolnih smrek in bukev. Od daleč je bil videti kot »kazalec pravljicega pohorskega velikana«. Kazalec SPD je bil viden daleč na sever. Bodel je v oči pripadnike nemške narodnosti v Mariboru in člane nemškega planinskega društva s sedežem v Grazu. Ti

šovinistični krogi so imeli Žigartov stolp za slovensko demonstracijo. Stal je samo dva meseca. Neznana roka je porezala sidra stolpa in »vihar« ga je podrl. Prostovoljen prispevek 3616 kron, kolikor so znašali stroški za postavitve stolpa, je veter odpihnil iz planinske blagajne.

Po štiridesetih letih se je zgodovina ponovila. Tokrat na drugem pohorskem vrhu. Dne 8. januarja 1943 je okupatorska premoč podrla legendarni pohorski bataljon. »Neznana roka« je pokazala pot k zimskemu taborišču Pohorskega bataljona pri Treh žeblih. Nemci pa niso mogli zatreti slovenske misli na tem delu slovenske zemlje.

Vzemimo iz prispodobe še osebno, dveh planincev v razdobju tridesetih let, učitelja in učenca, zvestih sinov domovine, Tineta Lesjaka in Alfonza Šarha, narodnega heroja.

Na Vidov dan 1914. leta je predsednik SPD Ruše predsedoval narodnemu taboru v Rušah pri sokolskem telovadnem nastopu in razvitju prapora mariborske sokolske župe. Za to častno opravilo je, skupno z ostalimi odborniki, dva meseca odsedel v graških zaporih. Zverjad denunciantka je opljuvala in pomazala njegovo častljivo brado. Pri »Treh žeblih« je hitlerjanska zverjad oskrunila častljivo brado Alfonza Šarha, ubitega ob truplih njegovih dveh sinov v herojski borbi Pohorskega bataljona. Trupla je okupator odpeljal v Graz in jih zažgal.

Oba, učitelj in učenec, oba z dolgo častljivo brado, sta vzbujala strah in spoštovanje. Ljubila sta domovino. Njuno delo je živa priča, da sta bila moza časti in ponosa, dve visoki vitki jelki na pohorskem granitu.

Veliko mož in žena PD Ruše je vneto in vztrajno branilo v težkih časih planinsko čast Podravske podružnice slovenskega planinskega društva v Rušah, ki je pred petinšestdesetimi leti pomenilo napredno slovensko miselnost. Naš rod jim je dolžan zahvalo. Mlajšim rodovom naj bodo v bodrilo.

Ing. Josip Teržan

OTVORITEV LJUBLJANSKE MLADINSKE KROŽNE POTI

V nedeljo 17. oktobra je bila pri stolpu na Rašici otvoritev mladinske krožne poti okoli Ljubljane. Iniciator in realizator, mladinski odred PD Ljubljana-matica, je po dvehletnih prizadevanjih omogočil mladini srednjih in strokovnih šol že v neposredni bližini Ljubljane izlete ob športnih dnevih in majskih izletih ter teren za pripravo na slovensko planinsko transverzalo. Ob udeležbi 70 mladincev in pionirjev iz planinskih aktivov mladinskega odseka so otvoritev pozdravili Stanko Kos v imenu PD Ljubljana-matica, Jože Boštič za PD Rašica, Peter Soklič za mladinsko komisijo PZS in predstavniki ostalih mladinskih odsekov. Po krajšem govoru načelnice MO Ljubljana-matica tov. Slavi Lesice, ki je orisala pomen in delo mladinske krožne poti, je planinski pevski zbor MO pod vodstvom ing.

Lumbarja odpel Oj Triglav moj dom, N'mau čez izaro in Na oknu, glej, obrazek bled. Recitaciji pionirja je sledil venček narodnih na harmoniki. Po kulturnem programu so udeleženci slavja krenili iz Rašice na Šmarno goro po delu mladinske poti, ki so jo imenovali po pokojnem načelniku MO PD matica — Marjanu Stuparju, ki je pri tej poti sam sodeloval, delegacija pa je odnesla venec na njegov grob.

Mladinska krožna pot okoli Ljubljane je speljana tako, da zajema vse prirodne in zgodovinske znamenitosti okolice Ljubljane ter najbližje izletne točke. Pomeni posnemanja vreden prispevek planinske mladine.

Tehnične podatke in kratek opis poti bomo posredovali v eni od prihodnjih števil.

Tonček Strojín

SREČANJE ODBOROV PD LJUBLJANA-MATICA IN PD ZAGREB

Srečanje obeh najmočnejših planinskih društev sosednjih republik je preraslo okvir običajnih delovnih sestankov PD in se razrastlo v prísrčno manifestacijo prijateljstva slovenskih in hrvatskih planincev. Letošnje srečanje v domu na Gorah je potrdilo iskrenost dosedanjih srečanj in prineslo nove sklepe za delo z mladino in seniorji, izboljšano propagando informativne službe, izmenjavo izkušenj in kvalitativnih predavanj, pripombe na izvedbo orientacijskih tekmovanj, koledar skupnih izletov hrvatskih in slovenskih planincev in določilo organizatorja in datum prihodnjega srečanja.

Referenta Strojín (PD Matica) o delu z mladino in dr. Ivo Lipovčák (PD Zagreb) o delu s seniorji sta podala poročilo o dosedanjem delu in ugotovila, da se delo z mladino in seniorji v končnem smotru marsikje prepletata, kar je razumljivo. Poudarek je v družabni povezanosti znotraj društva in na pozornosti do planinskih seniorjev. Glede na upadanje zimskega obiska planincev iz sosednjih republik je sprejet sklep za redno poročanje o snežnih razmerah na Komni in dostavo propagandnega materiala. Pripombe so bile izrečene k orientacijskim tekmovanjem, ki dobivajo vedno bolj zgolj športni karakter in nič planinski. Poudarja se hitrost in oprema ter spoznavanje terena, po katerem se hodi. Oba mladinska odseka bosta pripravila skupen pravilnik o orientacijskih pohodih in prihodnje leto že organizirala pohod po novih pravilih. Zaradi medsebojnega spoznavanja mladine obeh društev bo organizirano srečanje na Jančah. Za slovenske planince bo PD Zagreb organiziralo izlet na Velebit, slovenski planinci pa bodo za hrvatske planince izvedli turni smuk čez Julijce.

Prihodnji meddruštveni sestanek bo 1. maja 1966 na Učki oz. v Nerezinah v organizaciji PD Zagreb.

Tonček Strojín

Tovariš urednik!

Med množico dobrih planinskih poti v naših gorah se najdejo tudi take, ki ne zasluži tega imena. Taka pota so lahko zelo nevarna, včasih tudi usodna, zato ne bi bilo napak, če bi v našem glasilu nanje opozarjali. Opozorila naj bi veljala planincem in planinskim društvom, zadnjim predvsem zato, da bi jih skušali urediti. Morda ne bi škodilo, če bi pod zgornjim naslovom odprli stalno ali občasno rubriko, v kateri bi na taka pota opozarjali. Eno takih poti v Savinjskih Alpah naj opišejo spodnje vrstice.

Na Rjavčkem vrhu, na poti s Škarij v Logarsko dolino, je razkrižje: desno, to je proti vzhodu, pelje pot na Klemenško planino ali Klemenčje jame, kot pravijo planini domačini, na levo, proti zahodu, pa na Okrešelj skozi Grlo. Na tem mestu bo govor o zadnji.

Na pot proti Okrešlju skozi Grlo opozarja planince kažipot na skali, skupaj z onimi, ki usmerja na Klemenčje jame. Je sicer obledel, a tak, kot vsi prijetni rdeči usmerjevalci planincev v gorah. Zakaj mu torej ne bi zapuili! A verjemite mi, da ne zasluži zaupanja. Zakaj?

Pot skozi Grlo je bila menda, tako pravijo domačini, zadnjič očiščena in markirana leta 1922. Do danes je torej preteklo že blizu pol stoletja, a barva markacij še vedno ni popolnoma zbledela. In škoda je, da ni. Vsaj ne bi zavajala tistih redkih planincev, ki se podajo na to tvegano pot, na kateri lahko zaidejo v velike nevarnosti, a ne po lastni krivdi. Vsaj meni se je tako godilo.

V zgornjem delu se poti še nekako sledi, a imeti moraš srečo, lepo vreme in »karlmarjevski« stezosledski čut. Tam je namreč pokrajina še skalovita, brez ruševja in predvsem brez burja. Drugače je v srednjem delu poti, kjer se oboje začneja, zato je pot večidel zaraščena in jo slej ko prej izgubiš. Če imaš srečo, spet prideš nanjo, drugače pa — kot veš in znaš. Lahko te, kot je mene, zavede gamsja pot na levo v skalni prag nad Goram, iz katerega splezaš le z veliko sreče, če si brez znanja, in kje naj bi tega imeli navadni »šodrovci«. Če zaideš v tisto pečevje, pa postaneš nehote in nevede plezalec, zdi se mi celo, da kar soliden plezalec, če nočeš postati padalec. Kje pelje prava pot, se ti odkrije šele v pečeh, ko trepečeš pilepljen na skalo, tipaš z okončinami za oprimki in s strahom gledaš v globine pod seboj. Takrat si še kako želiš burja, da bi se oprjel zanj, se odpočil in nadaljeval po njem varno spuščanje k prečnim policam, ki te srečno pripeljejo na desno, nazaj na pot.

Zadnji del poti skozi Grlo ni prijeten, a je varen. Sem in tja opaziš celo obledelo markacijo, ostanek vrvi in zarjavele kline. A tu v izlizanih skalah vsaj ni burja, ki bi zastiral pogled navzdol.

Pot na Okrešelj z Rjavčkega vrha skozi Grlo ni več pot, vsaj za tiste ne, ki je dobro ne poznajo. To so pa le domačini in tisti planinci,

ki so po njej že večkrat šli. Tem markacije niso potrebne. Zato svetujem PD Solčava, na skrbi katerega je pot, da jo na novo markira in utrdi, ali pa, če tega ne zmore, odstrani kažipot, ki zavaja v sicer lepi, divji in osamljeni planinski svet na severni strani Planjave. Ne bi se čudil, če bi slišal, da je tu kdo žalostno končal ali da so bili potrebni reševalci. In če bi bilo tako, kdo bi bil kriv? Planinec gotovo ne.

Pred leti sem šel po tej poti navzgor. Takrat mi ni delala težav. Navzgor jo je lažje slediti. Je pa iz doline pot do Grla nepoznanemu težko najti, ker markacij in kažipotov ni. Zatorej — če že na pot, potem od spodaj navzgor, če imaš seveda srečo, da prav zastaviš, nikakor pa ne po nji navzdol, če je dobro ne poznaš.

Pot je zaznamovana na vseh planinskih karтах.

dr. Drago Meze

ALPINISTIČNE NOVICE

KARTOTEKA KANDIDATOV ZA ODPRAVE

V začetku letošnjega leta je komisija za odprave v tuja gorstva PZS in komisije za alpinizem ostalih republiških zvez razposlala vsem alpinističnim odsekom okrožnico, da prijavijo svoje člane, ki izpolnjujejo pogoje in ki kandidirajo za udeležbo v prihodnjih odpravah v tuja gorstva. Vsem prijavljenim so bili nato poslani formularji, ki vsebujejo rubrike za najnujnejše podatke, ki jih komisije potrebujejo pri svojem delu.

Letošnje uvrščanje je sedaj zaključeno. Daje nam nekaj zanimivih podatkov. Kandidatov za odprave, ki izpolnjujejo potrebne pogoje, še zdaleč ni toliko, kot bi želeli. Če se alpinistična dejavnost ne bo razmahnila, se nam kaj kmalu lahko zgodi, da bomo brez potrebnega kadra za odprave. Res je sicer, da se doba aktivnosti alpinista pomika navzgor in istočasno raste tudi starostna meja kandidatov, toda vse prepočasi. Se vedno čutimo, da vse preveč naših plezalcev preneha s plezanjem že po 3 ali 4 letih, ko naj bi šele prav začeli. Še bolj značilno je, da se prepogosto ponavljajo že znane plezalne smeri. Ob pregledu vzponov skoro ne opazimo izjem. Nekatere naše najbolj znane smeri vsak alpinist ponovi vsaj dvakrat-trikrat. Posamezniki so se pokazali zelo neresni, saj niso odgovarjali na

pismo niti tedaj, ko je šlo za njihove osebne interese, to je za udeležbo na odpravi! Potrebna so bila nešeta pisma in tudi osebne intervencije, da smo uspeli zbrati vsaj glavne podatke od večine naših vidnejših alpinistov. Nekateri niso odgovorili do zadnjega dne. Če pa so, so poslali pomanjkljive podatke, največkrat brez seznama vzponov. Kaže, da nekateri še vedno ne vodijo evidence o lastnih vzponih.

Kako potrebna je bila uvedba kartoteke, se pokazalo, ko je urednik revije »Alpinismus« (zdaj najvidnejše alpinistične revije na svetu) — Toni Hiebeler, od naše organizacije zaprosil podatke od dvajsetih naših najvidnejših alpinistih, (10 najtežjih tur in udeležba na odpravah), zaradi posebne številke posvečene našemu alpinizmu (izšla bo verjetno prihodnje leto).

Po podatkih iz kartoteke so bili izbrani:

Akademsko planinsko društvo: Sandi Blažina, Boris Kambič, Franci Savenc, Barbka Ščetin-Lipovšček in Peter Ščetin. PD Celje: Ciril Debeljak, Lojze Golob. PD Jesenice: Marko Butinar, Pavle Dimitrov, Tine Mihelič, Milan Valant. PD Kamnik: Metod Humar, Pavle Šimenc, Tone Škarja. PD-Lj. matica: Nadja Fajdiga, Ljubo Juvan, Aleš Kunaver, Ante Mahkota, Tone Sazonov. PD Zagreb: Zlatko Smerke.

V kartoteko pa so bili uvrščeni iz Slovenije za vse odprave:

Akademsko planinsko društvo: A. Blažina, B. Kambič, F. Savenc, Barbka in Peter Ščetin. Celje: C. Debeljak, L. Golob, Jesenice: M. Butinar, P. Dimitrov, T. Mihelič M. Valant. Kamnik: M. Humar, P. Šimenc, T. Škarja. Lj. Matica: N. Fajdina, L. Juvan, A. Kunaver, A. Mahkota, A. Sazonov. Maribor-Kozjak: Danilo Škerbinšek. Medvode: J. Duhovnik, R. Robas. Trbovlje: J. Bizjak.

za Kavkaz in podobne odprave:

Akademsko planinsko društvo: P. Potočnik, J. Rupar, F. Urh. Celje: J. Golob, D. Kukovec. Lj. Matica: B. Pretnar.

za ostale odprave:

Akademsko planinsko društvo: M. Križaj. J. Razinger, V. Schlamberger. Jesenice: M. Košir, V. Zupančič. Lj. Matica: S. Belak, M. Gričar, P. Janežič, B. Komac, B. Krivec. Tržič: L. Rožič, R. Salberger.

Iz ostalih republik — za vse odprave PD Zagreb: Zlatko Smerke.

za Kavkaz in podobna gorstva

PD Velebit Zgb.: Nedeljko Jakić, PD Radnički Bgd.: Milan Matić

za ostale odprave

PD Velebit Zgb.: Jerko Kirigin, PD Javor Bgd.: Srbobran Petrović, PD Radnički Bgd.: Zvonimir Blažina.

V prihodnjem letu pripravlja komisija za odprave v tuja gorstva pri PZS, poleg že tra-

dicionalne odprave na Kavkaz (to pot so na vrsti ponovno Bezengi, 10 alpinistov, zamenjava), še odprave v Tien-Šan in sicer na vrh Pik Pobeda (7439 m), drugi najvišji vrh SZ. Odhod odprave sicer še ni določen, sklenjeno pa je bilo, da se bodo priprave (okvirna izbira kandidatov, trening in študij) kljub temu začele.

Franci Savenc

IZ PLANINSKE LITERATURE

IZ MLADINSKIH ODSEKOV

MO PD VRHNIKA je letos prvič taboril v Tamarju s 46 mladinci, od tega je bilo 14 deklet in 32 fantov v starosti od 13—19 let. Na tabor se je UO MO pripravil že od maja, mu določil prostor, izdal razmnožene programe, sprejemal prijave itd. Datum za izvedbo je bil določen na sredo avgusta od 11.—18. 8. Taborjenje je bilo samo osemdnevno, to pa zato, ker nismo vedeli, kako bodo z njim zadovoljni. Na koncu so bili vsi zadovoljni, tako da je upati, da bo iz njih zrasel nov vodniški kader.

V taboru smo hoteli združiti prijetno družabno življenje s hojo na okoliške gore, kar nam je tudi uspelo. Če bi preje vedeli, da bomo imeli toliko časa, bi organizirali več planinskih predavanj. Nekaj nam je pri tem pomagal zastopnik MK tov. Peter Vodeb, ki pa je bil pri nas žal samo dva dni. K sreči je bila cena tabora zelo nizka — 500 din na dan, krili smo vse stroške, to pa zaradi pomoči raznih organizacij — MK in treh podjetij iz Vrhnike.

Tabor je stal 200 m pod domom v Tamarju, na jasi pod izvirom Nadiže. Postavljen je bil v obliki kroga, v katerem je bilo 21 šotorov, od tega so bile v enem smučji, v drugem hrana, v ostalih pa udeleženci. V smeri proti domu je bil vhod z napisom, na nasprotni strani pa prehod do kuhinje, 5 m zunaj tabora ob vodi. Na sredini je bil prostor za taborni ogenj in mlaj z zastavo. Udeleženci so se zbrali 2-krat dnevno v zboru, kjer je bil prečitani dnevni red; obvezno je bilo dnevno in nočno dežurstvo, neobvezno je bilo smučanje.

Izleti so se vršili vsak drugi dan in je bila povprečna udeležba nekaj preko 30.

Nedelja, ki je bila sredi taborjenja, je bila določena za obiske — za starše, ki so bili vsi zadovoljni. Problem kuhinje smo rešili z dvema kuharicama, pomagali so jima dežurni mladinci.

PIERO ROSSI: LA S'CIARA DE ORO, MONTI DI VAL BELLUNA, 28,5 × 22, 168 strani, 162 fotografij, od teh ena v barvah, zemljevidne skice, založba Tamari, Bologna, 4000 lir.

Kaj čedna knjiga — ne knjiga, ampak krasen album odličnih slik iz še malo znanega, nekoliko odmaknjenega, vendar izredno lepega gorskega sveta. Delo je izdal Piero Rossi, doktor prava iz Belluna, star 35 let, toda že danes vidna osebnost ne samo v italijanskem, temveč v vseevropskem alpinizmu. Že kmalu 20 let zahaja v gore, odprl je doslej kakih deset novih smeri v Dolomiti, opravil onod in v drugih gorstvih več ko poldrugi sto pomembnih vzponov vsake težavnostne stopnje, ali s posebno vnemo in strogo sistematično obdelava svoj bližnji dolomitski okoliš, Bellunske gore, i Monti di Val Belluna, ki jim je srce in jedro veličastna S'ciara, ali kakor jo zdaj italianizirano pišejo: La Schiara. V teh gorah je on doma, zanje velja za prvega, brezprimernega poznavavca. (O njih je že pisal tudi Planinski Vestnik 1964, str. 14—21.) La S'ciara de oro pomeni v domačem narečju zlat prstan, zlati poročni prstan. V gori je okno, tako kakor ga ima naš Prestreljenik, po njihovo balcon (balkon). Pripovedujejo, da je v tisto skalno odprtino sv. Martin, ko je kolo-vratil po gorah, privezoval svojega šarča. Tako je tistemu balkonu izreklo ljudstvo s'ciara de oro, zlati prstan, zlati klep.

Dr. Rossi pa ni samo izvršujoč, plezajoč alpinist, ampak je splošno znan tudi po svojem organizacijskem in pridnem literarnem delovanju. Je iznajdljiv delavec in ima vodilne funkcije v centralnih in v perifernih organizacijah CAI, je pripravil in sodeloval ter še pripravlja in sodeluje v številnih gorskih akcijah, domačih in tujih, in štejejo ga za plodnega sotrudnika razne alpinistične publikacije, italijanske in druge. Je član uredniškega odbora »Rivista Mensile«, mesečnega glasila CAI, in ugledne alpinistične revije »Le Alpi Venete«. Je za Italijo redni dopisnik velike, v Münchenu izhajajoče odlične revije »Alpinismus«, ki objavlja izpod peres prvovrstnih strokovnjakov, kot ima natisnato na prvi strani, mednarodne informacije za alpiniste, popotnike in smučarje. Dr. Rossi je napisal tudi nekoliko večjih stvari, predvsem je omembe vredna njegova knjiga »I Monti di Belluno« iz leta 1958, »Vodnik za turista, smučarja in alpinista«. V pripravi je njena druga izdaja in v kratkem bodo izšle še tri druge njegove knjige.

Novi knjigi je uvodne besede napisal Dino Buzzati, avtorjev tovariš v navezi, v visokem slogu, s toplim srcem in z velikim alpinističnim znanjem. V naslednjem pisanju se obujajo spomini na Gianangela Spertija, ognjevitega pionirja v Bellunskih gorah, ki je zlasti v veličastni, dobrih 800 m visoki južni steni Schiare preprezal nekaj dotlej še čisto neznanih smeri, nekatere brez uporabe vrvi. Na pobudo njegove vdove so postavili v Schiari, v nenavadno divjem okolju, udoben bivak, Bivacco Gianangelo Sperti, in po njem je tudi imenovana mojstrsko nadelana, po strahotnih strminah speljana gorska pot »Sentiero Alpinistico Gianangelo Sperti«. In še drugi znameniti alpinisti, ki so se proslavili z dejanji v Bellunskih gorah, se v knjigi povečujejo v besedi in izrazitih slikah, tako Antonio Berti, nepozabni kralj Dolomitov, Arturo Andreoletti in Francesco Jori, ki sta prva dosegla vrh Gusela del Vescovà, po naše škofovske ali škofijske igle, ter Luigi Zacchi, ki je prvi preplezal južno steno Schiare in nosi njegovo ime tudi planinska koča pod zapadnimi stenami Visoke Ponce. Za konec tekstnega dela v knjigi se še avtor Rossi v izbranih besedah pokloni veliki gori Schiari, vsemu Bellunskemu gorovju, ki spada po zemljepisni legi, geološki naravi, po sestavu in drugih značilnostih k velikim Dolomitom.

In še o slikah, ki nam jih kaže nova knjiga. Prva je v barvah, Rossijev posnetek trdnega bivaka »Gianangelo Sperti« z južno steno Pala Belluna. Ali tudi tiste črno bele so popolni umotvori. Sam Rossi jih ima nič manj ko 122, sami odlični posnetki, polni toplega razpoloženja, neizrečene ljubezni do njegovega gorskega sveta. Prof. Giovanni Angelini jih ima štiriindvajset, Toni Hiebeler sedmero in po nekoliko še drugi alpinisti in gorski fotografi znanih imen. Eno fotografijo ima Corrado Da Rold, predstavlja detajl s »Spertijeve poti«, ozko in nenavadno izpostavljeno polico v navpični, nebotični steni, s plezalcem v sredi, ki po polici preči steno in se zdi, ko da plava breztežen v rahlo zameglenem zraku. Samo to sliko ima Da Rold, toda ne vem, katera je vendar vrednejša iskrenega občudovanja, ali tale njegova ali pa katera od Rossijevih, ki so vse resnične umetnine, a se mi vsaj nekaterih kar ni moči nagledati. Kakor tista — denimo — ki predstavlja veliki planinski dom Rifugio 7° Alpini z Gusela del Vescovà in mogočno južno steno Schiare. Ali pa dvoje, troje čudovitih od Rossija, ki kažejo brezprimerne prizore z zavorovane poti »Luigi Zacchi«. Največ posnetkov je s same osrednje gore Schiara, zlasti z njene edinstvene južne stene. V številnih variantah se nam podaja tudi, kot jo imenujemo, nesmrtna Gusela del Vescovà, velikanska, prečudna škofovska igla, ki v stenini soseščini s strmih vrhov drzno štrli v sinje višave in v znatni meri spolnjuje nenavadno skladnost celotne podobe. Posnetki ob vsakem letnem in v vsakem dnevnem času. Luči in sence v stoterih fantastičnih igrah. Slike tihega občutja, vernega razpoloženja. Gledaš, se čudiš, zastaja ti sapa.

S srečno roko izbrane, lepo izdelane, zanimive in podučne so številne pokrajinske slike, krajevni pejzaži z Bellunskega območja, mikavni, skriti kotički mesta Belluna in okolice, starinski posnetki in stavbarske posebnosti iz raznih obdobij, spomeniki, zgodovinski vodnjaki, monumentalna dvorišča, značilni balkoni, ondod piól imenovani, galerije in stebrišča. Pa planine s pastirskimi stanovi, kravji hlevi in sirarne. Še ovco so ujeli v aparat, ki je ravnokar vrh gore zvrгла dvoje ovčic, in varujeta pastirja nebogljeno živalci, da ne zdrkneta navzdol po hudi strmini.

In še obilo živo podanega folklorja nam kažejo objavljene fotografije. Kmečka hiša na zunaj in navznoter, imeniten posnetek starke na domačem »piólu«, domač brusač, slamoplet, kmet streže konju v hlevu, kovača podkujeta konja, mlačva — vse to tako pristno, bellunsko. Pa slike iz življenja gozdarjev, gozdarske bajte, izvorna žičnica za spravljanje hlodov v dolino ter še mnogi drugega lepega in zanimivega iz visokih, sončnih gora in značilno globokih dolin nam v naši knjigi nudi izredno bogati izbor.

Knjigo so razposlali v solidnih kartonskih škatlah. Po vsej prvi strani ličnega ovitka je razgrnjen Rossijev barvni posnetek Monte Schiara s kočo Rifugio 7° Alpini. Na prvi strani platnenih platnic je v zlatih črtah vtisnjena Gusela del Vescovà. Izdaja je zares reprezentativna. Zelo razločen tisk je na izbranim, močnem, svetlem papirju. Lepa, hvale vredna knjiga. Mladim bo srca v nemala, dolince izvabljala v sončni gorski svet. Posebno tja v Bellunskie gore, ki v ničemer ne zaostajajo za sosednimi, na veliko slavljnimi Cadorskimi in Agordinskimi Dolomiti.

vk

RAZGLED PO SVETU

ODNOSI MED PLANINSKIMI ORGANIZACIJAMI raznih dežel terjajo nove predpise. V SAC je doslej veljalo načelo: »Številno inozemcev v sekcijah je treba omejiti na tako mero, da sekcija ohrani nacionalni značaj SAC«. V l. 1965 je zaradi tega predpisa več sekcij vprašalo centralni organ švicarske planinske organizacije SAC, kaj naj store, ker je pritisk inozemcev vedno večji, s tem pa tudi možnost za zaslužek. CC SAC v Bernu je odgovor odložil do posebne konference sekcijških predsednikov, ki bo sklepala predvsem o pogodbi z DAV in ÖAV (prvi ima čez 200 000 članov, drugi bo to številko vsak čas dosegel), verjetno pa bo moral spremeniti statut SAC.

LYSKAMM je znana gora, tudi naše mlajše naveze so se je po vojni dotaknile. Malokdo pa ve, da je 18. marca letos minilo 50 let, odkar je prišel na njen vrh Marcel Kurz — s smučmi. Začel je v koči Bétemps (danes koča Monte Rosa) s prijateljema de Choudensom in Mittendorffom. Na sedlu Lyjoch so pustili smučiči, odšli na vrh, šli po smučiči in nato odpeljali navzdol kar naravnost, jaha je palice, ker jih je plašilo neurje. Na Gornerskem ledeniku sta dva padla v ledeniško razpoko, vendar se je zadeva srečno končala. Marcel Kurz je znano ime, poleg Dyhrenfurtha najboljši poznavalec Himalaje, avtor mnogih knjig, med drugim je napisal tudi »Zimski alpinizem« (Alpinisme hivernal pri Payotu v Parizu 1925).

PREVEČ ČLANSTVA ima ÖAV, bi sodili po referatu, ki ga je imel na skupščini sept. 1964 predsednik ÖAV dr. Ekkehard von Hörmann. ÖAV je po številu članstva med najmočnejšimi planinskimi organizacijami na svetu. Ker je v Avstriji še nekaj drugih sorodnih organizacij, je tam okoli 300 000 organiziranih planincev. Pričakovali bi, da bo vodstvu ÖAV to všeč, pa ni tako. Von Hörmann pravi: Vse na svetu raste, se razvija, trga vezi, v gospodarstvu, prometu, znanosti, v kulturi. Neugodno nam je, ker na ta razvoj ne moremo vplivati, mi sami smo nosilci novih smeri, ki dvigajo človeka iz vseh plasti in krogov in mu omogočajo, da se okorišča z vedno novimi pridobitvami življenja. Čeprav nimamo nič proti temu, da imajo vsi ljudje polne pravice, vendar ne moremo tajiti dejstva, da mnogi ljudje za tako razširitev življenjskega področja še niso zreli (Vsekakor ganljiva odkritičnost, ki nas spominja na stare k. u. k. čase, ko je von Hörmannove prednike prav tako skrbela nezrelost avstrijskih narodov za narodne pravice!). Von Hörmann nadaljuje: Promet se razvija, kože ÖAV so prepolne, oskrbovanje je vedno težje, gorska narava je ogrožena, nobeni ukrepi, nobene prepovedi ne pomagajo več... ÖAV naj zdaj začne z vzgojo množic. Glede UIAA si v. Hörmann ne dela nobenih iluzij, saj so članice suverene. Ne gre da jim za planinsko tovarništvo, pač pa za pravice, za materialni interes in veljavo in ohranitev lastne miselnosti, ki da ne sme biti ogrožena. Predsednik ÖAV je s tem gotovo komentiral nova prizadevanja v UIAA v smislu nacionalnih izročil ÖAV, ki so se napram nam vselej izkazala kot šovinistična. — Res je, v planinstvu je zelo zgodaj zaživela misel na mednarodno povezovanje, sprva v obliki primitivnega kozmopolitizma, vendar je za planinstvo značilno, da je zraslo med drugim tudi iz čustvene navezanosti na svojo zemljo, pri nesvobodnih narodih, kakor smo bili Slovenci, pa iz skrbi za narodni obstoj, ohranitev in osvoboditev, torej iz energije narodnega gibanja. Na ta duhovni vir planinskih organizacij se bodo verjetno zdaj sklicevali tisti, ki jim ni všeč nova vsebina mednarodnega povezovanja, katere nosilec je delavsko gibanje in danes vrsta socialističnih

dežel, ki so v UIAA s svojo navzočnostjo pomenile seveda nekaj drugega, kakor so si zamislili ustanovitelji in še vplivni konservativni elementi.

Evropska ali celo svetovna planinska integracija pod firmo UIAA je torej že naletela na zagovornike »očetnjav« kot edinih stabilnih vrednot, medtem ko je internacionalizem zanje — vsaj doslej — preveč gibljiv, spremenljivka.

BRENTVA ima znano la Poire (Hruško) in je še vedno zelo popularen pristop na Mt. Blanc — za boljši razred montblanških častilcev. Trije italijanski vodniki, brata Alessio in Attilio Ollier in Franco Salluard so to Hruško sklatili — pozimi. 9. februarja so odšli iz zavetišča Torino, na vrh Mt. Blanca pa so stopili naslednji dan ob 20. uri. Priganjal jih je strupen mraz, 38° C. Dvema plazovoma so za las ušli. Pa naj kdo še reče, da je alpinizem v zagati! Kvečjemu ljudje, če ne vidijo, kaj vse se da doseči!

KAVKAZ 1964 imenujejo Avstrijci svojo ekspedicijo, ki jo je lani vodil na Kavkaz dr. inž. F. Thomaser. V svojem poročilu pravi, da so jih Rusi lepo sprejeli, ravnali z njimi kot z enakopravnimi planinci in bili z njimi ves čas v pristrčnih odnosih. Thomaseru ni všeč, da v SZ štejejo planinstvo za šport, češ da to onemogoča globlji odnos do gora. Ko pa je spoznal sovjetske alpiniste, je videl, da se v bistvu nič ne razlikujejo od avstrijskih in da se oni prav tako zavedajo slabih strani »državnega planinstva«, ki pa ima tudi veliko dobrih, koristnih. Thomaser je te koristne strani kmalu spoznal tudi v »lagerju«. Pravi, da njegova ekspedicija ni nikoli izkoristila nakazil za hrano, da je bilo preveč vsega in vse tudi za evropske želodce okusno. Opremo so imeli svojo, le šotore so vzeli sovjetske, ker so se jim zdeli boljši, lažji in odpornejši kot avstrijski. Bilo je pet navez, pustili so jim, da so šli, kamor so hoteli, večji del vsaka naveza zase. Do 1. 1963 so v Bezengih zahtevali navezo v štirih, 1. 1964 pa je ta zahteva veljala le še za sovjetske alpiniste.

SHAHAUER (7116 m) je vrh v Hindu-Kušu, ki ga doslej v svetovnih revijah še nismo srečali. Avgusta 1964 sta prva prišla nanj Avstrijca G. Gruber in R. Pischinger. Ista dva sta dva dni nato kot prva stopila na teme Udren Zoma (7131 m), prav tako doslej neimenoovanega vrha.

NILKANTA je vrh v Garhvalski Himalaji. O njem smo poročali 1. 1961, ko se je govorilo, da je poročilo o vzponu na ta vrh lažno. Da bi se stvar razjasnila, je Himalayan Journal sestavil komisijo, ki je v kratkem času dognala, da je 1. 1961 na Nilkanto stopil M. Sharma z dvema šerpama Phurba Lobsangom in Lhakpa Giyalbu Lamo. Komisija svetuje, naj bi se kaka ekspedicija čimprej lotila Nilkante in vzela s seboj tudi člane ekspedicije iz 1. 1961.

ČOKE SALIHANOV je najstarejši sovjetski alpinist. Pred kratkim je imel 110. rojstni dan. Doma je iz Kabardinsko-balkarske republike. L. 1963 je 108 let star prišel še na Elbrus, na katerem je bil vsega skupaj najmanj 200 krat. Sodeloval je pri gradnji zave-tišča v višini 4220 m. Trije njegovi sinovi so tudi alpinisti. Ima 40 vnukov in pravnukov, pri vsem tem pa je pri dušnem in telesnem zdravju, še vedno dober svetovalec vsem, ki gredo na Elbrus.

NEPALSKI VRHOVI PREPOVEDANI, to je bila spomladanska novica 1965, razglašena po indijskih časnikih. Italijanski Lo Scarpone si jo je razložil s tem, da je izginilo v nepalski Himalaji večje število alpinistov. Vendar pre-poved ne velja za že dovoljene ekspedicije v l. 1965, med njimi naštevajo tudi jugoslovansko na Kangbačen, tri japonske, indijsko in nemško na Annapurno. Vendar teh pet eksped-icij ne pomeni vsega, kar je nepalska vlada l. 1965 že dovolila. (Himalayan Club de Cal-cutta izdaja svoj bilten in v njem naznanja za l. 1965 11 ekspedij v Nepal.)

TIRIČ MIR (7692) v Hindukušu ima dva vrhova. Vzhodni ima južno steno, kjer so julija 1964 uspeli Norvežani. Vodil jih je Arne Naess, ki je že l. 1950 vodil ekspedicijo na glavni vrh Tirič Mira. Z njim so bili znani Opdal, Vigerust Hoibakk in Früs Baastad. Stena je visoka 2500 m in vsebuje vse težave kopnega in ledenega sveta. 400 m v spodnjem delu je III in IV, v zgornjem delu so morali zmagati strm, leden ozebnik. Tu so napeljali 850 m fiksnih vrvi. Zadnji bivak so prestali v višini 7000 m.

POLJAKI NA KAVKAZU: Uveljavljajo se, rekli bi, magnis itineribus, z velikimi pohodi. 19. do 23. julija so prvi preplezali 1900 m vi-soko steno v severovzhodnem stebru Dych—Taua. Bili so J. Jarecka z možem M. Jarec-kim, P. Mlotecki, W. Poplanski in A. Sobolevski. V istem času so E. Chrobak, T. Lav-kajtyš, J. Michalski in J. Warteresiewicz zmogli severozapadno steno Koštan-Taua, vi-soko 1600 m. V smeri je več raztežajev ledu v strmini 50° do 60°. Koštan-Tau je po višini četrti kavkaški vršak, visok je 5051 m. Naveza iz Koštan-Taua je preplezala tudi severno ste-no vzhodnega vrha Mižirgi, visoko 1800 m. Or-jaška stena je ena najtežjih na Kavkazu, večji del strm led 60° do 70°, celo 90°, kar je pečine, vse V do VI. Poljaki so imeli slabo vreme, vihar, —15°C. Vsi trije uspehi so zelo prepri-čevalni, Poljaki so, tako kaže, že nad svojim predvojnimi nivojem, ki tudi ni bil nizek.

NANDA DEVI (zapadni vrh 7816 m, vzhodni 7434 m) je stopila v himalaistično zgodovino l. 1936, ko so prvič prišli na njen vrh. L. 1951 smo poročali o nesreči, ki je na Nanda Devi zadela Rogera Duplata in Gilberta Vignesa. Poslednjič so ju videli pod zapadnim vrhom 29. junija 1951, potem ko sta zapustila tabor III v višini 7500 m, da bi prečila več kilo-

metrov grebena med obema vrhovoma. L. 1964 sta na Nanda Devi prišla člana indijske ekped-icije.

ZIMSKA POLJSKA EKSPEDICIJA v Alpah je letošnja novost z vzhoda. Poljaki E. Chro-bak, M. Gryczynski, J. Michalski, G. Surdel in R. Szafirski — sama nova imena, so od 9. do 13. marca 1965 opravili prvi zimski vzpon po direktni smeri Argentiére. V terek so se z žičnico pripeljali na Grands Montets, dva-krat bivakirali v skalnatem trikotu, tretjič nad snežnim grebenom, četrtrič tik pod vrhom, na vrh so prišli v soboto ob desetih dopoldne.

PERUJSKI ANDI so vedno mikavnejši. Nekaj zaslug pri tem ima tudi La Revista Peruana de Andinismo, ki jo ureja Cesar Morales Ar-nas, ki smo ga v beležkah v Andih že večkrat imenovali. Celo vrsto novih vzponov so zabe-ležile nemške, ameriške, argentinske, britan-ske, brazilske, čilske, španske, francoske, guatemalske, italijanske, japonske, novoze-landske, peruanske in švicarske ekspedicije in naveze. Zadnje čase so zelo delavni Peruanci sami. V Yerupaji sta zapadno steno preple-zala Argentinca J. Peterek in A. Weber od 19. do 23. junija. Stena tega vrha, ki je naj-višji v Cordilleri Huayhuash, je zelo težka, strma, deloma previsna. Prvenstveni vzpon preko zapadne stene Ancocancha Grande sta v istem času opravila Comesana in Fonrouge. Vse kaže, da je v andinizmu že napočila nova doba, mikajo že stene, ne več samo vrhovi.

DESET LET HINDUKUŠA bi lahko rekli le-tos, saj je še pred 10. leti geograf iz Saarbrü-ckena prof. C. Rathjens upravičeno zapisal, da o kakem alpinističnem odkrivanju afganskega Hindukuša še ni govora. Po 10 letih se je tu mnogo spremenilo. Začeli so l. 1950 Norve-žani, nadaljevali Nemci iz Nürnberga l. 1959, nato pa so se zvrstile ekspedicije skoraj vseh evropskih držav, ki v alpinizmu kaj pomenijo: italijanske, japonske, avstrijske, poljske, švi-carske, predvsem pa nemške. Nekatere so imele tudi znanstvene cilje. Predzgodovina Hindukuša pa seže v 19. st., ko so Angleži prodrli v skrivnostni Nuristan. Sem so l. 1935 prišli tudi Nemci. L. 1932 sta Iven in Brückl prekoračila prelaz Anjuman na pohodu v Wakhan. Vendar so bile vse te ekspedicije zadovoljene z raziskovanjem dolin in prelazov. Visoki vrhovi so ostali terra incognita. Še novejšje karte to dokazujejo, že pred 10 leti se je malo vedelo o višinah vrhov, poledni-tvi in o gorjancih. Še danes je mnogo pet in šesttisočakov, mnogo dolin, ki jih Evropejec še ni obiskal.

Glavni greben Hindukuša je 750 km dolg (Alpe 1100 km) in je skoraj ves v Afganistanu. Mnogi prelazi, visoki 3000 do 4000 m, so bili znani že v antiki in v srednjem veku. Alek-sander Veliki in Timur sta prekoračila Kha-vak (3600 m) v srednjem Hindukušu. Geološko v Hindukušu prevladujejo gnajsi, sljude in marmor, amfiboliti in granit. Razen v Nuri-stanu je ves Hindukuš stepskega značaja s

suhimi poletji in jesenmi. Pozimi in spomladi je veliko padavin, tako da Hindukuš s tem značajem padavin veže sredozemski prostor s Himalajo. Le Nuristan ima padavine tudi poleti. Zato seže tu drevesna meja v višino 3000 m. V ostalem Hindukušu je gozda manj, kjer pa je, seže tudi do 3500 m, stepska flora pa seže tudi v višino 4000 m. Zelenih planin, kakršne so v Alpah, tu ni. Ledeniki so zaradi skromnejših padavin manj obširni, jemlje jih tudi močna insolacija poleti in jeseni. Meja večnega snega je zelo visoka, 4700 do 5200 m, zavisi od lege (sever, jug), kar je značilno za subtropska gorovja. Zato je pogled na severne strani Hindukuša lep, arktičen, z juga pa je videti pust, različno je tudi površje, ki ga na severu oblikuje glacialna erozija, na južni strani pa je položno in gruščnato. Največji ledenik je Tirič-Mir, ki je l. 1934 meril ca. 170 km² in bil 21 km dolg, sicer pa jih je nekaj takih kot Pasterza s 24 km. Jeziki ledenikov segajo od 4000 m, najnižje do 3150 m, največ pa jih seže do 4200 do 4500 m. Značilni so za Hindukuš »spokorniki« (penitentes, Büsserschnee, Zackenfirn), dalje ledeniški bloki v višinah 4000 m ali bolj ledeniki v blokih, ki dosežejo tudi 5 km dolžine in jih dosledno v nobenem drugem gorovju na zemlji niso našli. Sledove mlajše poledenitve je težko spoznati. Prof. Desio trdi, da so morene celo v višini 1300 m v Badakšanu, vendar to še ni dokazano. Prof. Rajthens trdi, da so nekdanji ledeniki na severni strani segali na Koh-i-Bali do 2800 m v dolino. Münchenska ekspedicija 1963 je morene ugotovila v višini 2300 m.

Ledeniki Hindukuša so zelo važni za gospodarstvo vzhodnega Afganistana, saj dajejo vodo oazam v predgorju. Oaze so močno naseljene, ker ugodne vodne razmere omogočajo pridelovanje bombaža, riža, sladkornega trsa, sadja in grozdja.

Naseljene pa so tudi visoke doline. V afganskem Hindukušu je troje ljudstev: Na jugu in jugovzhodu so Nuristani, ki jih je za Afganistan in islam pridobil emir Abduraman še l. 1895. Prej so se imenovali Kafiri = brezverci, njihova dežela pa Kafiristan. Obraba so bolj nordijskega ali dinarskega, zato menijo, da potekajo še izpred arijsko-indskega časa, nekateri celo, da so v zvezi z Aleksandrovim pohodom. Oboje, posebno pa drugo, spada med bajke.

Drugo hindukuško ljudstvo so gorski Tadžiki, ki govorijo perzijsko in segajo do Kabula, na severu pa do Pamira in čez v sovjetsko republiko Tadžikistan. V Zapadnem Hindukušu žive perzijsko govoreči Hasara, mongoloidno ljudstvo. Manj številni so Kuči, pasejo živino v srednjem Hindukušu.

Vsi žive predvsem od poljedelstva, ki je povečini odvisno od namakanja (abi; če je odvisno samo od dežja, se imenuje lalmi).

Značilna je delitev na skrajno majhne parcele. Namakalne priprave so celo v višinah 3300—3400 m. Ozimna pšenica uspeva v Khvaja-Muhamad še v višini 2900 m. Radi jo sejejo s stročnicami in jo z njimi vred žanjejo, mla-

tijo in meljejo. Kruh pečejo iz ječmena s primesjo graha, pšenični kruh je le na gosposkih mizah. Sadje uspeva še v višinah 2400 m.

Najvišje vasi, poseljene tudi pozimi, so na 3100 m, da celo 3400 m v Wakhanu pod prelazom Baroghil. Na oazah hišice skoro izginejo v bujnem zelenju in sadnem drevju. Obdane so z obzidjem. V višjih legah so kočje nizke, iz kamna in okroglega tlorisa. Planšarske kočje imenujejo Tadžiki eilok, Nuristani banda. Najdemo jih še v višinah 3600 m, v Wakhanu celo na 3800 m. Imajo okrogel tloris in so zložene iz kamenja. Vsi pašniki so državna ali kraljeva last, pašna pravica pa seže v stare čase in ni nikjer zapisana. Živina, ovce, koze in govodo (jak) se pase še v višini 4500 m. Planšarsko gospodarstvo je razvito v vsem Hindukušu. Mlečni izdelki so glavna prehrana gorjanskega prebivalstva, planšarije so spomladanske, jesenske, visoke, nizke in jih izbirajo po potrebi. Ker je sena malo, morajo »planovanje« izkoristiti.

V nekaterih dolinah je Hindukuš prenaseljen. Nekateri družine imajo komaž 1/4 do 1/2 ha namakanega sveta. A. Scheibe poroča celo o kočarjih z 800 do 1600 m² posesti v Nuristanu. Ni čuda, da so parcele filigranske in raztresene. Delitev posestev je zapovedano tudi v koranu. Če hočejo ti kočarji živeti, se morajo vdinjati pri veleposestnikih ali od njih jemati zemljo v najem. Ti veleposestniki so pravzaprav majhni, lahko pa žive samo od dela kajzarjev. Del prebivalstva pa si mora poiskati kruha zunaj Hindukuša. Stotine mladih ljudi gre vsako spomlad in jesen iz dolin Khwaja-Muhamada v rečne oaze Taluqan in Khanabad na riževa in bombažna polja. Nekateri najdejo delo v tvornicah Kataghana. V nekaterih dolinah Khwaja-Muhamada so nastale goste naseljene obrtniške vasi. Tu delajo tkalci, kovači, mizarji, zidarji. Kovaška obrt je posebno razširjena ob cestah, ki drže čez važne prelaze. To pa ne bo dolgo, saj se promet zdaj osredotoča na prelazu Šibar, še bolj pa na prelazu Salang, čez katerega je SZ zgradila moderno avtocesto, ki je najkrajša in hitra zveza od Kabula v severni Afganistan. Vendar stari prelazi še niso omrtveli. Poleti so še vedno polni živine, ki jo gonijo iz Badakshana in Kataghana v Kabul. Tihotapci opija iz Badakshana in trgovci z živino iz gornjega Panjira, tovarniki soli in blaga še vedno uporabljajo odročne prelaze in se pote s prevoznimi sredstvi iz prejšnjih časov. Zadnje čase pa se mreža moderniziranih cest gosti in se uvaja avtomobilski promet. V Wakhanu se pride z avtom do Qala Panja (2800 m), v dolini Kakha do Jarma (1550 m), v dolini Farkharu do Varsaja (1800 m), v Panjiru do Dasht-i-Rivata (2250 m), v Pehu do Kandeha (1260 m). Izboljšava prometa je prvi pogoj za napredek gospodarstva, ki pa se do zdaj v Hindukušu še ni začel.

Naša ekspedicija v Hindukuš bo šla torej v zanimiv, še malo raziskan gorski svet, ki ima verjetno mikavnejše raziskovalne kakor pa alpinistične cilje.

OBČNI ZBORI

PD KRANJ

Najuspešnejše je bilo društvo v delu z mladino. Članstvo se je dvignilo za 365, tako, da je že preseglo 2200 in je četrto najmočnejše društvo v Sloveniji. Mladine je 1428 ali 65 % Nosilci najrazno-terejših dejavnosti so mlajši ljudje, ki so se s svojo aktivnostjo in požrtvovalnostjo uveljavili v vodstvih svojih odsekov. Užitek je bil poslušati poročilo o delu mladinskega odseka, ki ga tako uspešno vodi tov. Marija Brodarjeva. Odsek združuje 12 delovnih planinskih sekcij, od teh 8 pionirskih, letos pa so osnovali še sekcijo v Olševku in Predosljah. Na novo so se povezali z nekaterimi mladinskimi aktivni v okolici Kranja, t. j. v Senčurju, Orehku in Cerkljah. Najuspešnejše so bile sekcije na osnovnih šolah Stane Žagar, Preddvor, Predoslje, Goriče, Lucijan Seljak in Olševk, delale pa so tudi v Cerkljah, Senčurju in v Dijaškem domu. Od srednješolcev so najaktivnejši mladinci iz Iskre, iz kolektivov pa Tiskanina, sledi ji Iskra, Golnik in še nekaj drugih. Stalno so tudi v povezavi z mladino v Križah. Iz gimnazije imajo le dva planinca, ki sta sama zelo delovna, sekcija pa na tej šoli nikakor ne more zaživeti. Odsek ima 15 mladinskih vodnikov, večje število pa jih bo dobil še v letošnjem letu iz skupine mladincev, ki že od februarja dalje obiskujejo planinsko šolo. Osrednja manifestacija njihove planinske dejavnosti pa je bila velika akcija na Stolu, katere se je iz Kranja udeležilo 80 mladincev in pionirjev. Dokazali so, koliko zmorejo tudi najmlajši, da doprinesejo svoj delež pri gradnji Prešernove koče.

Postajo gorske straže so ustanovili šele lansko leto in šteje 71 članov. Zelo uspešni pa so tudi v propagandni dejavnosti, saj so v časopisju in radiu objavili 27 člankov o zaščiti narave in cvetja. Zelo pomemben je bil njihov ostri nastop v »Glasu« proti govoricam, da je planika zelo zdravična rastlina, ki so se razširili v Selški dolini. Odločili so se, da bodo v bodoče hujše prestopnike fotografirali pri prekršku in njihove slike objavili v propagandni omarici.

AO je za nove člane priredil tečaj na Šmarjetni gori in na Turncu pod Smarno goro. Tečaj je povprečno obiskovalo 10 pripadnikov. V zimskem času so alpinisti plezali v grebenih Kočne, Grintovca, Storžiča, Rjavini in Luknji peči, v severni Triglavski steni. Težke smeri so preplezali v pogorju Grossglocknerja in Lienških Dolomitov. Še v jeseni je odšla druga odprava v italijanske Dolomite v pogorje Marmolate in Ortlerja.

Propagandni odsek je prirejal redna potopisna-planinska predavanja. Zaradi izrednega zanimanja in dobrega obiska je že v decembru prišel na redna tedenska predavanja. Slabše uspehe je odsek dosegel z izletniško dejavnostjo odraslih članov, ki rajši posamično obiskujejo gore. V Glasu, Ljubljanskem dnevniku, Delu in TV-15 je objavil kar

198 različnih novic, člankov in reportaž, v radiu pa 36 novic in komentarjev. Vsebinsko so prispevki posegali v aktualno problematiko vseh 10 društvenih odsekov in so vsebovali tudi propagandno-komercialno gradivo za čim boljši obisk njihovih postojank. Zbrali in uredili so tudi material za prospekt o Krvavcu, ki pa žal zaradi pomanjkanja finančnih sredstev še ni izšel. Odsek je tudi propagiral Planinski Vestnik, ki ima v njihovih vrstah 287 naročnikov. Dne 16. oktobra 1964 je društvo na skromen a slovesen način izročilo svojemu namenu gorenjsko partizansko pot. Pot je dolga 550 km in jo je mogoče prehoditi v 15 dneh. Prva je pot prehodila 17 članska skupina PD Kranj v letu 1964. Vsakdo, ki prehodi to pot in predloži društvu poseben dnevnik, ki ga nabavi v društvu, z 48 spominskimi žigi na določenih mestih, prejme lepo spominsko značko.

Gospodarski odsek je skrbel predvsem za oskrbovanje Šmarjetne gore, Doma Kokrskega odreda na Kališču, Doma na Krvavcu in Koče ob žicnici na Krvavcu. Za vzdrževanje postojank je porabil din 1 634 000. Med drugim so stari Dom na Krvavcu v celoti preuredili in staro kuhinjo predelali v prijeten gostinski prostor. Preuredili so tudi vse sobe. Škoda le, da novi del Doma ni solidno zgrajen in da ob vsakem večjem deževju teče voda direktno skozi zid, zaradi česar so vsi prostori vlažni, pohištvo pa se kvari. Velik problem predstavlja oskrba Doma z vodo. Dom ima sicer 3 cisterne s kapaciteto 180 m³, to pa zadošča komaj za 20 dni. Zato so si omislili napravo za topljenje snega, s katero so že letos pridobili pol milijona litrov vode. Na ta način pridobljeni liter vode stane društvu le din 1. Letna in zimska sezona je bila slaba in je v letu 1964 izkazala 1800 nočitev manj kot v letu 1963. Uspešnejša je bila letošnja zimska sezona, ki je v prvih treh mesecih zabeležila skoraj tak finančni uspeh kot v preteklem celem letu. Po zaključnem računu izkazujejo vse postojanke izgubo in sicer Dom na Krvavcu din 3 116 494, Koča ob žicnici din 80 674, Gostišče na Šmarjetni gori din 151 874 in Dom na Kališču din 309 827, medtem ko društvena uprava izkazuje pribitek din 252 286. Pri tem je treba upoštevati še izredne dohodke in izdatke ter izdatke za pokrivanje dotacij društvenim odsekom.

Za društvenega predsednika je bil ponovno izbran dolgoletni delavni predsednik tov. Franjo Klojčnik.

PD TRBOVLJE je dogradilo nov dom na Mrzlici, občutno zvišalo število članov, mnogo živahnější kot prejšnja leta so postali tudi odseki.

Za članstvo je bil društveni prostor odprt vsak torek in petek v popoldanskih oziroma večernih urah, dežurno službo pa so po posebnem razporedu opravljali društveni funkcionarji. Število članstva je še vedno v porastu. V letu 1964 je plačalo članarino skupno 1212 članov, t. j. za 14,5 % več kot v letu 1963. Od vseh članov je 720 odraslih, 142 mladincev in 350 pionirjev. V preteklem letu se je na novo včlanilo skupno 156 pionirjev.

Promet v planinskem domu je znašal preteklo leto din 5 178 070 in se je nasproti letu 1963 zvišal za 86 %. To zvišanje je posledica manjšega zvišanja cen, v glavnem pa izredno naraslega obiska. Skupni obisk je znašal po vpisni knjigi 5832 domačih in 45 tujih obiskovalcev. V Domu je prenočilo 1715 članov in

330 nečlanov, skupno 2045 planincev. Finančno stanje društva ni bilo rožnato, saj je bilo v gradnji, ki je zahtevala izdatna finančna sredstva. Zaradi dolgov oziroma neporavnanih računov v zvezi z gradnjo je bilo društvo trikrat toženo. Večino dolgov je poravnalo, vendar pa ima še vedno preko 2 milijona din neporavnanih računov.

Mladinski odsek je organiziral več uspešnih skupinskih izletov, žal pa le z udeležbo 8 — 10 mladincev. Pionirski odsek dela v okvirju društva že deset let. Svoje številne člane ima razdeljene v dve skupini, na učence od 1. do 4. razreda in na starejše do 8. razreda.

Propagandni odsek je organiziral šest uspešnih predavanj z delavsko univerzo, ki je nosila večji del teh stroškov. Dne 30. 8. 1964 je propagandni odsek organiziral ogled novozgrajenega planinskega doma, ki je bil odprt že 8. 9. 1963. Poleg tega ogleda se je vršila 31. 5. t. l. množična prireditev na Mrzlici (40 obletnica žrtev Orjune v Trbovljah), ki so jo obiskali tudi nekateri republiški in zvezni funkcionarji. Propagandni odsek se je trudil, da bi pridobil še nekaj novih naročnikov na Planinski Vestnik, pa mu ni uspelo. Število naročnikov je celo nekoliko padlo. Sreče tudi niso imeli s skupinskimi izleti.

Člani alpinističnega odseka so izvršili skupno 51 vzponov, od tega 14 zimskih in 37 letnih od III do VI. En član odseka je bil zbran tudi za odpravo v francoske in švicarske Alpe, ki jo je organizirala PZS. Člani odseka so nadalje sodelovali v visokogorskem turnem smučanju, ki jih je organizirala komisija za alpinizem. Društvo ima v oskrbi ca 46 km planinskih poti, cest in kolovozov. Markacijski odsek je obnovil na železniški postaji zemljevid Zasavja, pri ocepju ceste na prevalu Trbovlje—Prebold—Mrzlica pa je postavil lično reklamno tablo za obisk doma na Mrzlici. Društvo bo tudi v bodoče vodil dosedanji agilni predsednik Alojz Dular.

PD RADEČE. Najpomembnejša društvena prireditev v preteklem letu je bila proslava desete obletnice otvoritve Zasavske kočice na Prehodavcih. Samo iz Radeč sta tedaj odpeljala v dolino Trente dva avtobusa planincev. Dne 1. maja je društvo izvedlo skupinski izlet na Bohor, druga skupina pa je iz Podčetrtka in Kumrovcia prehodila pot do Bohorja. Za občinski praznik je društvo slovesno odprlo novo zavetišče pod Kozjem, tako imenovano Gašparjevo kočico. Pri obnovi tega zavetišča so društveni člani, delavci Cementarne in železničarjevi izvršili 538, mladinci pa 84 ur prostovoljnega dela. V materialu in strokovni pomoči sta pri tem društvu pomagali še Cementarna in Papirnica Radeče.

Poleg tega zavetišča in Zasavske kočice na Prehodavcih društvo upravlja še zavetišče na Lovrencu, ki se nahaja na zasavski poti Kumrovec—Kum. V načrtu pa ima še ureditve zavetišča na partizanskem Brunku, Koča na Prehodavcih je imela v preteklem letu izgubo din 120 000.

V preteklem letu je delo MO v Radečah sporaj čisto zaspalo. Delo z mladino je ostalo v šolskem okvirju. Mladina tega odseka je organizirala le en skupinski izlet, vsi ostali izleti pa so se vršili v okvirju športnih dni. Bolje pa je bilo delo MO v Zidanem mostu, ki je pomagal pri obnovi Gašparjeve kočice in ureditvi poti proti Vel. Kozju, poleg

tega pa je organiziral tudi več izletov. Odsek za gorsko stražo šteje 8 članov in 5 mladincev, nihče od njih pa še ni opravil strokovnega izpita.

Društvo je štelo 150 odraslih članov, 80 mladincev in 30 pionirjev. V primerjavi z letom 1963, je dvignilo število članov za 25.

Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen dosedanji predsednik tov. Stanko Koselj, ki že vrsto let uspešno opravlja to funkcijo.

PD KRANJSKA GORA. Društvo upravlja tri planinske postojanke, t. j. Kočo na Gozdu, Mihov dom in Kočo v Krnici. Kljub skromnim sredstvom so v koči na Gozdu postavili nov štedilnik in novo peč v jedilnici ter nabavili nekaj inventarja, v Mihovem domu so napravili nov pod v kuhinji in popravili streho, napravili nov odtočni strešni žleb, premazali z oljem vse lesene dele ter dokupili nekaj opreme, na Krnici pa so prav tako tako popravili streho na koči, na verandi in na drvarnici, postavili nove klopi in mize pred kočico ter izvršili še razna druga manjša popravila. Promet kočice na Gozdu je znašal din 533 765 dohodkov in 150 192 izdatkov, Mihovega doma din 658 685 dohodkov in din 250 536 izdatkov ter kočice v Krnici din 203 030 dohodkov ter din 121 764 izdatkov. Vse tri kočice so ustvarile 1975 nočnih in vrednosti din 272 640. Društvo zelo občuti izgubo kočice na Korenskem sedlu, ki je ustvarila več dobička kot vse tri ostale kočice skupaj.

Društvo ima 122 članov, 82 mladincev in 30 pionirjev. Dejavnost mladine je v primerjavi s prejšnjimi leti občutno nazadovala. Za planinstvo navdušeni posamezniki pa so se zopet izkazali. Čeprav odsek ni priredil nobenega skupnega izleta, so mladinci vendarle sodelovali v Triglavski štafeti, udeležili so se smučarskega tekmovanja pod Jalovcem, na Dan armije pa so kot vsako leto sodelovali z graničarji in s svojim sodelovanjem pripomogli k večji slovesnosti tega praznika. Tudi o alpinističnem odseku ni več ničesar slišati. Se vedno pa tli iskra, potreben je le nekdo, ki jo bo razpihal.

Društvo bo tudi v bodoče vodil dosedanji predsednik tov. Janez Lupša.

PD RAVNE NA KOROSKEM. Društvo je zabeležilo rahel padec članstva in sicer od 830 v letu 1963 na 584 v letu 1964. Članstvo je nihalo predvsem pri mladincih. Izlete so organizirali predvsem za najmlajše, izostali pa seveda niso tudi za mladince. Skupno z ostalimi mladinskimi odseki so priredili smučarski pohod iz Raven v Mežico, pri čemer so za množičnost prejeli priznanje. Izletov so izvedli 12, udeležili pa so se tudi izleta na Velebit. Poleg tega so po nekaj mladincev poslali na tečaj za mladinske vodnike in gorske stražarje. Zelo opazno je bilo njihovo delo pri urejevanju in pri prireditvah na postojanki na Naravskih ledinah. Vsekakor bi mladinski odsek želel večje uspehe, če bi imel na razpolago vsaj nekoliko več finančnih sredstev. Gradbeni odbor je Kočo na Naravskih ledinah izročil svojemu namenu.

Društvo je zaključilo s poslovnim uspehom din 345 721. Ker društvo nima lastnega alpinističnega odseka, se je nekaj njihovih alpinistov vključilo v novi koroški alpinistični odsek. Društvo je izročilo temu odseku vso obstoječo alpinistično opremo in se obvezalo participirati pri stroških tega

odseka. Po 13 letih je društvo vendarle prišlo do svojih uradnih prostorov v eni izmed stolpnic na Čečovju. Svoje dolžnosti ni izvršil propagandni odsek. Planinski Vestnik ima med 784 člani komaj 50 naročnikov. Odsek za varstvo narave vključuje 36 društvenih članov, od katerih se jih je 18 udeležilo tečaja za gorske stražarje. Za društvenega predsednika je bil z večino glasov izvoljen tov. Franc Sisernik.

PD TOLMIN. Tudi preteklo leto je bilo za to društvo dokaj uspešno. Znano je vzpodbuditi večje število mlajših delavoljnih ljudi, ki so dobro poprijeli za delo. Skupina v Anhovem se je povzpela na preko 100 članov, vodi jo pa 5 članski odbor, ki ima dva predstavnika v društvenem UO. Mladinski odsek je dosegel znaten napredek. Nekaj mladincev se je udeležilo tečaja za MG V na Nanosu, ki ga je organiziralo PD Postojna, mesec dni kasneje pa so vsi opravili tudi izpite. Več vodnikov je vodilo izlet idrijskih šolarjev pri ogledu Vrsna in tolminske okolice. Naslednji tečaj za mladinske vodnike na Razor planini je organiziral koordinacijski odbor primorske mladine. Na obeh teh tečajih je mladinski odsek pridobil 12 mladinskih vodnikov. Mladinci so se dalje udeležili orientacijskega tekmovanja za Vojkov pokal na Nanosu, kjer so se kar dobro odrezali. Poleg vsega pa so se mladinci udeležili tudi dela pri gradnji drvarnice na Razor planini.

Alpinistični odsek je imel 7 registriranih članov, ki so v Julijcih izvršili 13 letnih vzponov. Razen tega so izvršili še nekatere zimske vzpone in prečenja ter vzpon iz Chamonixa na Mont Blanc. Postaja GRS je organizirala tudi lasten dvodnevni gorski reševalni tečaj v Trenti. Za hitro intervencijo pri gorskih nesrečah so skupno z gasilskim društvom v Tolmino nabavili terensko vozilo campagnola. Finančno pomoč jim je dala zavarovalnica v Novi Gorici in skupščina občine Tolmin. Pri oskrbi koč je imel gospodarski odsek precejšnje težave, saj je v borih treh mesecih moral menjati tri oskrbnice. Število obiskovalcev se v primerjavi s prejšnjimi leti ni povečalo. Koča na planini Razor je ustvarila za din 1 219 816 prometa, kar je za din 269 362 ali 28 % več kot v preteklem letu. Samo za kritje stroškov članov mladinskega odseka je društvo izdalo din 73 350. Po zaslugi društvenega predsednika pa je društvo prejelo še iz raznih virov din 352 500, ki so jih namenili za odplačilo kreditov.

Ker je dosedanja dolgoletni in agilni društveni predsednik tov. Janko Fili prevzel funkcijo predsednika meddruštvenih primorskih PD in v tej funkciji avtomatično prevzel tudi mesto v GO PZS, je občni zbor izvolil za novega društvenega predsednika tov. Miho Lipuščka.

PD ČRNA NA KOROSKEM. Mladina je v preteklem letu organizirala le 4 skupinske izlete, eno predavanjsko mladincem iz Žerjava ter vodniški tečaj na Smrekovcu. Primanjkuje jim vodniški kader. Sklicanih je bilo mnogo sestankov, na katere pa sta prišla le en ali dva vodnika. Društvo je dne 26. 3. 1965 štelo 413 članov, 105 mladincev in 144 pionirjev. Ena najvažnejših akcij propagandnega odseka je bila zbiranje barvnih diapozitivov s poti iz Črne na Smrekovec. Izdelali so specialko za to področje

ki se je kar dobro obnesla in tudi prodajala. Obisk postojanke pa so propagirali tudi v dnevnem časopisu.

Koča na Smrekovcu je postala premajhna. V preteklem letu je gospodarski odbor izvršil na koči na Smrekovcu številna dela. Največ preglastic mu dela avtocesta na odseku Kramarica – koča. S poletno akcijo je sicer uspel cesto temeljito popraviti, vendar jo pa vsako neurje v poletnih mesecih zopet spremeni v hudournik, predvsem v zadnjem delu klanca pod koč. Z razširitvijo ceste od Kramarice pa do priključka z ljubensko se bo stanje nekoliko izboljšalo, ker se bo odcepila z jugozahodne strani proti koči in se tako izognila sedanjemu velikemu in strmemu klanecu.

Koča na Smrekovcu je ustvarila v preteklem letu din 1 156 710 dohodkov. V tem znesku je všteti tudi dohodek din 982 840 zavetišča Podgorsko. Nasproti dohodkom iz leta 1963 so se dohodki koč povečali za 59,8 %. V letu 1964 je v koči koristilo svoj letni dopust 169 oseb in sicer iz rudnika Mežica, TEP Celje, LIP Nazarje in Ljubljana-transport.

PD MEŽICA. Društvo upravlja pet planinskih postojank. Dogradili so vodni bazen na Peci za 80 m³ pitne vode, preplekali zunanje stene doma, dokončali smučarsko sedežnico na Mali Peci in obnovili tovorno žičnico Mirjenci – Dom na Peci. Dom na Peci je dobil novega oskrbnika in kuharico. V glavni sezoni pa se je poslovanje vidno izboljšalo, kar je razvidno tudi iz finančnega rezultata, saj je bil mnogo boljši od onega v letu 1963. Dom je obiskalo preko 5000 planincev. Postojanko na Pikovem so odprli šele avgusta, njen promet pa je tako nizek, da komaj krije stroške oskrbe. Postojanka Helena je poslovala zadovoljivo, čeprav so imeli tudi tam težave z osebjem. Postojanka Puc in Mihev sta poslovali v redu in društvo z njima ni imelo posebnih težav. Tudi postojanka Škrubej je poslovala v redu, dokler je ni v oktobru zasul zemeljski plaz. V zvezi s tem so imeli okrog pol milijona dinarjev škode. Promet vseh šestih njihovih postojank je znašal din 18 220 397, ustvarjeni dobiček pa je znašal din 348 868. Pri tem je treba upoštevati, da je Dom na Peci izkazal din 217 790 izgube.

Mladinski odsek vključuje 178 mladincev in 206 pionirjev v treh skupinah, tj. v Mežici, Heleni in Šmelcu. Poleg načelnika mladinskega odseka je na razpolago en sam mladinski vodnik, ki je komaj opravil izpit. Zlasti zaostajata v svojem delu skupini v Šmelcu in Heleni. Dejansko ima odsek sicer 10 mladinskih vodnikov, vendar je večina pri vojakih, oziroma je prenehala z delom. Izletov so mladinci organizirali devet in sicer 4 enodnevne s povprečno udeležbo 10 članov, 4 dvodnevne izlete z udeležbo 8 članov in 1 večdnevni izlet s 4 člani. Kakor vsako leto so se tudi letos udeležili šestega mladinskega tabora na Zavarjevem vrhu in na orientacijskem tekmovanju pri 27 ekipah zasedli 6. mesto. Ena skupina pa se je udeležila tudi pohoda po poteh XIV. divizije. Skupno s taborniki so na Štalekarci organizirali dvodnevni tabor za Dan mladosti. Tabora se je udeležilo 20 njihovih mladincev.

Mežiški alpinisti so vključeni v koroški alpinistični odsek, ki šteje skupaj 12 članov in 3 pripravnike. Odsek je bil zelo delaven. Aprila je izvedel I. ko-

roški planinski veleslalom na Raduhi, na katerem so nastopili tekmovalci Koroške, Luž in Savinjske doline. Tekmovanje so posneli na filmski trak. V dne 3. in 4. 7. so izvedli tečaj na Raduhi, kjer so v severovzhodni steni Male Raduhe opravili 6 vzponov. Med letom so člani odseka opravili 280 letnih in 10 zimskih vzponov od I do V. Odsek je oskrboval tudi zavetišče na Grohatu, ki je ustvarilo din 56 463 čistega dobička. Denar bodo porabili za nabavo nove opreme. Pot od Riške gore do Doma na Peci je zelo dobro uredila graničarska enota, ki je obljubila, da bo za pota v tem predelu tudi še dalje skrbela. Letos nameravajo urediti pot iz Tople k Domu na Peci. Pohodu po poti slovenske planinske transverzale ne posvečajo dovolj pozornosti, saj imajo šele štiri lastnike teh značk. Misel na izgradnjo osebne žičnice na Peco je društvo spričlo pomanjkanja finančnih sredstev in težkega trenutnega stanja opustilo.

Funkcija društvenega predsednika je bila ponovno zaupana tov. Dragu Vončini.

PD MEDVODE. Društvo je po 15 letih naraslo kar za štirikrat, saj šteje danes 696 članov, od tega 434 članov, 249 mladincev in 13 pionirjev. Tesno je sodelovalo z vsemi sosednjimi PD, prav posebno pa še s PD Obrtnik v Ljubljani, ki deluje v Polhograjskih Dolomitih.

Komisija je vendarle organizirala nekaj uspešnih skupinskih izletov na Kriško goro, Triglav, v Tamar, Češko koč in na Komno, večje število so organizirale posamezne skupine, v veliko večjem številu pa so obiskovali gore poedinci. Tudi za pohod po slovenski planinski transverzali vlada še vedno veliko zanimanje. Predavanja bi bila lahko bolj obiskana, če bi bila zanje učinkovitejša propaganda. V občini izhaja lokalno glasilo Javna tribuna, vendar v tem časopisu propagandni odsek ni objavil niti enega članka o delu društva. Na Planinski Vestnik je naročenih le 64 članov, kar pomeni 10 % vsega članstva tega društva. Pravijo, da pri naša preveč alpinističnih članov. Za zaščito planinske flore so izdali posebne propagandne letake, mladina pa je ob prostih dnevih pošiljala gorske stražarje na področje, kjer cvete blagajana. Vsa društvena gospodarska dejavnost je bila usmerjena k Slavkovem domu na Golem brdu. Postojanka je ustvarila v letu 1964 din 20 259 669 prometa, pri pijačah se je promet povečal od leta 1963 za 14 %, pri jedilih pa za 20 %. Nočnine so upadle kar za 35 % in so znašale din 580 850, medtem ko je glasbena omara dala din 488 920, tj. za 28 % manj kot v preteklem letu. V letu 1963 in v preteklem letu je društvo investiralo preko din 6 000 000 v opremo, naprave in objekte.

Z javnim glasovanjem se je občni zbor odločil za prevzem planinske postojanke Tamar, ki je bila doslej v upravi APD Ljubljana.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO V GORICI (Italija). Društvo je izvedlo svoj 18. redni letni občni zbor dne 21. 2. 1965 v prostorih kluba »Simon Gregorčič« v Gorici. Vodil ga je društveni predsednik tov. Karel Kumar. Po pozdravni brzojavki PZS je pozdravil predsednika Slovenske kulturno gospodarske zveze Iva Marinčiča. Toplo je bil pozdravljen tudi Marijan Konta iz Sempetra ob Nadiži v Bene-

čiji. Njegov predlog, naj bi SPD Gorica v večji meri organiziralo izlete v razne kraje Benečije je bil toplo sprejet. Poročilo o društvenem delu v preteklem letu je podala agilna društvena tajnica tov. Jožica Smetova. Pristopilo je 30 novih članov, povečini mladina iz Standreža. Sedanje stanje članov je 221. Upravni odbor je imel 11 sej, organiziral pa je 16 skupinskih izletov, ki se jih je udeležilo 487 članov. Od teh 16 izletov je bilo 6 visokogorskih tur in sicer na Krn, v pogorje Bavškega Grintovca, na Prisojnik, na Kriške pode in na Triglav, 4 izleti v nižje lege in sicer na Kobariški Stol, Snežnik, Nanoške vrhove in na Kucelj-Caven, 6 pa je bilo družinskih izletov z avtobusi v razne kraje z vključenim tradicionalnim martinovanjem, ki je bilo 15. novembra 1964 v hotelu Poldanovec v Lokvah. Martinovanja sta se udeležila tudi predstavnik PZS. Razveseljivo je, da med člani društva prevladuje mladina iz Standreža pri Gorici. V letu 1964 je društvo organiziralo v klubu »Simon Gregorčič« dvoje uspešnih planinskih predavanj. O lepotah alpskih rek je predaval prof. Mirko Kambič, alpinist dr. inž. France Avčič pa je pokazal lepote narave od Triglava do Ohrida. Na Planinski Vestnik je naročenih 43 članov. V preteklem letu je bilo društvo povabljen na zasedanje sveta Slovenske kulturne gospodarske zveze dne 14. julija v Trstu, katerega so se udeležili trije delegati in sicer društveni predsednik tov. Karel Kumar, tajnica Jožica Smetova in gospodar Peter Čermelj. Tajnica tov. Smetova je tudi zastopala društvo na slovesni otvoritvi Kulturnega doma v Trstu dne 5. decembra 1964. Društvo stalno prejema vabila primorskih PD na sestanke meddruštvenih odborov primorskih PD. Decembra letos bo društvo praznovalo 20. obletnico obnove SPD v Gorici, ki je imelo ustanovni občni zbor dne 16. decembra 1945 v bivšem Ljudskem domu. Na prvi seji novoizvoljenega upravnega odbora je bil za predsednika ponovno izvoljen tov. Karel Kumar, za tajnico pa Jožica Smetova.

PD LITIJA. Kljub pomanjkanju vodnikov je mladinski odsek izvedel 10 izletov na zasavske planinske vrhove. V mladinski odsek je vključen tudi planinski krožek na osnovni šoli Franca Rozmana-Staneta v Smartnem. V prvem polletju je imel ta krožek 77 članov. Izvedel je en skupinski izlet na Lisco. V decembru pa je na šoli organiziral predavanje »Slovinci na Kavkazu«, ki ga je spremljalo 46 članov. Mladinski odsek je imel februarja in marca seminar za mladinske vodnike in gorske stražarje. V Domu na Jančah je društvo obnovilo celotno notranjo električno napeljavo in montiralo nove svetilke. Na novo se je izvršila tudi napeljava elektrike za hladilnik. Ob nedeljah in praznikih so strežnemu osebju pomagali društveni odborniki, ki so pri tem opravili 620 ur prostovoljnega dela. Zaključni račun društva izkazuje din 1 153 277 čistega dohodka.

Zbor je z enominutnim molkom počastil spomin umrlih članov Maksu Kunstlerja in Darke Jenko, častnih članov dr. Ivana Grašiča, Pavle Mežek in Franca Rebar ter nosilke zlatega častnega znaka PZJ Mimi Tičarjeve. Tov. Franca Lavrina iz Litije, ki ima velike zasluge pri graditvi Doma na Jančah, je zbor izvolil za častnega člana.

M. G.

PREGLED NAROČNIKOV PLANINSKEGA

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	Članstvo 1963	Naročniki 1963	Članstvo 1964	Naročniki 1964	Število naročnikov 1963 v %	Število naročnikov 1964 v %	Porast 1964	Padeč 1964
1.	Ajdovščina	265	26	321	25	9,8	7,8	—	1
2.	Akad. plan. društvo Lj.	534	21	572	21	3,9	3,7	—	—
3.	»Avtomontaža« Lj.	111	—	147	25	—	1,7	25	—
4.	Bled	893	44	913	43	4,9	4,7	—	1
5.	Boh. Bistrica	406	17	456	19	4,2	4,2	2	—
6.	Bohinj	452	39	448	37	8,6	8,3	—	2
7.	»Bohor«, Senovo	328	21	430	19	6,4	4,4	—	2
8.	Bovec	268	14	249	16	5,2	6,4	2	—
9.	Brežice	371	26	434	26	7,0	6,0	—	—
10.	Celje	2 253	202	2 586	204	9,0	7,9	2	—
11.	Cerknica	93	9	196	9	9,7	4,6	—	—
12.	Cerkno	211	14	244	14	6,6	5,7	—	—
13.	Črnomelj	102	9	180	7	8,8	3,9	—	2
14.	Črnuče	524	25	403	26	4,8	6,5	1	—
15.	Dol pri Hrastniku	419	34	431	32	8,1	7,4	—	2
16.	Domžale	710	43	698	43	6,1	6,2	—	—
17.	Dovje-Mojstrana	379	21	403	21	5,5	5,2	—	—
18.	Gorje	665	36	699	36	5,4	5,2	—	—
19.	Gornji grad	165	9	174	10	5,5	5,7	1	—
20.	Gornja Radgona	158	25	170	26	15,8	15,0	1	—
21.	Gozd-Martuljk	151	5	142	5	3,3	3,5	—	—
22.	Hrastnik	813	24	734	25	3,0	3,4	1	—
23.	Idrija	763	42	750	43	5,5	5,7	1	—
24.	Ilirska Bistrica	130	10	130	10	7,7	7,7	—	—
25.	Javornik	820	56	840	58	6,8	6,9	2	—
26.	Jesenice	991	107	1 203	112	10,8	9,3	5	—
27.	Jezerško	180	14	200	17	7,8	8,5	3	—
28.	Kamnik	1 566	135	1 720	143	8,6	8,3	8	—
29.	Kobarid	119	7	125	7	5,9	5,6	—	—
30.	Kočevje	163	4	130	5	2,5	3,3	1	—
31.	Koper	503	83	437	81	16,5	19,0	—	2
32.	Kostanjevica	111	6	111	7	5,4	6,3	1	—
33.	»Kozjak«, Maribor	689	8	771	43	1,2	5,6	35	—
34.	Kranj	1 811	324	2 065	334	17,9	16,0	10	—
35.	Kranjska gora	201	20	225	19	10,0	8,4	—	1
36.	Križe	265	26	271	23	9,8	8,5	—	3
37.	»Kum« Trbovlje	374	24	448	27	6,4	6,0	3	—
38.	Laško	706	40	710	53	5,7	7,5	13	—
39.	»Lisca« Videm-Krško	629	39	769	35	6,2	4,6	—	4
40.	Litija-Šmartno	433	21	591	27	4,8	4,6	6	—
41.	»Litostroj« Lj.	611	58	745	75	9,5	10,0	17	—
42.	Ljubljana-matica	9 488	1 353	10 193	1 383	14,3	13,5	30	—
43.	Ljubno	94	11	126	11	11,7	8,7	—	—
44.	Luče	150	17	259	24	11,3	9,3	7	—
45.	Ljutomer	288	7	212	7	2,4	3,3	—	—
46.	Majšperk	119	9	190	9	7,6	4,7	—	—
47.	Maribor-matica	2 408	270	2 639	275	11,2	10,0	5	—
48.	Medvode	630	64	736	65	10,2	8,8	1	—
49.	Mengeš »Janez Trdina«	773	40	792	39	5,2	4,9	—	1
50.	Mežica	1 255	25	1 214	30	1,2	2,5	5	—
51.	Mozirje	97	13	220	20	13,4	9,0	7	—
52.	MTT-Maribor	408	3	355	10	0,7	2,8	7	—
53.	Murska Sobota	229	7	248	7	3,1	2,8	—	—
54.	Nova Gorica	467	41	511	46	8,8	9,0	5	—
55.	Novo mesto	505	24	412	26	4,8	6,3	2	—
56.	»Obrtnik« Lj.	216	2	265	2	0,9	0,8	—	—
57.	»Oljka« Polzela	127	10	73	11	7,9	1,5	1	—
58.	Oplotnica	190	4	300	3	2,1	1,0	—	1
59.	Ormož	289	14	249	25	4,8	1,0	11	—

VESTNIKA L. 1963 IN L. 1964

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	Članstvo 1963	Naročniki 1963	Članstvo 1964	Naročniki 1964	Število naročnikov 1963 v %	Število naročnikov 1964 v %	Porast 1964	Padeč 1964
60.	Podbrdo	275	7	216	8	2,5	3,7	1	—
61.	Poljčane	223	17	304	30	7,6	9,9	13	—
62.	Postojna	448	30	406	26	6,7	6,4	—	4
63.	Prevalje	840	41	897	39	4,9	4,3	—	2
64.	PTT-Ljubljana	1 438	53	1 447	59	3,7	4,0	5	—
65.	PTT-Maribor	426	9	425	8	2,1	1,9	—	1
66.	Ptuj	249	15	316	15	6,0	4,7	—	—
67.	Radeče	235	26	260	32	11,1	12,0	6	—
68.	Radlje	103	5	106	5	4,9	4,7	—	—
69.	Radovljica	1 267	85	1 228	81	6,7	6,6	—	4
70.	»Rašica« Št. Vid	343	35	498	64	10,2	13,0	29	—
71.	Ravne	392	32	633	27	8,2	4,3	—	5
72.	Rimske Toplice	245	10	227	10	4,1	4,4	—	—
73.	Ruše	1 022	79	930	71	7,7	7,6	—	8
74.	Sežana	129	18	158	28	14,0	18,0	10	—
75.	Slov. Bistrica	388	21	800	14	5,4	9,8	—	7
76.	Slov. Gradec	383	29	441	30	7,6	6,8	1	—
77.	Slov. Konjice	596	17	556	16	2,9	2,9	—	1
78.	Solčava	96	18	117	19	18,8	16,0	1	—
79.	Šentjur	200	15	335	13	7,5	3,9	—	2
80.	Škofja Loka	1 215	77	1 373	82	6,3	5,9	5	—
81.	Šoštanj	713	21	956	23	2,9	2,4	2	—
82.	TAM-Maribor	1 338	17	1 518	56	1,3	3,7	39	—
83.	Tolmin	496	57	513	45	11,5	8,8	—	12
84.	Trbovlje	1 065	64	1 191	62	6,0	5,2	—	2
85.	Tržič	855	87	783	82	10,2	10,0	—	5
86.	Velenje	529	23	696	28	4,3	4,0	5	—
87.	Vipava	185	11	59	9	5,9	15,0	—	2
88.	Vrhnika	278	31	454	29	11,2	6,4	—	2
89.	Vuzenica	94	3	95	3	3,2	3,2	—	—
90.	Zabukovca	263	2	317	2	0,8	0,6	—	—
91.	Zagorje	759	20	1 201	17	2,6	1,4	—	3
92.	Zreče	200	8	222	5	4,0	2,3	—	3
93.	»Železničar« Lj.	806	62	840	62	7,7	7,4	—	—
94.	»Železničar« Marib.	258	16	363	28	6,2	7,7	12	—
95.	Železniki	344	12	413	18	3,5	4,4	6	—
96.	Žerjav	570	17	651	12	3,0	1,8	—	5
97.	»Žičnica« Lj.	95	13	99	12	13,7	12,0	—	1
98.	Žiri	336	20	401	18	6,0	4,5	—	2
		58 766	4 725	64 710	4 988	—	—	356	93
	Trst-Gorica		105		105				
	Beograd		31		32				
	Zagreb		67		66				
	Rep. plan. dr.		36		37				
	Ostale republike		80		92				
	Inozemski naročniki		62		63				
	Zamena z inozemstvom		37		41				
	Zamena v državi		26		19				
	Razni		222		201				
			5 391		5 644			356	93

STATISTIKA ČLANSTVA PLANINSKE

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	VRSTA ČLANSTA			Skupaj
		odrasli člani	mladinci	pionirji	
1.	Ajdovščina	165	85	71	321
2.	Akademsko planinsko društvo Ljubljana	102	400	70	572
3.	Avtomontaža Ljubljana	130	11	6	147
4.	Bled	422	98	393	913
5.	Bohinjska Bistrica	246	140	70	456
6.	Bohinj — Srednja vas	200	132	116	448
7.	Bohor — Senovo	168	32	230	430
8.	Bovec	129	65	55	249
9.	Brežice	111	130	193	434
10.	Celje	1 342	713	531	2 586
11.	Cerknica	22	76	98	196
12.	Cerkno	124	45	75	244
13.	Črna na Koroškem	360	140	151	651
14.	Črnomelj	100	50	30	180
15.	Črnuče	242	87	74	403
16.	Dol pri Hrastniku	300	89	42	431
17.	Domžale	314	142	242	698
18.	Dovje — Mojstrana	271	68	64	403
19.	Gorje pri Bledu	360	113	226	699
20.	Gornji grad	90	34	50	174
21.	Gornja Radgona	85	75	10	170
22.	Gozd Martuljk	82	19	41	142
23.	Hrastnik	576	89	69	734
24.	Idrija	387	195	168	750
25.	Ilirska Bistrica	50	30	50	130
26.	Javornik — Koroška Bela	649	140	51	840
27.	Jesenice na Gorenjskem	844	175	184	1 203
28.	Jezerško	100	50	50	200
29.	Kamnik	900	410	410	1 720
30.	Kobarid	100	12	13	125
31.	Kočevje	91	20	19	130
32.	Koper	240	148	49	437
33.	Kostanjevica na Krki	38	—	73	111
34.	Kozjak Maribor	337	310	124	771
35.	Kranj	1 081	535	449	2 065
36.	Kranjska gora	117	80	28	225
37.	Križe pri Tržiču	115	75	81	271
38.	Kum Trbovlje	338	56	54	448
39.	Laško	505	60	145	710
40.	Lisca Videm-Krško	490	135	144	769
41.	Litija	350	233	9	591
42.	Litostroj Ljubljana	605	63	77	745
43.	Ljubljana-matica	6 058	3 331	804	10 193
44.	Ljubno ob Savinji	78	28	20	126
45.	Ljutomer	75	12	125	212
46.	Luče ob Savinji	93	20	146	259
47.	Majšperk	90	30	70	190
48.	Maribor-matica	1 461	990	188	2 639
49.	Medvode	470	253	13	736
50.	Janeza Trdine Mengeš	338	272	182	792
51.	Mežica	830	178	206	1 214
52.	Mozirje	140	50	30	220
53.	MTT Maribor	285	37	33	355
54.	Murska Sobota	35	207	6	248
55.	Nova Gorica	270	130	111	511
56.	Novo mesto	264	136	12	412
57.	Obrtnik Ljubljana	240	16	9	265
58.	Oljka Polzela	55	13	5	73
59.	Oplotnica	120	40	140	300

ZVEZE SLOVENIJE ZA LETO 1964

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	VRSTA ČLANSTA			Skupaj
		odrasli člani	mladinci	pionirji	
60.	Ormož	155	51	43	249
61.	Podbrdo	128	40	48	216
62.	Poljčane	180	72	52	304
63.	Postojna	179	155	72	406
64.	Prevalje	515	192	190	897
65.	PTT Ljubljana	1 088	221	138	1 447
66.	PTT Maribor	375	20	30	425
67.	Ptuj	138	170	8	316
68.	Radeče pri Zidanem mostu	150	80	30	260
69.	Radlje ob Dravi	54	42	10	106
70.	Radovljica	741	281	206	1 228
71.	Rašica Sentvid	347	100	51	498
72.	Ravne na Koroškem	487	79	67	633
73.	Rimske Toplice	110	44	73	227
74.	Ruše pri Mariboru	460	235	235	930
75.	Sežana	119	39	—	158
76.	Slovenska Bistrica	500	150	150	800
77.	Slovenj Gradec	199	118	124	441
78.	Slovenske Konjice	218	24	314	556
79.	Solčava	78	22	17	117
80.	Šentjur pri Celju	90	85	160	335
81.	Škofja Loka	918	301	154	1 373
82.	Šoštanj	568	158	230	956
83.	TAM Maribor	855	252	411	1 518
84.	Tolmin	354	111	48	513
85.	Trbovlje	699	142	350	1 191
86.	Tržič	480	133	170	783
87.	Velenje	387	122	187	696
88.	Vipava	20	12	27	59
89.	Vrhnika	220	184	50	454
90.	Vuzenica	77	13	5	95
91.	Zabukovca	228	47	42	317
92.	Zagorje ob Savi	608	236	357	1 201
93.	Zreče	100	82	40	222
94.	Železničar Ljubljana	492	187	161	840
95.	Železničar Maribor	253	57	53	363
96.	Za Selško dolino v Železnikih	174	100	139	413
97.	Žičnica Ljubljana	85	10	4	99
98.	Žiri	140	68	193	401
	Skupaj	37 149	15 738	11 823	64 710
	V letu 1963:	34 190	13 849	10 727	58 766
	V letu 1964:	37 149	15 738	11 823	64 710
	Razlika:	+ 2 959	+ 1 889	+ 1 096	+ 5 944

PREGLED INVESTICIJ ZA NADELAVO, POPRAVILO

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	INVESTIRANO					Skupne investicije v letu 1964
		iz lastnih sredstev	prostov. delo	v vrednosti	subvencija PZS	ostale subvencije	
		din	ur	din	din	din	
1.	Ajdovščina	—	—	—	—	—	—
2.	Akademsko PD Ljubljana	—	10	5 000	—	—	5 000
3.	Avtomontaža Ljubljana	—	—	—	—	—	—
4.	Bled	—	—	—	—	—	—
5.	Bohinjska Bistrica	—	—	—	—	—	—
6.	Bohinj — Srednja vas	12 984	102	31 000	—	—	43 984
7.	Bohor Senovo	—	20	3 000	—	—	3 000
8.	Bovec	—	—	—	—	—	—
9.	Brežice	8 050	62	18 600	—	—	26 650
10.	Postaja GRS Celje*	—	175	35 000	—	312 567	347 567
11.	Celje	90 868	—	—	—	—	90 868
12.	Cerknica	—	3 000	600 000	—	—	600 000
13.	Cerkno	—	—	—	—	—	—
14.	Črnomelj	—	—	—	—	—	—
15.	Črnuče	—	—	—	—	—	—
16.	Dol pri Hrastniku	4 500	160	32 000	—	—	36 500
17.	Domžale	17 310	195	87 750	—	—	105 060
18.	Dovje — Mojstrana	5 000	98	24 500	—	—	29 500
19.	Gorje pri Bledu	78 000	149	44 700	100 000	—	222 700
20.	Gornji grad	1 500	12	3 000	—	—	4 500
21.	Gornja Radgona	—	—	—	—	—	—
22.	Gozd Martuljk	—	—	—	—	—	—
23.	Hrastnik	—	—	—	—	—	—
24.	Idrija	8 127	132	26 400	—	—	34 527
25.	Ilirska Bistrica	2 000	80	8 000	—	—	10 000
26.	Javornik — Koroška Bela	11 820	220	44 000	—	—	55 820
27.	Jesenice na Gorenjskem	20 000	40	12 000	—	—	32 000
28.	Jezerško	—	20	8 000	63 360	—	71 360
29.	Kamnik	—	—	—	63 500	—	63 500
30.	Kobarid	474	—	—	—	—	474
31.	Kočevje	—	—	—	—	—	—
32.	Koper	15 000	68	34 000	—	—	49 000
33.	Kostanjevica na Krki	—	—	—	—	—	—
34.	Kozjak Maribor	5 420	70	21 000	—	—	26 420
35.	Kranj	—	—	—	—	—	—
36.	Kranjska gora	—	—	—	—	—	—
37.	Križe pri Trzinu	30 000	—	—	—	—	30 000
38.	Kum Trbovlje	—	—	—	—	—	—
39.	Laško	402 367	—	—	—	—	402 367
40.	Lisca Videm-Krško	—	41	9 000	—	340 000	349 000
41.	Litija	—	—	—	—	—	—
42.	Litostroj Ljubljana	—	—	—	—	—	—
43.	Ljubljana-matica	186 418	—	—	—	—	186 418
44.	Ljubno ob Savinji	—	—	—	—	—	—
45.	Ljutomer	—	—	—	—	—	—
46.	Luče ob Savinji	7 500	50	9 000	—	—	16 500
47.	Majšperk	—	—	—	—	—	—
48.	Maribor-matica	928 337	—	—	—	—	928 337
49.	Medvode	15 200	12	3 600	—	—	18 800
50.	Janeza Trdine Mengeš	—	—	—	—	—	—
51.	Mežica	22 900	—	—	—	—	22 900
52.	Mozirje	—	—	—	—	—	—
53.	MTT Maribor	—	—	—	—	—	—
54.	Murska Sobota	—	—	—	—	—	—
55.	Nova Gorica	—	—	—	—	—	—
56.	Novo mesto	20 000	192	57 600	—	—	77 600
57.	Obrtnik Ljubljana	—	—	—	—	—	—

* Investicije izvršene še v letu 1965, pa so pomotoma izostale v statistiki za leto 1963.

IN MARKIRANJE POTOV V LETU 1964

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	INVESTIRANO					Skupne investicije v letu 1964
		iz lastnih sredstev	prostov. delo	v vrednosti	subvencija PZS	ostale subvencije	
		din	ur	din	din	din	
58.	Oljka Polzela	—	—	—	—	—	—
59.	Oplotnica	600 000	400	120 000	—	1 600 000	2 320 000
60.	Ormož	8 000	20	4 000	—	—	12 000
61.	Podbrdo	10 000	26	3 200	—	—	13 200
62.	Poljčane	—	40	10 000	—	—	10 000
63.	Postojna	—	—	—	—	—	—
64.	Prevalje	—	36	6 120	—	—	6 120
65.	PTT Ljubljana	18 511	149	75 000	—	—	93 511
66.	PTT Maribor	10 450	40	24 000	—	—	34 450
67.	Ptuj	—	—	—	—	—	—
68.	Radeče pri Zid. mostu	24 000	135	43 000	—	—	67 000
69.	Radlje ob Dravi	—	—	—	—	—	—
70.	Radovljica	—	—	—	—	—	—
71.	Rašica Šentvid	—	—	—	—	—	—
72.	Ravne na Koroškem	—	80	20 000	—	15 000	35 000
73.	Rimske Toplice	—	60	15 000	—	—	15 000
74.	Ruše pri Mariboru	—	—	—	—	—	—
75.	Sežana	920	—	—	—	—	920
76.	Slovenska Bistrica	—	—	—	—	—	—
77.	Slovenj Gradec	7 000	22	6 600	—	—	13 600
78.	Slovenske Konjice	—	—	—	—	—	—
79.	Solčava	—	—	—	—	—	—
80.	Šentjur pri Celju	32 000	70	14 000	—	—	46 000
81.	Škofja Loka	—	—	—	—	—	—
82.	Šoštanj	217 000	—	—	—	810 000	1 027 000
83.	TAM Maribor	—	—	—	—	—	—
84.	Tolmin	35 000	70	21 000	—	—	56 000
85.	Trbovlje	21 800	168	67 200	—	—	89 000
86.	Tržič	39 000	122	24 400	—	—	63 400
87.	Velenje	3 000	77	30 800	—	—	33 800
88.	Vipava	5 400	42	6 300	—	—	11 700
89.	Vrhnika	22 000	65	16 250	—	—	38 250
90.	Vuzenica	123 698	—	—	—	—	123 698
91.	Zabukovca	—	—	—	—	—	—
92.	Zagorje ob Savi	20 580	55	11 000	—	—	31 580
93.	Zreče	22 000	8	1 200	—	210 000	233 200
94.	Železničar Ljubljana	1 000	40	12 000	—	—	13 000
95.	Železničar Maribor	—	—	—	—	—	—
96.	Za Selško dolino v Železnikih	30 000	—	—	—	—	30 000
97.	Žerjav — Črna	120 000	—	—	—	—	120 000
98.	Žičnica Ljubljana	—	—	—	—	—	—
99.	Žiri	3 000	35	7 000	—	—	10 000
Skupaj:		3 268 134	6 668	1 655 220	226 860	3 287 567	8 437 781
V letu 1963:		1 402 541	12 438	2 289 010	301 240	400 000	4 392 791
V letu 1964:		3 268 134	6 668	1 655 220	226 860	3 287 567	8 437 781
Razlika:		+ 1 865 593	— 5 770	— 633 790	— 74 380	+ 2 887 567	+ 4 044 990

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	PLANINSKA POSTOJANKA	iz	
			lastnih sredstev	prosto-voljno delo
			din	ur
1.	Akad. PD Ljubljana	Študentski planinski dom Tamar	—	75
2.	Avtomontaža Ljubljana	Koča pod Voglom	569 515	315
3.	Bled	Dom planincev MURKA na Bledu	81 500	—
4.	Bohinj-Srednja vas	Vodnikov dom na Velem polju	57 165	—
		Koča pod Bogatinom	511 318	—
		Koča na Uskovnici	261 727	—
5.	Bovec	Koča Zlatorog v Trenti	1 300 000	—
		Dom na Predelu	540 000	—
		Koča na Mangrtu	578 000	—
6.	Celje	Dom v Logarski dolini	1 751 242	—
		Frišaufov dom na Okrešlju	962 574	—
		Kocbekov dom na Korošici	33 320	—
		Celjska koča	1 374 199	—
		Mozirska koča na Golteh	421 138	—
		Bivak pod Ojstrico	27 638	—
7.	Postaja GRS Celje	Koča GRS Okrešelj*	—	300
8.	Cerknica	Gradnja plan. doma na Slivnici	—	15 000
9.	Črnomelj	Gostišče v Črmošnjicah	210 000	—
		Dom na Mirni gori	1 000 000	—
10.	Črnuče	Gradnja doma na Mali planini	332 542	—
11.	Dol pri Hrastniku	Dom v Gorah	185 000	470
12.	Domžale	Dom na Veliki planini	222 835	206
13.	Gorje pri Bledu	Dom Planika pod Triglavom	394 000	82
14.	Gornji grad	Dom na Menini planini	—	136
15.	Idrija	Koča na Hleviški planini	—	80
		Pirnatova koča na Javorniku	253 892	425
		Planinski dom RUDAR Vojsko	203 786	—
16.	Ilirska Bistrica	Adaptacija koče na Svinščakih	438 973	3 000
17.	Javornik-Koroška Bela	Dom Pristava na Javorniškem rovtu	111 776	125
		Gradnja Doma Valentina Staniča pod Triglavom	933 355	—
		Kovinarska koča na Zasipski planini	132 827	216
18.	Jesenice na Gorenjskem	Erjavčeva koča na Vršiču	1 234 184	—
		Gradnja Tičarjevega doma na Vršiču	11 351 659	—
		Koča pri izviru Soče	219 776	—
		Gradnja bivaka na Voglu	1 169 123	—
		Zavetišče pod Špičko	18 640	—
19.	Odbor za gradnjo Prešernove koče na Stolu - Jesenice	Gradnja Prešernove koče na Stolu	4 500 000	2 432
20.	Postaja GRS Jesenice	Zavetišče GRS na Španovem vrhu	1 054 139	10 800
21.	Jezerško	Češka koča na Sp. Ravneh	96 000	35
22.	Kamnik	Obnova Cojzove koče na Kokrskem sedlu	603 607	—
		Dom na Starem gradu	2 200 015	—
23.	Koper	Tumova koča na Slavniku	130 000	—
24.	KOZJAK Maribor	Planinski dom na Kozjaku	2 337 832	1 516
25.	Kranj	Dom Kokrskega odreda na Kališču	240 000	200
		Koča na Šmarjetni gori	150 000	50
		Bivak v Kočni	10 000	30
		Dom na Krvavcu	1 480 000	500
		Koča ob žižnici na Krvavcu	350 000	150
26.	Kranjska gora	Koča v Krnici	85 000	—
		Mihov dom na Vršiču	232 668	—
		Koča na Gozdu	181 060	—
27.	Križe pri Golniku	Koča na Kriški gori	11 000	—
		Zavetišče na Mali Poljani	158 000	—
28.	KUM Trbovlje	Koča na Kumu	1 675 196	220

* Investicije izvršene še v letu 1965, pa so pomotoma izostale v statistiki za leto 1963.

INVESTICIJ V LETU 1964

I n v e s t i r a n o					
v vrednosti	ostale subvencije	dotacija iz sklada PVP	posojilo PZS	ostalo posojilo	Skupne investicije v letu 1964
din	din	din	din	din	din
25 000	—	—	333 360	—	358 360
252 000	—	—	—	—	821 515
—	—	—	—	—	81 500
—	—	—	—	—	57 165
—	—	—	—	—	511 318
—	—	—	—	—	261 727
—	300 000	—	—	—	1 600 000
—	—	—	—	—	540 000
—	—	—	—	—	578 000
—	—	—	—	—	1 751 242
—	—	—	—	—	962 574
—	—	—	—	—	33 320
—	—	—	—	—	1 374 199
—	—	—	—	—	421 138
—	—	—	—	—	27 638
250 000	3 482 376	—	—	—	3 732 376
3 000 000	9 000 000	—	—	15 000 000	27 000 000
—	—	—	—	—	210 000
—	—	—	—	—	1 000 000
—	—	—	—	—	332 542
70 500	—	—	—	—	255 500
92 700	—	—	—	—	315 535
24 600	—	—	—	—	418 600
34 000	—	—	—	—	34 000
16 000	—	—	—	—	16 000
85 000	—	—	340 140	—	679 032
—	—	—	—	—	203 786
600 000	3 132 000	—	—	—	4 170 973
25 000	—	—	—	—	136 776
—	2 000 000	2 813 484	500 000	—	6 246 839
43 200	—	—	—	—	176 027
—	—	—	—	—	1 234 184
—	—	—	—	—	11 351 659
—	—	—	—	—	219 776
—	—	—	—	—	1 169 123
—	—	—	—	—	18 640
729 600	2 150 000	—	—	—	7 379 600
1 620 000	500 000	—	—	—	3 174 139
13 000	—	—	—	—	109 000
—	—	3 000 000	1 738 255	—	5 341 862
—	—	—	—	—	2 200 015
—	—	—	—	—	130 000
454 800	—	—	—	—	2 792 632
60 000	—	—	—	—	300 000
15 000	—	—	—	—	165 000
9 000	—	—	—	—	19 000
150 000	—	—	—	—	1 630 000
45 000	—	—	—	—	395 000
—	—	—	—	—	85 000
—	—	—	—	—	232 668
—	—	—	—	—	181 060
—	82 200	—	—	—	93 000
—	—	—	—	—	158 000
66 000	—	—	—	—	1 741 196

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	PLANINSKA POSTOJANKA	iz	prosto-
			lastnih	voljno
			sredstev	delo
			din	ur
29.	LISCA Videm-Krško	Tončkov dom na Lisci	1 036 000	526
30.	Litija	Dom na Jančah	147 640	306
31.	Litostroj Ljubljana	Litostrojska koča na Soriški planini	136 930	—
32.	Ljubljana-matica	Gradnja tovarne žičnice na Komno	1 852 611	—
		Koča pri Triglavskih sedmerih jezerih	45 575	—
		Gradnja cisterne pri Triglavskem domu na Kredarici	2 202 626	—
		Dom v Kamniški Bistrici	387 656	—
33.	Luče ob Savinji	Okrepčevalnica IGLA	20 000	25
34.	Maribor-matica	Ribniška koča na Pohorju	892 000	—
35.	Medvode	Gradnja gospodarskega poslopja pri Slavkovem domu na Golem brdu	4 046 610	250
36.	Mežica	Dom na Peci	600 000	500
		Koča na Pikovem	54 000	—
		Zavetišče pri Skrubeju	21 000	—
		Zavetišče Helena	28 000	—
		Zavetišče na Grohatu	15 000	—
		Zavetišče pri Pucu	13 000	—
37.	Nova Gorica	Dom dr. Klementa Juga v Lepeni	121 800	—
38.	Novo mesto	Dom Vinka Paderšiča na Gorjancih	100 000	—
39.	Oplotnica	Koča na Pesku	1 400 000	510
40.	Podbrdo	Obnova koče na Črni prsti	—	353
41.	Poljčane	Dom na Boču	240 000	60
42.	Postojna	Vojkova koča na Nanosu	520 000	37
43.	Prevalje	Dom na Uršlji gori	112 958	—
44.	PTT Ljubljana	Poštarska koča na Vršiču	387 552	626
45.	Radeče pri Zid. mostu	Gašperjeva koča pod Vel. Kozjem	60 000	622
		Zasavska koča na Prehodavcih	124 803	20
		Roblekov dom na Begunjščici	58 200	—
46.	Radovljica	Koča na Naravskih ledinah	145 850	450
47.	Ravne na Koroškem	Zavetišče na Kopitniku	292 000	2 965
48.	Rimske Toplice	Grmovškov dom pod Veliko Kopo	27 000	40
49.	Slovenj Gradec	Gostišče Križan	292 078	150
50.	Šentjur pri Celju	Planinski dom na Resevni	250 200	602
51.	Tolmin	Gradnja drvarnice pri koči na Razor pl.	240 000	210
52.	Trbovlje	Dom na Mrzlici	2 065 427	1 380
53.	Tržič	Dom na Kofcah	877 097	52
		Dom na Zelenici	819 678	—
		Prehodni planinski dom v Tržiču	37 700	—
		Kostanjčeva koča na Dobrči	55 998	—
		Dom pod Storžičem	325 935	—
54.	Velenje	Dom na Paškem Kozjaku	—	515
55.	Vrhnika	Gradnja plan. zavetišča na Planini	250 000	1 700
56.	Zagorje ob Savi	Koča na Zasavski gori	167 200	—
		Čoparjeva koča na Čemšeniški planini	73 700	—
57.	Zreče	Koča na Roglji	218 000	158
		Dom pod Brinjevo goro	488 079	256
58.	Železničar Ljubljana	Gradnja koče na Vogarju	752 224	1 748
59.	Za Selško dolino v Železnikih	Koča na Ratitovcu	320 567	50
60.	Žerjav-Črna	Koča na Smrekovcu	445 469	—
61.	Žiri	Dom na Goropekah	122 950	300
62.	PZS	Razni stroški v zvezi z gradnjo in adaptacijo planinskih postojank	—	—
Skupaj			65 277 334	50 774
V letu 1963:			44 085 765	45 660
V letu 1964:			65 277 334	50 774
Razlika:			+21 191 569	+ 5 114

I n v e s t i r a n o

v vred- nosti	ostale sub- vencije	dotacija iz sklada PVP	posojilo PZS	ostalo posojilo	Skupne investicije v letu 1964
din	din	din	din	din	din
105 000	631 000	—	—	2 000 000	3 772 000
150 000	—	—	—	—	297 640
—	—	—	—	3 869 477	4 006 407
—	—	—	—	33 938 000	35 790 611
—	—	—	—	—	45 575
—	2 708 149	—	—	—	4 910 775
—	—	—	—	—	387 656
3 750	—	—	—	—	23 750
—	2 500 000	—	—	—	3 392 000
75 000	—	—	—	75 000	4 196 610
100 000	—	—	—	1 300 000	2 000 000
—	—	—	—	—	54 000
—	—	—	—	—	21 000
—	—	—	—	—	28 000
—	—	—	—	—	15 000
—	—	—	—	—	13 000
—	—	—	—	—	121 800
—	—	—	—	—	100 000
153 000	—	—	—	—	1 553 000
70 600	—	3 546 609	—	—	3 617 209
12 000	—	—	—	—	252 000
24 500	—	—	—	—	544 500
—	—	—	—	—	112 958
156 500	—	—	—	—	544 052
248 800	117 900	—	—	—	426 700
4 000	—	40 000	—	—	168 803
—	—	—	—	—	68 200
112 500	290 999	—	—	—	549 349
741 250	—	—	—	—	1 033 250
12 000	—	—	—	—	39 000
45 000	—	—	—	—	337 078
120 400	—	—	—	—	370 600
63 000	—	—	—	—	303 000
552 000	738 428	—	—	1 500 000	4 855 855
10 400	—	—	—	—	887 497
—	—	—	—	—	819 678
—	—	—	—	—	37 700
—	—	—	—	—	55 998
—	—	—	—	—	325 935
206 000	—	—	—	—	206 000
425 000	285 000	—	—	—	960 000
—	—	—	—	—	167 200
—	—	—	—	—	73 700
31 600	1 625 748	—	—	598 008	2 473 356
37 900	—	—	—	—	525 979
524 400	410 000	—	—	—	1 686 624
15 000	—	—	—	—	335 567
—	—	—	—	—	445 469
60 000	—	—	460 000	2 000 000	2 642 950
—	—	63 723	—	—	63 723
11 740 000	29 953 600	9 463 816	3 371 755	60 280 485	180 086 990
10 545 600	33 774 829	9 438 833	6 480 950	67 258 073	171 584 050
11 740 000	29 953 600	9 463 816	3 371 755	60 280 485	180 086 990
1 194 400	— 3 821 229	+ 24 983	— 3 109 195	— 6 977 588	+ 8 502 940

PREGLED PLANINSKO-SMUČARSKIH NESREČ IN PO GRS

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	P O N E			
			ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
1.	1. 1. 1964	Na terenu ob sedežnici na Pohorju	Marjan Črepinko	dijak	19. 1. 1952	Maribor
2.	3. 1. 1964	Na smučišču ob žičnici na Pohorju	Robert Türkön	učitelj	9. 1. 1925	Feldbach
3.	3. 1. 1964	Ob sedežnici na Pohorju	Johann Lenhard	—	23. 2. 1949	Graz
4.	3. 1. 1964	Na slalom progi na Pohorju	Johann Gerd	—	29. 8. 1941	Bachsdorf 20
5.	3. 1. 1964	Dom pod Storžičem	Janko Januš	delavec	8. 1. 1925	Tržič
6.	4. 1. 1964	Na Pavlovem smuku na Uršlji gori	Rajko Helpl	delavec	13. 1. 1934	Ravne
7.	4. 1. 1964	Na terenih ob žičnici na Pohorju	Janez Pavlin	ključ.	31. 10. 1937	Maribor
8.	6. 1. 1964	Na smučišču ob sedežnici na Pohorju	Kurt Weihard	—	—	Weiz
9.	10. 1. 1964	Na terenu ob sedežnici na Pohorju	Jelka Pavlič	dijak	20. 10. 1945	Maribor
10.	19. 1. 1964	Na terenu ob vlečnici na Pohorju	Ana Malnarič	—	7. 3. 1942	Maribor
11.	19. 1. 1964	Na terenu pri spodnji postaji žičnice na Pohorju	Boris Žlender	dijak	1949	Maribor
12.	19. 1. 1964	Na smučarskem tekmovanju pod Uršljo goro	Majda Podbrežnik	delavka	28. 5. 1945	Prevalje
13.	21. 1. 1964	Na terenu pri spodnji postaji žičnice na Poh.	Alojz Krauthaker	—	17. 6. 1946	Jesenice
14.	22. 1. 1964	Na senožetih Doma pod Storžičem	Matjaž Kurnik	dijak	16. 1. 1951	Bistrica 41
15.	23. 1. 1964	Na terenu ob sedežnici na Pohorju	Edi Štelcar	dijak	5. 10. 1947	—
16.	24. 1. 1964	Na terenu ob sedežnici na Pohorju	Ervin Nerat	dijak	19. 7. 1950	Maribor
17.	24. 1. 1964	Pod Belvijem na Pohorju	Tanja Satler	dijak	1946	Maribor
18.	24. 1. 1964	Na turistični progi na Pohorju	Bojan Dreö	dijak	16. 11. 1951	Maribor
19.	24. 1. 1964	Na terenu ob sedežnici na Pohorju	Marjan Kojakovič	dijak	1. 1. 1948	Maribor
20.	24. 1. 1964	Na Veliki planini	Matjaž Tratnik	—	—	Domžale
21.	24. 1. 1964	Na plazu pod Stolom	Peter Žirovnik	—	28. 6. 1950	Ljubljana

IZVEDENIH REŠEVALNIH AKCIJ V LETU 1964

SREČENCI		Vzroki nesreče	Poškodba	Stroški posamezne reševalne akcije din
državljanstvo	stalno bivališče			
Jug.	Maribor, Aljaževa 2	padec pri smučanju	izpah gležnja	stroške nosila žičnica
Avstr.	Feldbach, Avstrija	padec pri smučanju	zlom gležnja	stroške nosila žičnica
Avstr.	Graz, Avstrija	padec pri smučanju	izpah gležnja	stroške nosila žičnica
Avstr.	Bachsdorf, Avstrija	padec pri smučanju	zlom levega gležnja	stroške nosila žičnica
Jug.	Tržič — Cankarjeva	padel skozi okno iz II. nadstropja Doma na poledenela tla	zlom desne noge, kompliciran prelom v gležnju, poškodba hrbtenice in poškodna glavi	6 000.—
Jug.	Ravne na Koroškem	padec pri smučanju	zlom desne noge v gležnju	stroške plačal prireditelj
Jug.	Maribor, Zupančičeva 18	padec pri smučanju	notranje poškodbe	stroške nosila žičnica
Avstr.	Weiz-Avstrija	padec pri smučanju	poškodbe levega gležnja	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Moše Pijade 46	padec pri smučanju	izvjin noge	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Tomšičeva 6	padec pri smučanju	nalomila rebra in druge notranje poškodbe	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Glavni trg 1	padec pri smučanju	nategnil levo nogo v gležnju	stroške nosila žičnica
Jug.	Prevalje	padec pri smučanju	zlom desne noge v gležnju	stroške plačal prireditelj
Jug.	Jesenice, Murova 1	padec pri smučanju	izpah desne rame in odrgnine po desni podlahti	stroške nosila žičnica
Jug.	Tržič, Bistrica 41	padec pri smučanju	zlom leve stegnenice	3 000.—
Jug.	Maribor	padec pri smučanju	izpah gležnja	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Rošinova 4	padec pri smučanju	zlom leve goleni	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Srajnerjev trg	padec pri smučanju	notranje poškodbe	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Partizanska 75	padec pri smučanju	izpah desnega gležnja	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Majstrova 9	padec pri smučanju	zlom desne goleni	stroške nosila žičnica
Jug.	Domžale, Ljubljanska c.	padec pri smučanju	zlom desne ključnice	—
Jug.	Radovljica, St. Zagarja 85	padec pri smučanju	poškodbe gležnja leve noge	2 000.—

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	P O N E			
			ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
22.	25. 1. 1964	Pri smučanju iz Črnega vrha proti Pungartu na Pohorju	Albin Varžič	dijak	19. 2. 1950	Ptuj
23.	26. 1. 1964	Pod Belvijem na Poh.	Miro Musil	uslužb.	1930	—
24.	26. 1. 1964	Na smučiščih pri Ribniški koči na Pohorju	Stanislav Gajšek	uslužb.	—	—
25.	26. 1. 1964	Na Veliki planini	Valerija Remič	—	—	—
26.	27. 1. 1964	V novem naselju na Zelenem robu Velike planine	Edvard Trtnik	uslužb.	29. 9. 1939	—
27.	28. 1. 1964	Planina na Kraju	Marjan Kuralt	—	—	—
28.	28. 1. 1964	Velika planina	Tea Rupar	—	—	Ljubljana
29.	29. 1. 1964	Na smučišču ob sedežnici na Pohorju	Zdravko Zedinek	—	19. 10. 1950	Maribor
30.	29. 1. 1964	Na smučišču ob sedežnici na Pohorju	Ivanka Radan	—	16. 4. 1949	Maribor
31.	30. 1. 1964	Na smučarskem tečaju na Peči	Marija Žunko	dijak.	7. 3. 1944	Selnica ob Dravi
32.	31. 1. 1964	Na Kisovcu	Hugo Megle	—	19. 3. 1934	Ljubljana
33.	2. 2. 1964	Na sankški tekmi v Lešah v Karavankah	Franc Orešnik	ključ.	—	—
34.	3. 2. 1964	Planina na Kraju	Vilko Obsieger	ing.	30. 10. 1929	Rijeka
35.	8. 2. 1964	Pri Ravnjaku pod Uršljo goro	Mara Kranjec	uslužb.	5. 4. 1937	Leše pri Prevaljah
36.	9. 2. 1964	Na smučišču ob vlečnici na Pohorju	Jelka Kuhar	uslužb.	1943	Maribor
37.	9. 2. 1964	Na smučiščih pri Ribniški koči	Vlado Smeh	milar	—	—
38.	9. 2. 1964	Planica nad Framom na Pohorju	neznan	—	—	—
39.	13. 2.		Matilda Poklukar	dijak.	9. 4. 1945	Bled
40.	do	Na smučarskih terenih ob priliki drž. prvenstva v klasič. disciplinah na Ravnah na Koroškem	Jože Dolinar	elektr.	7. 3. 1941	Skofja Loka
41.	15. 2. 1964		Dragica Kecerin	—	članica SD Sljeme	
42.			Tatjana Blažević	—	članica SK Bijeje Stene	
43.	16. 2. 1964	Na sev. pobočju Zaplate v Karavankah	Ema Avbelj	uslužb.	23. 11. 1944	Rolenhar Nemčija
44.	23. 2. 1964	Na Gojski planini	Vlado Smrkolj	uslužb.	—	—
45.	27. 2. 1964	Na smučišču ob žičnici Bolfenk na Pohorju	Tatjana Lebnik	uslužb.	29. 11. 1937	—
46.	27. 2. 1964	Na Pohorski vzpenjači	Risto Pomer	dijak	8. 2. 1952	Maribor

S R E Č E N C I				
držav- ljanstvo	stalno bivališče	Vzroki nesreče	Poškodba	Stroški posamezne reševalne akcije din
Jug.	Majšperk 44	padec pri smučanju	zlom leve goleni	—
Jug.	Maribor, Dalmatinska 4	padec pri smučanju	zlom desne goleni	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Beograjska 33	padec pri smučanju	pretres možganov, rana na obrazu in zlom nosne kosti	—
Jug.	Ljubljana, Gregorčičeva 10	padec pri smučanju	zlom desne noge	6 000.—
Jug.	Kamnik, Žale 3	padec pri smučanju	poškodba noge	12 000.—
Jug.	Zg. Bitnje 53 pri Kranju	padec pri smučanju	poškodba noge in močna krvavitev	12 428.—
Jug.	Ljubljana, Celovška 90	padec pri smučanju	izvin levega kolena in glež- nja	—
Jug.	Maribor, Aljaževa 5	padec pri smučanju	poškodba desne noge	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Frankolovska 22	padec pri smučanju	poškodba hrbtenice	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor	padec pri smučanju	zlom noge v kolku	1 500.—
Jug.	Ljubljana, Ljubeljska 20	padec pri smučanju	izvin desne noge	6 000.—
Jug.	Prevalje	padec pri sankanju	zlom leve noge	stroške plačal prireditelj
Jug.	Zagreb	padec pri smučanju	zlom desne noge v členku	13 312.—
Jug.	Leše pri Prevaljah	padec pri smučanju	zlom desne noge v gležnju	stroške plačal prireditelj
Jug.	Maribor, Betnavska 184	padec pri smučanju	zlom leve goleni	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Zupančičeva 43 c	padec pri smučanju	izpah leve noge v kolenu	stroške nosila žičnica
—	—	padec pri smučanju	notranje poškodbe	—
Jug.	Bled	padec pri smučanju	poškodba leve noge v glež- nju	
Jug.	Skofja Loka	padec pri smučanju	poškodba hrbtenice in desne noge	stroške plačal prireditelj
Jug.	Zagreb	padec pri smučanju	poškodba noge	
Jug.	Zagreb	padec pri smučanju	poškodba noge	
Jug.	Kranj, Prešernova 12	zaradi slabe opreme zdrs- nila na strmem snežišču pri nameravanem ilegalnem prehodu drž. meje.	smrtna	38 895.—
Jug.	Ljubljana, Samova 31	padec pri smučanju	zlom desne noge v gležnju	—
Jug.	Ljubljana, Kumerdejeva 9	padec pri smučanju	poškodba desne noge v ko- lenu	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Meljski dol 220	med prevozom padel med 6. in 7. stebrom iz gondole vzpenjače v globino okrog 40 m	notranje poškodbe in rahel pretres možganov	stroške nosila žičnica

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče				
			ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
47.	28. 2. 1964	V spodnjem delu plazu nad planšarskimi kočami pod Storžičem	Peter Müffeler	štud.	7. 5. 1945	Jesenice
48.	1. 3. 1964	Na senožetih pod Storžičem	Franc Jamnišek	ključ.	1944	Sl. Konjice
49.	3. 3. 1964	Na smučišču ob vlečnici pri Bolfenku na Poh.	Johanna Manshy	—	—	—
50.	7. 3. 1964	Na smučišču pod razgl. stolpom na Pohorju	Vinko Dornik	elektr.	14. 6. 1944	Ravne
51.	7. 3. 1964	Na smučišču ob vlečnici Bolfenk na Pohorju	Rafael Kalan	uslužb.	24. 10. 1931	Mavčice
52.	8. 3. 1964	Na smučišču pri spod. postaji žičnice Bolfenk na Pohorju	Nevenka Ipavec	uslužb.	11. 6. 1927	Maribor
53.	8. 3. 1964	Pri Bukovih vratcih na Pohorju	Matjaž Durjava	dijak	1955	Maribor
54.	8. 3. 1964	Pri spodnji postaji Pohorske vzpenjače	Martin Kukovec	dijak	1951	Maribor
55.	17. 3. 1964	Na smučišču ob sedežnici na Pohorju	Vlado Hriščak	dijak	22. 12. 1949	Maribor
56.	18. 3. 1964	Na smučišču pri spod. postaji vzpenjače na Pohorju	Janez Dreo	—	23. 12. 1946	Maribor
57.	20. 3. 1964	Planina na Kraju	Marjan Izda	—	—	Vižmarje
58.	12. 4. 1964	Na Uršlji gori	Milan Zunko	dijak	19. 4. 1952	Ravng na Kor.
59.	19. 4. 1964	Na Hribaricah	Tončka Šenk	—	—	Ljubljana
60.	3. 5. 1964	Na poti skozi Žrelo proti vrhu Storžiča	Marija Pavlešič Karel Terčič Franc Rakun	del. del. študent	1945 1942 1943	Trzič Medvođe Ljubljana
61.	3. 5. 1964	V Keršičevi plezalni smeri Kalške gore	Metod Humar	uslužb.	2. 7. 1939	—
62.	4. 5. 1964	V skalnati grapi pod Kisovcem na Vel. pl.	Ivanka Sušnik	delavka	49 let	—
63.	22. 5. 1964	Na Mojstrovki	Borut Tepina	štud.	19 let	Ljubljana
64.	2. 6. 1964	Na Mali planini	Alojzij Vodopivec	učenec	11. 4. 1951	Ljubljana
65.	15. 6. in 16. 6. 1964	V skalaški plezalni smeri v severni steni Spika	Jože Bernard Anton Oman Jože Oman Milan Robič	ključ. orodjar študent	5. 4. 1933 1. 3. 1945 5. 9. 1946 19 let	Vrba Gozd Martuljk Gozd Martuljk Gozd Martuljk
66.	21. 6. 1964	Ob žičnici Šimnovec - Bistrica	Vili Mlakar	uslužb.	—	—
67.	30. 6. 1964	V severovzhodni smeri Stajerske Rinke	Tone Trobevšek	dijak	1947	Kamnik
68.	4. 7. 1964	V koči na Kamniškem sedlu	dr. Ante Mladinec	—	—	—

SREČENCI

držav- ljanstvo	stalno bivališče	Vzroki nesreče	Poškodba	Stroški posamezne reševalne akcije din
ZR Nem.	Köln, Nemčija	padec pri smučanju	poškodba desne noge	6 000.—
Jug.	Slov. Konjice	padec pri smučanju	zlom leve noge v gležnju	7 000.—
Avstr.	Wien XV	padec pri smučanju	zlom noge v gležnju	stroške nosila žičnica
Jug.	Ravne-Čečovje 46	padec pri smučarskem tek	poškodba hrbtenice in leve roke	—
Jug.	Škofja Loka, Novi svet 8	padec pri smučanju	zlom piščali in golenice desne noge	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Radvanjska 12	padec pri smučanju	pretegnila kite v levem ko- lenu	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Razlagova 3	padec pri smučanju	zlom piščali leve noge	—
Jug.	Maribor	z robmi smuči si je prere- zal žile v zapestju desne roke	—	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Kamniška 31	padec pri smučanju	poškodba gležnja	stroške nosila žičnica
Jug.	Maribor, Moše Pijade 48	padec pri smučanju	zlom desne noge v kolenu	stroške nosila žičnica
Jug.	Vižmarje 225	padec pri smučanju	zlom desne noge	17 451.—
Jug.	Ravne na Koroškem	padec pri smučanju	zlom piščali desne noge	—
Jug.	Ljubljana	padla pri turnem smuku	zlom leve noge v gležnju	—
Jug. Jug. Jug.	Tržič, Ravne 7 Medvode, Verje 49 Ljubljana, Grablovičeva 37	pri prečkanju snežišča za- radi neprimerne opreme, predvsem obutve, zdrsnili okrog 50 m navzdol	izvin v gležnju desne noge, odrgnine po telesu odrgnine in udarci po telesu vsí trije rahlo šokirani	8 000.—
Jug.	Duplica pri Kamniku	pri plezanju se je plezalcu pred Humarjevo navezo od- trgala skala in zadela Hu- marja v noge	zlom noge v gležnju	—
Jug.	Krivčevo 16, p. Kamnik	iz neznanega vzroka padla po strmi skalnati grapi 120 m navzdol	smrtna	17 876.—
Jug.	Ljubljana, Privoz 6	na stezi zdrsnil in padel ter nato še kakih 20 m drsel po skalah navzdol	poškodba desne ličnice, več- je odrgnine na rokah in pretres možganov	7 000.—
Jug.	Črnuče 15	pri igri z žičnico odskočil z vlačilne žice in padel	izpah in zlom desne roke ter pretres možganov	3 000.—
Jug. Jug. Jug. Jug.	Vrba 4 pri Zirovnici Gozd Martuljk 62 Gozd Martuljk 62 Gozd Martuljk 54	zaradi slabega vremena po- manjkljive opreme in ne- izkušenosti niso sami mogli iz stene	onemoglost in izčrpanost	150 078.—
Jug.	Cešnjice 16 pri Blagovici	pri hoji izven poti ob žič- nici padel 15 m navzdol	poškodbe na glavi in pre- tres možganov	—
Jug.	Kamnik	zaradi odloma oprimkov pa- del pri plezanju	raztrganina na stegnu in po- škodbe na kolenu ter prs- nem košu	26 610.—
Jug.	Zagreb, Maršala Tita 8	pri odhodu iz planinske koče zdrsnil na kamnitih stopnicah in padel	zlom reber	—

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	P O N E			
			ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
69.	12. 7. 1964	V Kugyjevi smeri v Skrlatici	Vlado Vrtovec Slobodan Milojković	študent študent	28. 11. 1940 3. 10. 1943	Ljubljana Maribor
70.	12. 7. 1964	Na terenu med Okrešljem in Mrzlo goro	Marjan Štorbek Anton Štorbek	vajenec pečar	8. 9. 1946 26. 6. 1940	Dob pri Domžalah Dob pri Domžalah
71.	19. 7. 1964	Na poti s Kredarice do studenca pod Begunjskim vrhom	Marija Pobič	—	1944	—
72.	19. 7. 1964	Na Mali planini	Ivanka Pesnik	—	—	Mekinje
73.	22. 7. 1964	Na poti iz Slemena na Velike pode v Kamniških Alpah	Janez Marolt	uslužb.	—	Dobrunje
74.	25. 7. 1964	Pod Njivicami (Zaplecami) v Kam. Alpah	Jože Ulčar	ključ.	28. 3. 1941	Preserje 89
75.	29. 7. 1964	Na poti od planine Pungart na Sijo pl.	Marija Oman	gospodinja	20. 12. 1906	Tržič-Slap
76.	2. 8. 1964	Med Rjavimi pečmi in stezo, ki vodi na vrh Stola v Karavankah	Jernej Kržišnik	valjavec	9. 12. 1944	Jesenice
77.	2. 8. 1964	Na poti pri vstopu jese-niške jubilejne poti na Prisojnik	Jelena Dumka	dijakinja	21. 3. 1946	Priskorevci
78.	3. 8. 1964	Na sedlu med Jalovcem in Spičko	Fani Beroner	—	12. 1. 1919	—
79.	5. 8. 1964	Pod izstopom Zimmer-Jahnove smeri v severni triglav. steni	dva zakonca	—	—	—
80.	6. 8. 1964	Hornova plazalna smer v sev. steni Jalovca	Ivan Obrovnik Anton Grušovnik	— —	10. 4. 1947 26. 4. 1946	Ruše Vrhovci
81.	8. 8. 1964	Dom pod Storžičem	Marjana Stritih	uslužb.	5. 12. 1944	Nova vas
82.	11. 8. 1964	Na Veliki planini	Franci Košak	otrok	14. 4. 1957	Mengeš
83.	11. 8. 1964	Pri sestopu iz Dolgega hrbta v Kamn. Alpah	Franc Vrlep	vajenec	14. 1. 1947	Mali vrh
84.	16. 8. 1964	Na Veliki planini	Ivan Sitar	strugar	16. 5. 1945	Sp. Jelše
85.	21. 8. 1964	Juvanova plezalna smer v jugovzhodni steni Stenarja	Jože Ancelj	študent	—	—
86.	23. 8. 1964	Po Tomiškovki poti na Triglav	dr. Emil Čater	zdravnik	18. 11. 1938	Pečovnik
87.	25. 8. 1964	Na triglavskem ledeniku	Jocelyn Bullock	—	—	—
88.	3. 9. 1964	V koči na Mali Poljani	Jože Drempečič	delavec	3. 5. 1930	Britof

SREČENCI		Vzroki nesreče	Poškodba	Stroški posamezne reševalne akcije din
državljanstvo	stalno bivališče			
Jug. Jug.	Ljubljana Maribor	zaradi nepoznavanja terena in precenjevanja lastnih moči ter znanja sestopala v napačni smeri in se zaplezala	izčrpanost in onemoglost	18 240.—
Jug. Jug.	Dob pri Domžalah 123 Dob pri Domžalah 123	verjetno ju je že v drugi polovici februarja 1964 zasul plaz, ko sta nameravala ilegalno prekorati drž. mejo	smrtna smrtna	stroškov ni bilo ker so intervenirali tečajniki
Jug.		nerodno stopila	zlom leve noge v gležnju	—
Jug.	Mekinje 49 pri Kamniku	zbolela	močna krvavitev	3 000.—
Jug.	Dobrunje 35 pri Ljubljani	zaradi prehitre hoje	izvini desne noge	2 000.—
Jug.	Jarše	zaradi trganja planik	smrtna	7 875.—
Jug.	Tržič-Slap 42	zdrsnila na mokrem travnatem terenu in drsela okrog 70 m po strmem terenu navzdol	rana na glavi, odrgnine na rokah in nogah ter izvini leve noge v členku	20 000.—
Jug.	Jesenice, Cesta v Rovte 8	zaradi trganja planik	smrtna	4 000.—
Jug.	Priskorevci pri Osijeku	zdrsnila in zadela z levo nogo močno v skalo	počena kost v gležnju leve noge	22 341.—
CSSR	Ljubljana, Fabianijeva 43	nerodno padla	popolnoma zdrobila komolec leve roke	31 586.—
CSSR	—	pri plezanju je možu padel kamen na prsa, zaradi česar je padel na polico	notranje poškodbe	3 000.—
Jug. Jug.	Ruše 16 Vrhov dol 33	domnevno sta po izstopu iz Hornovega kamina prosto plezala in ker sta bila oba navezana na vrv in je enemu verjetno spodirnilo, je za seboj potegnil še drugega, zaradi česar sta padla 400 m pod steno in se ustavila šele v kuloarju na melišču	smrtna smrtna	53 456.—
Jug.	Nova vas 1	nenadno zbolela	visoka temperatura, splošna slabost	7 000.—
Jug.	Mengeš, Kolodvorska 15	nenadno zbolel	visoka temperatura	2 000.—
Jug.	Smartno ob Paki	padanje kamenja	poškodba mišic na desni nogi	3 837.—
Jug.	Sp. Jelše pri Kamniku	pretep	poškodba na glavi, levi rami in na rebrih	5 000.—
Jug.	član PD Mojstrana	pri prostem sestopanju nenavezan iz neznanega vzroka zdrsnil in padel 100 m v globino	smrtna	29 743.—
Jug.	Celje	premalo utrjen organizem za daljšo turo	krči v nogah, onemoglost	9 952.—
Angl.	The Bury Home and Fulborn Cambridge	zdrsnila in padla	zlom ključnice, izpah rame in šok	9 000.—
Jug.	Britof pri Kranju	zastrupitev od hrane	močno izčrpan in oslabelel, ker več dni ni zaužil nikake hrane	27 000.—

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	P O N E			
			ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
89.	14. 9. 1964	Južna stena grebena med Visoko Vrtačo in Nemškimi vrhom	Heinz Grillitz	študent	12. 1. 1944	Celovec
90.	20. 9. 1964	Na Zelenem robu na Veliki planini	Marija Kajba	upokoj.	15. 8. 1896	Mengeš
91.	26. 9. 1964	V steni Rjavčkovega vrha v Kamn. Alpah	Anton Žičkar	elektr.	11. 12. 1943	Celje
92.	27. 9. 1964	V Igličevi smeri Kranjske Rinke	Cene Grčar	študent	19. 12. 1944	Kamnik
93.	8. 10. 1964	Na poti Zeleni rob - Simnovec na Vel. pl.	Mara Grasselli	uslužb.	16. 4. 1929	Teharje
94.	13. 10. 1964	Mačkov kot na Veliki planini	Miha Slebir	uslužb.	29. 9. 1902	Stolnik
95.	3. 11. 1964	Golnik	Danica Šveglj	dijak.	10. 6. 1940	Letence
96.	8. 11. 1964	Severozapadna stena Malega Storžiča	Jožef Enci Adolf Hafner	puškar puškar	15. 3. 1914 2. 5. 1938	Celovec Celovec
97.	9. 11. 1964	V Crnem lesu pod Zmavčarji	Stane Šmuc	študent	18. 5. 1941	Ljubljana
98.	16. 11. 1964	Na poti Skarja - Korošica	Matjaž Kodre	študent	5. 7. 1941	Celje
99.	6. 12. in 7. 12. 1964	Severno pobočje Kočne	Dragomir Babič Ema Babič	— —	5. 8. 1936 11. 4. 1937	— —
100.	13. 12. 1964	Na Voglu	Tone Fornezzi	novinar TT	—	—
101.	14. 12. 1964	V steni Raduhe	Toni Sisernik Marjan Mavko	— —	21. 5. 1949 2. 12. 1935	Zerjav Zagreb
102.	27. 12. 1964	Črni vrh nad Jesenicami	Jasmina Krek Janez Bizjak	— dijak	— 25. 6. 1948	— —
P O I Z V E D O						
103.	13. 3. 1964	Na področju Stahovice - Kamniške Bistrice	Stane Ančnik	čuvaj	—	—
104.	7. 8. 1964	Na grebenu Mrzle gore	Pavel Volčanšek Branislav Balšič	— —	3. 9. 1942 24. 6. 1945	Trbovlje Kraljevo
105.	11. 8. 1964	Pobočje Kriške gore	neznan	—	—	—
106.	30. 8. 1964	Ostenje Pršivca	Marta Gereb	—	24. 4. 1927	—
107.	21. 9. 1964	V severni steni Šit	Nadja Fajdiga Martin Gričar	ing. —	—	Ljubljana —

Razen naštetih so gorski reševalci izvedli še 57 reševalnih akcij na področju žičnice Vitranc. Stroške je krila žičnica.

SREČENCI		Vzroki nesreče	Poškodba	Stroški posamezne reševalne akcije din
državljanstvo	stalno bivališče			
Avstr.	Celovec, Sommergasse 1	domnevno padanje kamenja ali odkrušenje oprimkov, čemur je sledil padec v globino	smrtna	50 484.—
Jug.	Kamnik, Podlimbarskega 5	nenadno zbolela	oslabelost srca	4 000.—
Jug.	Celje, Mariborska 66	se zaplezal, ker je izgubil orientacijo	—	6 000.—
Jug.	Kamnik, Kidričeva ul.	pri plezanju se mu je odkrušil oprimek, zaradi česar je padel	dvakratni zlom desne noge	—
Jug.	Teharje 23 pri Celju	zdrsnila in padla	zlom desne noge	—
Jug.	Stolnik	padel zaradi nepazljivosti pri hoji	zlom leve noge v gležnju	4 000.—
Jug.	Letence 16	—	samomor	3 840.—
Avstr.	Celovec, Sidmanky strasse 41	zaradi snežnega meteža zaslila iz nadelane poti, pri čemer je eden zdrsnil in padel okrog 20 m po grapi navzdol	manjše praske in odrgnine, sicer pa premražena in izčrpana	71 872.—
Avstr.	Celovec, Spittalerstrasse 14			
Jug.	Medvode 99	domnevno pri sestopu iz bivaka pod Skuto zdrsnil in obstal za drevesom okobal	smrtna	6 920.—
Jug.	Celje, Savinjska 3	na poledenelem pobočju zdrsnil po strmem pobočju in padel preko naloženih skal okrog 25 m globoko	težje poškodbe na glavi in hrbtenici	48 708.—
Jug.	Ljubljana, Ptujška 23	pri nameravanem prehodu preko drž. meje zdrsnila z grebena in se kotalila okrog 400 m navzdol po grapah	prelom reber na desni strani zadaj in močne omrzline obeh nog in členkov navzdol izpah leve rame, počena lobanja in močne omrzline obeh nog od členkov navzdol in obeh krajev	58 911.—
Jug.	Ljubljana, Partizanska 46			
Jug.	Ljubljana	padec pri smučanju	zlom desne noge nad gležnjem	4 000.—
Jug.	Žerjav 54, Črna	pri plezanju smeri preko »Plat« so jima zmanjkali plezalni klini in ker se je pričelo tudi nočiti, sta v steni bivakirala, naslednje jutro pa poklicala pomoč	brez poškodb	7 000.—
Jug.	Žerjav 66, Črna			
Jug.	Ljubljana, Ježica Mala vas 21 a	padec pri smučanju	zlom desne noge v gležnju	5 000.—
Jug.	Ljubljana, Lipičeva 2	padec pri smučanju	zlom desne noge v gležnju	5 000.—

VALNE AKCIJE

Jug.	Stahovica	pogrešan na sektorju Stahovica-žičnica	brez uspeha	16 170.—
Jug.	Trbovlje, Dornin vrh 15 Kraljevo, Anice Cekulič 8	zaradi klincev na pomoč zaradi klincev na pomoč		12 000.—
—	—	dozdevni klinci na pomoč	brez uspeha	6 000.—
Madž.	Adria Part Madžarska	akcija pričela na poziv LM ker se ni vrnila s planin	brez uspeha	7 342.—
	Ljubljana, Erjavčeva Ljubljana	zaradi noči in nevihte sta bivakirala v steni in se nista pravočasno vrnila	brez poškodb pomrznjene roke	2 400.—

Skupaj 936 237.—

PREGLED KAPACITETE, OBISKOV IN NOČITEV PLANINSKIH POSTOJANK V LETU 1964

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapaciteta ležišč			Število obiskovalcev			Število nočitev			
					število postelj	število ležišč	vseh ležišč	Jugo-slovanov	ino-zemcev	vseh skupaj	domačin	ino-zemskih	skupaj	
1.	Studentski planinski dom Tamar	Jul. Alpe	1108	APD Ljubljana	20	29	49	4 168	378	4 546	2 438	619	3 057	
2.	Koča pod Voglom	"	1530	Avtomontaža Ljubljana	—	14	14	459	—	459	425	—	425	
3.	Blejska koča na Lipanci	"	1633	Bled	24	28	52	2 340	541	2 881	1 042	26	1 068	
4.	Dom planincev MURKA na Bledu	"	501	Bled	2	10	12	30 500	5 500	36 000	1 421	92	1 513	
5.	Okrepčevalnica na Straži	"	636	Bled	—	—	—	6 094	7 500	13 594	—	—	—	
6.	Koča dr. Janeza Mencingerja	"	805	Bohinjska Bistrica	7	—	7	735	—	735	5	—	5	
7.	Vodnikov dom na Velem polju	"	1805	Bohinj - Srednja vas	33	20	53	4 334	203	4 537	2 143	88	2 231	
8.	Koča pod Bogatinom	"	1513	Bohinj - Srednja vas	39	15	54	3 901	84	3 985	2 393	55	2 448	
9.	Koča na Uskovnici	"	1138	Bohinj - Srednja vas	17	8	25	3 720	60	3 780	2 370	87	2 457	
10.	Koča Zlatorog v Trenti	"	622	Bovec	19	16	35	5 378	176	5 554	1 122	176	1 298	
11.	Dom na Predelu	"	1156	Bovec	13	—	13	14 889	106	14 995	277	106	383	
12.	Dom Petra Skalarja na Kaninu	"	1811	Bovec	17	68	85	451	20	471	337	20	357	
13.	Koča na Mangrtu	"	2072	Bovec	18	12	30	12 101	158	12 259	614	158	772	
14.	Aljažev dom v Vratih	"	1015	Dovje - Mojstrana	28	130	158	14 150	1 093	15 243	5 209	1 754	6 963	
15.	Dom Planika pod Triglavom	"	2408	Gorje pri Bledu	20	44	64	5 885	377	6 262	1 751	377	2 128	
16.	Tržaška koča na Doliču	"	2120	Gorje pri Bledu	24	21	45	5 684	364	6 048	1 444	364	1 808	
17.	Dom Valentina Staniča pod Triglavom	"	2332	Javornik - Koroška Bela	48	36	84	4 766	283	5 049	1 501	283	1 784	
18.	Kovinarska koča na Zasipski planini	"	892	Javornik - Koroška Bela	12	18	30	3 138	24	3 162	314	24	338	
19.	Erjavčeva koča na Vršiču	"	1515	Jesenice na Gorenjskem	25	33	58	11 465	183	11 648	4 694	183	4 877	
20.	Tičarjev dom na Vršiču	"	1620	Jesenice na Gorenjskem	26	24	50	11 846	296	12 142	2 793	296	3 089	
21.	Koča pri izviru Soče	"	876	Jesenice na Gorenjskem	—	10	10	9 875	31	9 906	511	31	542	
22.	Bivak I (Vel. Dnina)	"	2180	Jesenice na Gorenjskem	—	4	4	28	1	29	28	1	29	
23.	Bivak II (Pod Rokavi)	"	2140	Jesenice na Gorenjskem	—	5	5	45	3	48	43	3	46	
24.	Bivak III (Za Akom)	"	1340	Jesenice na Gorenjskem	—	8	8	96	—	96	84	—	84	
25.	Bivak IV (Na Rušju)	"	1980	Jesenice na Gorenjskem	—	6	6	47	2	49	45	2	47	
26.	Koča v Martuljku	"	930	Jesenice na Gorenjskem	—	11	11	90	20	110	58	20	78	
27.	Zavetišče pod Spičko	"	2050	Jesenice na Gorenjskem	—	12	12	1 568	148	1 716	729	148	877	
28.	Dom na Vrsnem	"	610	Kobarid	6	15	21	795	55	850	84	5	89	
29.	Koča v Krnici	"	1218	Kranjska gora	4	22	26	289	31	320	304	31	335	
30.	Mihov dom na Vršiču	"	1150	Kranjska gora	4	19	23	410	67	477	319	67	386	
31.	Koča na Gozdu	"	1226	Kranjska gora	14	20	34	515	197	712	861	197	1 058	
32.	Litostrojska koča na Soriški planini	"	1307	Litostroj Ljubljana	55	15	70	1 850	13	1 863	5 200	48	5 248	
33.	Dom na Komni	"	1520	Ljubljana - matica	70	20	90	12 252	281	12 533	6 921	1 216	8 137	
34.	Koča pri Savici	"	660	Ljubljana - matica	—	26	26	3 479	156	3 635	1 758	266	2 024	
35.	Mladinsko zavetišče na Bogat. sedlu	"	1804	Ljubljana - matica				v neuporabnem stanju						
36.	Koča pri Triglavskih sedmerih jezerih	"	1683	Ljubljana - matica	50	54	104	8 155	537	8 692	4 202	563	4 765	
37.	Triglavski dom na Kredarici	"	2515	Ljubljana - matica	44	80	124	8 873	813	9 686	3 357	886	4 243	

38.	Gomišškovo zavetišče na Krnu	„	2060	Nova Gorica	—	30	30	1 275	91	1 366	489	30	519
39.	Dom dr. Klementa Juga v Lepeni	„	960	Nova Gorica	24	24	48	1 500	124	1 624	1 022	55	1 077
40.	Koča na Črni prsti ¹	„	1844	Podbrdo	—	16	16	1 477	35	1 512	337	5	342
41.	Poštarska koča na Vršču	„	1725	PTT Ljubljana	3	22	25	15 112	462	15 574	1 110	462	1 572
42.	Zasavska koča na Prehodavcih	„	2050	Radeče pri Zidanem mostu	—	22	22	3 761	269	4 030	860	151	1 011
43.	Pogačnikov dom pri Kriških jezerih	„	2052	Radovljica	36	35	71	2 465	294	2 759	1 716	926	2 642
44.	Koča na Razor planini	„	1333	Tolmin	20	25	45	1 625	26	1 651	570	16	586
45.	Zavetišče na Globoki	„	1835	Tolmin	—	2	2	—	—	—	—	—	—
46.	Koča na Poreznu	„	1632	Cerkno	21	—	21	1 564	3	1 567	29	3	32
47.	Koča na Črnem vrhu nad Novaki	Pred-Jul. Alp	1288	Cerkno	25	—	25	3 191	3	3 194	56	3	59
48.	Zavetišče na Robidenskem brdu	„	824	Cerkno	2	—	2	2 494	—	2 494	18	—	18
49.	Zavetišče Ravne	„	707	Cerkno	2	—	2	2 133	3	2 136	—	21	21
50.	Koča na Smarjetni gori	„	664	Kranj	—	—	—	11 648	—	11 648	—	—	—
51.	Slavkov dom na Golem brdu	„	440	Medvode	16	—	16	14 766	34	14 800	1 435	45	1 480
52.	Dom na Lubniku	„	1027	Škofja Loka	22	—	22	3 523	22	3 545	438	—	438
53.	Koča na Ratitovcu	„	1666	za Selško dolino v Železnikih	10	29	39	2 484	—	2 484	632	—	632
54.	Zavetišče Farji potok	„	700	za Selško dolino v Železnikih	—	—	—	585	—	585	—	—	—
55.	Zavetišče pri Bertu v Dražgošah	„	850	za Selško dolino v Železnikih	2	—	2	1 765	—	1 765	40	—	40
56.	Zavetišče Urban v Dražgošah	„	850	za Selško dolino v Železnikih	—	—	—	891	—	891	—	—	—
57.	Zavetišče Prtovč	„	1010	za Selško dolino v Železnikih	—	—	—	1 495	—	1 495	—	—	—
58.	Dom Pristava na Javorniškem rovtu	Kara-	920	Javornik - Koroška Bela	31	—	31	2 094	—	2 094	1 333	—	1 333
59.	Zavetišče GRS na Španovem vrhu ²	vanke	1365	Postaja GRS Jesenice	—	8	8	35	—	35	32	—	32
60.	Dom na Peci	„	1665	Mežica	81	50	131	6 364	32	6 396	3 705	13	3 718
61.	Koča na Pikovem (Podpeca) ³	„	986	Mežica	6	—	6	634	16	650	—	—	—
62.	Zavetišče pri Škrubeju	„	650	Mežica	—	—	—	2 360	40	2 400	—	—	—
63.	Zavetišče v Heleni	„	730	Mežica	—	—	—	2 846	7	2 853	—	—	—
64.	Dom na Uršlji gori	„	1696	Prevalje	50	—	50	4 643	29	4 672	971	—	971
65.	Poštarska koča pod Plešivcem	„	800	PTT Maribor	8	10	18	3 255	—	3 255	180	—	180
66.	Valvazorjev dom pod Stolom	„	1180	Radovljica	40	—	40	2 654	15	2 669	910	15	925
67.	Roblekov dom na Begunjščici	„	1757	Radovljica	27	40	67	2 138	4	2 142	1 237	4	1 241
68.	Koča na Naravskih ledinah ⁴	„	1128	Ravne na Koroškem	12	—	12	2 854	—	2 854	485	—	485
69.	Gostišče Križan ⁵	„	1060	Slovenj Gradec	6	—	6	2 210	—	2 210	—	—	—
70.	Dom na Kofcah	„	1505	Trzič	19	9	28	4 786	34	4 820	478	—	478
71.	Dom na Zelenici ⁶	„	1535	Trzič	—	—	—	278	—	278	—	—	—
72.	Prehodno planinsko zavetišče v Trziču	„	516	Trzič	—	—	—	10 934	—	10 934	—	—	—
73.	Kostanjčeva koča na Dobrči	„	1520	Trzič	—	21	21	2 677	—	2 677	176	—	176
74.	Dom v Logarski dolini z depandanso	Kamniške	757	Celje	161	—	161	44 015	555	44 570	8 737	1 216	9 953
75.	Frišaufov dom na Okrešlju	Alpe	1378	Celje	44	60	104	15 835	74	15 909	1 550	90	1 640
76.	Koča GRS na Okrešlju ⁷	„	1385	Postaja GRS Celje	—	9	9	212	—	212	51	—	51
77.	Kocbekov dom na Korošici	„	1808	Celje	23	36	59	2 287	9	2 296	815	11	826

¹ Koča v adaptaciji

² Koča otvorjena 25. 10. 1964

³ Koča oskrbovana šele od 30. 7. 1964 dalje

⁴ Koča otvorjena 24. 5. 1964

⁵ Koča otvorjena 1. 5. 1964

⁶ Koča je še v adaptaciji

⁷ Koča otvorjena že 22. 7. 1962, pomotoma pa izostala v statistiki

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapaciteta ležišč			Število obiskovalcev			Število nočitev		
					število postelj	število ležišč	vseh ležišč	Jugo-slovanov	ino-zemcev	vseh skupaj	domačih	ino-zemskih	skupaj
78.	Mozirska koča na Golteh z depandanso	Kamniške	1344	Celje	94	64	158	2 840	20	2 860	392	39	431
79.	Mozirska koča — podružnica Smihel	Alpe	852	Celje	—	—	—	1 315	27	1 342	—	—	—
80.	Bivak pod Ojstrico	„	1800	Celje	4	—	4	35	—	35	12	—	12
81.	Ceška koča na spodnjih Ravneh	„	1545	Jezerško	29	20	49	839	47	886	786	75	861
82.	Cojzova koča na Kokrskem sedlu	„	1791	Kamnik	28	24	52	2 809	30	2 839	1 104	30	1 134
83.	Koča na Jermanovih vratih	„	1884	Kamnik	26	20	46	2 510	15	2 525	614	15	629
84.	Bivak v Kočni	„	1952	Kranj	—	8	8	15	—	15	32	—	32
85.	Dom Kokrskega odreda na Kališču	„	1540	Kranj	21	14	35	2 336	4	2 340	642	4	646
86.	Koča na Kriški gori	„	1582	Križe pri Golniku	10	30	40	6 825	—	6 825	830	—	830
87.	Zavetišče na Mali Poljani	„	1100	Križe pri Golniku	—	3	3	1 079	—	1 079	ne evidentira		
88.	Zavetišče v Gozdu	„	864	Križe pri Golniku	3	—	3	4 680	—	4 680	ne evidentira		
89.	Dom v Kamniški Bistrici	„	601	Ljubljana - matica	36	—	36	30 015	346	30 361	3 141	223	3 364
90.	Bivak pod Skuto	„	2104	Ljubljana - matica	—	8	8	55	—	55	55	—	55
91.	Koča na Loki pod Raduho	„	1520	Luče ob Savinji	9	22	31	2 402	7	2 409	371	7	378
92.	Okrepčevalnica IGLA	„	750	Luče ob Savinji	—	—	—	10 250	—	10 250	—	—	—
93.	Zavetišče Grohat na Raduhi	„	1882	Mežica	12	15	27	1 631	20	1 651	650	—	650
94.	Zavetišče pri Pucu	„	730	Mežica	—	—	—	1 624	10	1 634	—	—	—
95.	Koča pod Olševo	„	1250	Solčava	—	—	—	596	6	602	—	—	—
96.	Zavetišče pod Ojstrico	„	1206	Solčava	10	20	30	1 531	51	1 582	218	15	233
97.	Andrejev dom na Slemenu	„	1096	Šoštanj	45	13	58	3 929	108	4 037	457	—	457
98.	Dom pod Storžičem	„	1100	Trzič	40	34	74	7 286	23	7 309	1 578	—	1 578
99.	Bivak v Storžiču	„	1750	Trzič	—	8	8	96	—	96	32	—	32
100.	Zavetišče Potarje	„	1100	Trzič	—	—	—	640	—	640	—	—	—
101.	Koča na Smrekovcu	„	1377	Žerjav - Crna	74	—	74	5 816	—	5 816	4 482	—	4 482
102.	Koča na Mali planini	Pred-gorje	1447	Crnuče	18	—	18	1 150	7	1 157	573	7	580
103.	Dom na Veliki planini	„	1560	Domžale	19	28	47	7 712	—	7 712	2 183	—	2 183
104.	Dom na Menini planini	Kam. Alp	1508	Gornji grad	18	30	48	1 568	—	1 568	138	—	138
105.	Koča na Starem gradu	„	583	Kamnik	15	—	15	15 986	27	16 013	630	27	657
106.	Zavetišče na Kratni	„	518	Kamnik	—	—	—	5 035	—	5 035	—	—	—
107.	Dom na Krvavcu	„	1700	Kranj	110	40	150	31 623	—	31 623	4 614	297	4 911
108.	Koča ob žičnici na Krvavcu	„	1495	Kranj	—	—	—	12 350	—	12 350	—	—	—
109.	Mengeška koča na Gobavici	„	440	Janeza Trdine Mengeš	5	—	5	9 001	34	9 035	133	—	133
110.	Koča na Gori Oljki ⁸	„	734	Oljka Polzela	12	28	40	—	—	—	—	—	—
111.	Dom na Resevni	„	682	Sentjur pri Celju	12	—	12	4 598	46	4 644	62	—	62
112.	Zavetišče na Resevni z razgl. stolpom	„	682	Sentjur pri Celju	2	—	2	—	ni poslovalo				
113.	Mariborska koča z razglednim stolpom	Pohorje	1040	Maribor - matica	15	30	45	4 502	356	4 858	3 491	356	3 847
114.	Ribniška koča	„	1530	Maribor - matica	40	28	68	8 589	68	8 657	3 405	68	3 473

⁸ Kočo prevzelo 1. 3. 1964 v svojo upravo Gost. podjetje Braslovče

115.	Koča na Pesniku	„	1100	Maribor - matica	12	—	12	1 151	—	1 151	111	—	111
116.	Koča na Pesku	„	1382	Oplotnica	30	—	30	5 041	248	5 289	367	27	394
117.	Koča na Osankarici	„	1160	Oplotnica	—	30	30	5 335	458	5 793	176	7	183
118.	Ruška koča (Tinetov dom)	„	1250	Ruše pri Mariboru	19	30	49	7 763	283	8 046	2 250	283	2 533
119.	Dom pri Treh kraljih	„	1200	Slovenska Bistrica	40	15	55	4 160	—	4 160	1 114	—	1 114
120.	Koča pod Kremžarjevim vrhom	„	1161	Slovenjgradec	10	19	29	—	—	—	—	—	—
121.	Grmovškov dom pod Veliko Kopo	„	1377	Slovenjgradec	34	16	50	7 299	—	7 300	1 960	1	1 961
122.	Razgledni stolp na Roglji	„	1517	Slovenske Konjice	—	—	—	—	—	—	—	—	—
123.	Koča Planine ⁹	„	1010	Vuzenica	7	6	13	1 166	—	1 166	2	—	2
124.	Koča na Roglji	„	1481	Zreče	24	10	34	6 101	166	6 267	998	14	1 012
125.	Dom pod Brinjevo goro ¹⁰	„	480	Zreče	—	—	—	5 815	—	5 815	—	—	—
126.	Dom na Boču z razglednim stolpom	Boč	698	Poljčane	38	—	38	8 827	13	8 840	1 010	48	1 058
127.	Dom Kozjak	Kozjak	705	Kozjak Maribor	22	6	28	9 948	—	9 948	253	—	253
128.	Zavetišče Šober	„	320	Kozjak Maribor	—	—	—	5 800	—	5 800	—	—	—
129.	Koča na Zavcarjevem vrhu	„	914	Maribor - matica	24	—	24	2 863	—	2 863	474	—	474
130.	Zavetišče na Urbanu	„	595	Maribor - matica	—	—	—	2 007	—	2 007	—	—	—
131.	Zavetišče Podlipje	„	840	Vuzenica	—	—	—	1 464	34	1 498	—	—	—
132.	Dom na Paškem Kozjaku	Paški Kozjak	970	Velenje	50	15	65	869	3	872	326	3	329
133.	Koča na Bohorju	Zasavje	935	Bohor Senovo	34	17	51	6 825	35	6 860	1 308	—	1 308
134.	Celjska koča	„	750	Celje	52	—	52	8 856	11	8 867	1 809	123	1 932
135.	Dom v Gorah	„	791	Doi pri Hrastniku	54	15	69	5 792	166	5 958	1 637	104	1 741
136.	Koča na Kalu	„	956	Hrastnik	42	41	83	8 299	—	8 299	2 408	—	2 408
137.	Koča na Kumu	„	1219	Kum Trbovlje	32	—	32	5 282	6	5 288	416	—	416
138.	Dom na Smohorju	„	774	Laško	25	25	50	1 940	5	1 945	1 094	—	1 094
139.	Tončkov dom na Lisci	„	947	Lisca Videm-Krško	22	9	31	5 559	92	5 651	1 162	74	1 236
140.	Dom na Jančah	„	794	Litija	16	20	36	8 015	—	8 015	840	—	840
141.	Zavetišče Lovrenc	„	711	Radeče pri Zidanem mostu	—	—	—	884	—	884	—	—	—
142.	Gašparjeva koča nad Vel. Kozjem ¹¹	„	513	Radeče pri Zidanem mostu	—	—	—	—	—	—	—	—	—
143.	Zavetišče na Kopitniku	„	914	Rimske Toplice	4	—	4	2 400	13	2 413	—	—	—
144.	Dom na Mrzlici	„	1119	Trbovlje	61	41	102	7 603	45	7 648	2 045	—	2 045
145.	Koča na Zasavski gori	„	849	Zagorje ob Savi	25	28	53	5 373	—	5 373	531	—	531
146.	Zavtišče Zaloka	„	670	Zagorje ob Savi	—	—	—	2 028	—	2 028	—	—	—
147.	Čoparjeva koča na Čemšeniški pl.	„	1206	Zagorje ob Savi	16	12	28	2 457	—	2 457	157	—	157
148.	Dom na Polomu	Gorjanci	725	Kostanjevica na Krki	16	50	66	417	—	417	122	—	122
149.	Dom Vinka Padersišča	„	822	Novo mesto	6	12	18	1 742	—	1 742	323	—	323
150.	Dom na Mirni gori	Dolenjsko	1048	Črnomelj	34	21	55	7 566	29	7 595	1 199	29	1 228
151.	Gostišče v Črmošnjicah	gričevje	520	Črnomelj	4	—	4	1 510	50	1 560	45	—	45
152.	Bife na kolodvoru v Črnomlju	„	156	Črnomelj	—	—	—	—	—	—	—	—	—
153.	Koča pri Jelenovem stud. neu	„	850	Kočevje	13	—	13	905	—	905	33	—	33
154.	Dom na Govejku	Polhograjski	812	Obrtnik Ljubljana	28	—	28	575	—	575	595	—	595
155.	Zavetišče na Planini z razgl. stolpom	dolomiti	733	Vrhnika	—	—	—	4 550	—	4 550	—	—	—
156.	Iztokova koča pod Golaki ¹²	Trnovski gozd	1260	Ajdovščina	—	12	12	25	7	32	8	—	8

⁹ Koča oskrbovana šele od 12. 6. 1964 dalje, prej zaprta

¹⁰ Dom otvoren 12. 7. 1964

¹¹ Koča otvorena 13. 9. 1964

¹² Koča ni oskrbovana — ključ pri PD

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapaciteta ležišč			Število obiskovalcev			Število nočitev		
					število postelj	število ležišč	vseh ležišč	Jugo-slovanov	ino-zemcev	vseh skupaj	domačih	ino-zemskih	skupaj
157.	Koča na Cavnu z razgl. stolpom	Trnovski	1239	Ajdovščina	8	16	24	1 683	29	1 712	141	14	155
158.	Dom pod Cavnom (Predmeja)	gozd	890	Ajdovščina	10	16	26	1 122	13	1 135	98	3	101
159.	Koča pri izviru Hublja	„	250	Ajdovščina	—	—	—	2 737	41	2 778	—	—	—
160.	Koča Kekec na Katarini	„	306	Nova Gorica	20	—	20	15 963	2 357	18 320	1 051	80	1 131
161.	Zavetišče na Sivki	Idrijsko	1006	Idrija	—	—	—	2 516	—	2 516	—	—	—
162.	Zavetišče na Jelenku	hribovje	1106	Idrija	—	—	—	2 370	—	2 370	—	—	—
163.	Koča na Hleviški planini	„	907	Idrija	—	6	6	7 846	—	7 846	45	—	45
164.	Pirnatova koča na Javorniku	„	1240	Idrija	—	10	10	1 421	—	1 421	69	—	69
165.	Planinski dom RUDAR Vojско		1080	Idrija	25	10	35	13 422	—	13 422	1 227	32	1 259
166.	Dom na Goropekah		742	Ziri	11	32	43	3 949	26	3 975	590	26	616
167.	Zavetišče na Svinščakih	Snežnik	1242	Ilirska Bistrica	v adaptaciji								
168.	Zavetišče na Velikem Snežniku		1796	Ilirska Bistrica	—	14	14	1 598	420	2 018	272	18	290
169.	Tumova koča na Slavniku	Tržaško-	1028	Koper	14	28	42	3 392	552	3 944	84	—	84
170.	Stjenkova koča na Trstelju	komenski Kras	642	Nova Gorica	—	12	12	2 860	286	3 146	72	8	80
171.	Vojkova koča na Nanosu	Nanos	1248	Postojna	3	32	35	2 380	81	2 461	325	12	337
172.	Furlanovo zavetišče pri Abramcu	„	915	Vipava	—	—	—	326	6	332	—	—	—
173.	Koča Mladika na Pečni rebri	Notranjski kras	710	Postojna	—	—	—	2 562	76	2 638	—	—	—
174.	Dom na Slivnici	„	1114	Cerknica	43	—	43	686	—	686	23	—	23

S k u p a j	2 965	2 414	5 379	805 549	28 686	834 235	145 604	13 327	158 931
V letu 1963:	2 744	2 296	5 040	699 914	18 225	718 139	141 864	9 439	151 303
V letu 1964:	2 965	2 414	5 379	805 549	28 686	834 235	145 604	13 327	158 931
Razlika:	+221	+118	+339	+105 635	+10 461	+116 096	+3 740	+3 888	+7 628

Inozemski obiskovalci planinskih postojank so bili iz naslednjih držav: 8555 iz Nemčije, 7722 iz Avstrije, 6416 iz Italije, 2245 iz Anglije, 1414 iz Nizozemske, 379 iz ČSSR, 324 iz Svice, 265 iz Francije, 251 iz ZDA, 175 iz Belgije, 168 iz Madžarske, 136 iz Poljske, 133 iz Danske, 118 iz Švedske, 100 iz Kanade, 96 iz Grčije, 76 iz Bolgarije, 45 iz Romunije, 21 iz SSSR, 20 iz Norveške, 7 iz Izraela, 5 iz Argentine, 4 iz Turčije, 3 iz Avstralije, 3 iz Lichtensteina, 2 iz ZAR, 1 iz Finske, 1 iz Alžira in 1 iz Kitajske.

VELETRGOVINA

LJUBLJANA, BEŽIGRAD 6

TELEFONI:

Centrala	310-066
Direktor	313-313
Splošni sektor – računovodstvo	312-394
Komercialni sektor	310-141
Nabavno prodajni oddelek	316-905

»ASTRA« specializirano trgovsko podjetje z usnjem, gumo, plastičnimi masami, čevljarskimi, sedlarskimi in tapetniškimi potrebščinami ter orodjem, tehničnim tekstilom, zaščitnimi sredstvi in galanterijo – vse postreže iz svojih sortiranih zalog vedno po najnižjih konkurenčnih cenah. Rudniki, tovarne, obrtna podjetja, trgovska podjetja, transportna podjetja, mlinška podjetja, gradilišča in ustanove, prepričajte se o solidni postrežbi in najnižjih cenah veletrgovine »ASTRA«.

Vsa naročila: osebna pismena ali preko naših potnikov – izvršujemo solidno in hitro. Pri naročilih tehničnega materiala vas postrežemo tudi s strokovnimi nasveti.

CIBA

PROIZVAJA
IMPREGNACIJSKA SREDSTVA
ZA GORSKO OBLEKO
IN OBUTEV

GENERALNO ZASTOPSTVO
ZA JUGOSLAVIJO:

INTERTRADE

PREDSTAVNISTVA :
BEOGRAD, KATANICEVA 18
ZAGREB, KAČIČEVA 12
RIJEKA, SARAJEVSKA 18

EXPORT - IMPORT

KEMIJA - IMPEX

LJUBLJANA, TITOVA 25

IZVAŽAMO IN UVAŽAMO:

kemikalije, anilinska barvila, barve in lake,
kavčuk, plastične mase, steklo, porcelan,
keramiko, celulozo, papir, kartone, pisar-
niški material, itd.

Telex: 03-177 – Kemimpex LJB – Telefon: 313-266 (8 linij) – Telegram: KEMIMPEX
LJUBLJANA

Tovarna dokumentnega in kartnega papirja

Telefon: Radeče 81-950, 81-951
Tekoči račun pri NB Celje 603-11-1-1030
Brzjavi: Papirnica Radeče
Železniška postaja: ZIDANI MOST

PROIZVAJA :

vse vrste brezlesnih papirjev
in kartonov
specialne papirje
surovi heliografski
in foto papir
paus papir
kartografski
specialni risalni »Radeče«
papirje za filtre itd.

IZDELUJE :

vse vrste kartic
za luknjanje v standardni velikosti
in tisku
Po želji izdeluje kartice
v posebnem tisku
v rdeči, modri ali sivi barvi

R A D E Č E P R I Z I D A N E M M O S T U

Prašek za avtomatsko varjenje

EP-10

vrsta toka: enosmerni (=)

granulacija 12 x 48

EP-20

vrsta toka: izmenični (∞)
enosmerni (=)

granulacija 12 x 48

Proizvaja

Železarna Jesenice

Jesenice — SR Slovenija